

VILNIAUS APSKRITIES REGIONINIS 2014–2020 M. ATLIEKŲ TVARKYMO PLANAS

Plano rengimo organizatorius:
UAB „VAATC“

Plano rengėjas: UAB „Hidroterra“

2015-04

Turinys

Naudojamos santrumpos	3
Įvadas	4
1. ATLIEKŲ TVARKYMO TEISINIS REGLAMENTAVIMAS	6
2. ESAMOS KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO BŪKLĖS APŽVALGA	7
2.1. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizacinė struktūra	7
2.2. Investicinių projektų įgyvendinimas	10
2.3. Komunalinių atliekų susidarymas	11
2.3.1. Statistiniai duomenys	11
2.3.3. Mišrių komunalinių atliekų surinkimas ir šalinimas	16
2.3.4. Mišrių komunalinių atliekų šalinamų sąvartyne sudėtis	17
2.3.6. Atliekas tvarkančios įmonės	19
2.3.7. Viešųjų komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimo lygis	23
2.3.8. Regione sukurti ir planuojami komunalinių atliekų tvarkymo pajėgumai	24
3. ANTRINIŲ ŽALIAVŲ SURINKIMAS IR TVARKYMAS	26
4. BIOLOGIŠKAI SKAIDŽIŲ ATLIEKŲ TVARKYMAS	27
4.3. Nuotekų dumblo tvarkymas	29
5. SPECIFINIŲ KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO SRAUTŲ SURINKIMAS IR TVARKYMAS	29
5.1. Atliekų priėmimas į didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles (DGASA)	29
6. STATYBOS IR GRIOVIMO ATLIEKŲ TVARKYMAS	33
8. ANKSTESNIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO PLANŲ UŽDUOČIŲ VYKDYMAS	43
8.1. Ankstesniame Vilniaus apskrities regioniniame atliekų tvarkymo plane nustatytų trumpalaikių užduočių įgyvendinimas	43
8.2. Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytų užduočių įgyvendinimo būklė	45
9. KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO 2014–2020 M. REGIONE TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR UŽDUOTYS	49
9.1. Valstybiniame atliekų tvarkymo 2014-2020 m. plane nustatytų užduočių įgyvendinimas	49
9.2. Vilniaus apskrities komunalinių atliekų tvarkymo tikslai ir uždaviniai	52
9.3. Vilniaus apskrities regioninio 2014–2020 m. atliekų tvarkymo plano įgyvendinimo priemonių planas	53
10. ATLIEKŲ TVARKYMO PLANO ĮGYVENDINIMAS	59
10.1. Komunalinių atliekų srautų susidarymo prognozės	59
10.4.1. BSA atliekų prevencija ir tvarkymas jų susidarymo vietoje	64
10.4.2. BSA atskiro surinkimo ir tvarkymo infrastruktūros plėtra	65
10.5.1. Antrinių žaliavų atskiro surinkimo sistemos plėtra	67
10.5.2. Specifinių atliekų surinkimo sistemos plėtra	67
10.5.3. Buityje susidarančių pavojingų atliekų surinkimo sistemos plėtra	68
10.6.1. Sąvartyne šalinamų atliekų kiekio mažinimas	69
10.6.2. Saugų aplinkai sąvartyno eksploatacija	69
11. PLANO ĮGYVENDINIMO POVEIKIO ĮMOKŲ UŽ ATLIEKŲ TVARKYMĄ DYDŽIUI VERTINIMAS	70
12. PLANO ĮGYVENDINIMO VERTINIMO KRITERIJAI	70

Viršelyje: Vilniaus MBA įrenginių vizualizacija, UAB „Energiesman“.

Naudojamos santrumpos

AAA	Aplinkos apsaugos agentūra
AM	Aplinkos ministerija
ATP	atliekų tvarkymo planas
AŽ	Antrinės žaliavos
BSA	Biologiškai skaidžios atliekos
DGASA	Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelė
EEJA	Elektros ir elektroninės įrangos atliekos
ENTP	Eksplatuoti netinkamos transporto preimonės
ES	Europos Sąjunga
KA	Komunalinės atliekos
KAK	Kietasis atgautasis kuras
LAAIF	Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondas
LR	Lietuvos Respublika
MBA	Mechaninis biologinis apdorojimas
MKA	Mišrios komunalinės atliekos
RAAD	Regiono aplinkos apsaugos departamentas
SA	Savivaldybių administracijos
SiGA	Statybos ir griovimo atliekos
SPAV	Strateginis pasekmių aplinkai vertinimas
TIPK	Taršos integruota prevencija ir kontrolė
VAATC	UAB „VAATC“ (Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centras)
VATP	Valstybinis atliekų tvarkymo 2014-2020 m. planas
VSATP	Valstybinis strateginis atliekų tvarkymo planas 2007-2013 m.
ŽA	Žaliosios atliekos

Išvadas

Vilniaus apskrities regioninis 2014–2020 m. atliekų tvarkymo planas atnaušina 2006 m. kovo 24 d. Vilniaus regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 10.6-1 patvirtintą *Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo planą 2006-2016 m.*, o taip pat 2009 m. rugsėjo 11 d. sprendimu Nr. 10.9-77 Vilniaus regiono plėtros tarybos patvirtintas *Pagrindines Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo plano atnaujinimo nuostatas*.

Vilniaus apskrities regioninis 2014–2020 m. atliekų tvarkymo planas rengiamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo reikalavimais ir 2010 m. gruodžio 16 d. Aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-1004 patvirtintais *Reikalavimais regioniniams ir savivaldybių atliekų tvarkymo planams*.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo VI skirsnio 27 straipsniu, pagrindinis regioninių atliekų tvarkymo planų tikslas – **suderinti savivaldybių veiksmus organizuojant komunalinių atliekų tvarkymo sistemas ir steigiant kelioms savivaldybėms bendrus atliekų naudojimo ar šalinimo įrenginius**.

Naujojo regioninio plano laikotarpis sutampa su Valstybinio atliekų tvarkymo plano laikotarpiu. Naujajame *Vilniaus apskrities regioniniame 2014-2020 m. atliekų tvarkymo plane* nustatytos priemonės, užtikrinančios 2014 m. balandžio 16 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr.366 patvirtintame *Valstybiniame atliekų tvarkymo 2014-2020 m. plane* nustatytų komunalinių atliekų tvarkymo tikslų ir užduočių įgyvendinimą.

Regioninis 2014-2020 m. atliekų tvarkymo planas parengtas vadovaujantis jo projekto rengimo metu galiojančiais ES ir Lietuvos Respublikos teisės aktais, valstybinio, regioninio ir vietos lygmens planavimo ir strateginiais dokumentais, atsižvelgiant į einamojo meto apskrities ekonominio ir socialinio vystymosi tendencijas, įvertinus regiono turimus išteklius, poreikius ir tolimesnio vystymosi galimybes.

Vilniaus apskrities regioninės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos tolimesnė plėtra numatyta plėtoti laikantis atliekų tvarkymo prioritetų, kurių svarbiausias – atliekų prevencija (susidarymo vengimas), toliau seka paruošimo naudoti pakartotinai, atliekų perdirbimo ir naudojimo kitais būdais sprendimų taikymas ir, tik blogiausiu atveju, galimas atliekų šalinimas sąvartynuose ir kituose atliekų šalinimo įrenginiuose.

Vilniaus apskrities regioninio 2014–2020 m. atliekų tvarkymo plano sudėtinės dalys:

1. Teisinis atliekų tvarkymo reglamentavimas
2. Esamos komunalinių atliekų tvarkymo būklės apžvalga
3. Komunalinių atliekų srautų susidarymo prognozės 2014-2020 m. laikotarpiu
4. Komunalinių atliekų tvarkymo 2014–2020 m. tikslai, uždaviniai ir užduotys;
5. Vilniaus apskrities 2014–2020 m. komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtros priemonių planas;
6. Plano įgyvendinimo poveikio įmokų už atliekų tvarkymą dydžiui vertinimas;
7. Plano įgyvendinimo vertinimo kriterijai.

Rengiant planą buvo naudotasi įvairiais informacijos šaltiniais:

- Aplinkos apsaugos agentūros duomenys;
- VAATC pateikti ir viešoje erdvėje publikuojami duomenys (atliekų surinkimo ir tvarkymo rodiklių metiniai suvestiniai rodikliai, sistemos sukūrimo ir plėtros projektų įgyvendinimo metu rengtos analizės, studijos, ataskaitos, straipsniai ir kt.);
- ES, Lietuvos Respublikos, regiono, savivaldybių ir vietos lygmens teisės aktai ir strateginio planavimo dokumentai;
- statistinių regiono būklės rodiklių duomenų bazių informacija ir kiti.

Naudojantis skirtingais duomenų šaltiniais, reikėjo spręsti problemą, kadangi duomenys iš skirtingų duomenų šaltinių nesutapo. Duomenų apskaitos trūkumai ir duomenų patikimumo problema yra fiksuojama Valstybiniame atliekų tvarkymo plane (22.5 p.). Rengiant Vilniaus apskrities regioninį atliekų tvarkymo planą buvo analizuojami duomenys iš įvairių informacijos šaltinių, t.sk. ir savivaldybių pateikiamos ataskaitos Aplinkos ministerijai, tačiau, atsižvelgiant į duomenų tarpusavio koreliaciją, atskirų atliekų srautų priskyrimą komunalinėms atliekoms buvo nuspręsta pagrįdžiai remtis AAA duomenimis apie atliekų susidarymą ir tvarkymą, o taip pat UAB „VAATC“ duomenimis, susijusiais su šalinamų sąvartyne atliekų kiekiais ir sudėtimi. Atskirais atvejais, esant poreikiui, buvo naudojami ir kiti informacijos šaltiniai, t.sk. ir savivaldybių pateikiamos ataskaitos Aplinkos ministerijai.

1. ATLIEKŲ TVARKYMO TEISINIS REGLAMENTAVIMAS

Svarbiausios ES direktyvos, reglamentuojančios komunalinių atliekų tvarkymą:

- 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/98/EB *dėl atliekų ir panaikinti kai kurias direktyvas*;
- 1999 m. balandžio 26 d. Tarybos direktyva 1999/31/EB *dėl atliekų sąvartynų*;
- 2002 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos *reglamentas (EB) Nr. 2150/2002 dėl atliekų* su 2010 m. rugsėjo 27 d. pakeitimais;
- 2000 m. gruodžio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2000/76/EB *dėl atliekų deginimo*;
- 2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos *reglamentas (EB) Nr. 1013/2006 dėl atliekų vežimo* su 2010 m. gegužės 12 d. Komisijos sprendimu 413/2010 padarytais pakeitimais;
- 1994 m. gruodžio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 94/62/EB *dėl pakuočių ir pakuočių atliekų* su 2009 m. kovo 11 d. , 2008 m. spalio 22 d. ir 2013 m. vasario 7 d. pakeitimais;
- 2012 m. liepos 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/19/ES *dėl elektros ir elektroninės įrangos atliekų*;
- 2000 m. rugsėjo 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/53/EB *dėl eksploatuoti netinkamų transporto priemonių (ENTP)* su 2010 m. vasario 23 d. pakeitimais;
- 2006 m. rugsėjo 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/66/EB *dėl baterijų ir akumuliatorių bei baterijų ir akumuliatorių atliekų ir direktyvos 91/157/EEB panaikinimo* su 2008 m. lapkričio 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/103/EB pakeitimais;
- 2008 m. sausio 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/1/EB *dėl taršos integruotos prevencijos ir kontrolės*;
- 2010 m. lapkričio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/75/ES *dėl pramoninių išmetamų teršalų (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės)*.

Nacionaliniai teisės aktai ir kiti dokumentai, kuriais vadovaujantis plėtojamos komunalinių atliekų tvarkymo sistemos ir rengiami bei atnaujinami komunalinių atliekų tvarkymo planai:

- *Lietuvos Respublikos Aplinkos apsaugos įstatymas* (Žin., 1992, Nr. 5–75);
- *Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymas* (Žin., 1998, Nr. 61-1726; 2002, Nr. 72-3016);
- 2014 m. balandžio 16 d. LR Vyriausybės nutarimu Nr.366 patvirtintas *Valstybinis atliekų tvarkymo 2014-2020 m. planas* (TAR 2014-04-30 i. k. 2014-04989);
- *Atliekų tvarkymo taisyklės* (Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. liepos 14 d. nutarimas Nr. 217 (2011 m. gegužės 3 d. redakcija) (Žin., 1999, Nr. 63-2065; 2011, Nr.57-2721);
- *Nacionalinė darnaus vystymosi strategija* (Žin., 2009, Nr. 121-5215);
- *Valstybės ilgalaikės raidos strategija* (Žin., 2002, Nr. 113-5029);
- *Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija* (Žin., 2012, Nr. 80-4149);
- *Mokesčio už aplinkos teršimą įstatymas* (1999 m. gegužės 13 Nr.VIII-1183);
- *Reikalavimai regioniniams ir savivaldybių atliekų tvarkymo planams*, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. gruodžio 16 d. įsakymu Nr. D1-1004 (Žin., 2010, Nr. 149-7654);
- *Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašas*, patvirtintas 2004 m. rugpjūčio 18 d. nutarimu Nr. 967 (Žin., 2004, Nr. 130-4650; 2011, Nr. 50-2431);
- *Visuomenės dalyvavimo planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo procedūrose bei vertinimo subjektų ir Europos Sąjungos valstybių narių informavimo tvarkos aprašas*, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 27 d. įsakymu Nr. D1-455 (Žin., 2004, Nr. 136-4970; 2010, Nr.53-2625).

Savivaldybių lygmenyje atliekų tvarkymą reglamentuoja savivaldybių atliekų tvarkymo planai ir savivaldybių atliekų tvarkymo taisyklės.

2. ESAMOS KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO BŪKLĖS APŽVALGA

2.1. Komunalinių atliekų tvarkymo sistemos organizacinė struktūra

Vilniaus apskritis – valstybinio lygmens administracinis teritorinis vienetas pietryčių Lietuvoje, aplink Vilniaus miestą, tiek pagal teritoriją, tiek ir pagal gyventojų skaičių didžiausia iš dešimties Lietuvos apskričių. Vilniaus regioną, kuriam bus taikomos Plano projekte siūlomos strateginės atliekų tvarkymo kryptys, sudaro Šalčininkų, Širvintų, Švenčionių, Trakų, Ukmergės, Vilniaus rajonų savivaldybės bei Vilniaus miesto ir Elektrėnų savivaldybės. Administracinis apskrities centras – Vilniaus miestas. Vilniaus regiono plotas – 9 731 km² (14,9 % Lietuvos ploto), kuris ribojasi su Kauno, Alytaus ir Utenos apskritimis. Vilniaus regionas ribojasi siena su Baltarusija. Vilniaus regione gyvena – 810 403 (26,6 % Lietuvos gyventojų) gyventojų, gyventojų tankis – 83,3 gyv./km².¹ Vilniaus regiono gyventojų pasiskirstymas pagal savivaldybes pateiktas 1 lentelėje.

1 lentelė. Gyventojų skaičius Vilniaus regiono savivaldybėse 2012–2014 m.²

Savivaldybė	2012 m.	2013 m.	2014 m.
Šalčininkų rajono savivaldybė	34 175	33 710	33 191
Širvintų rajono savivaldybė	17 225	16 908	16 597
Švenčionių rajono savivaldybė	27 434	26 853	26 270
Trakų rajono savivaldybė	34 230	33 899	33 558
Ukmergės rajono savivaldybė	39 222	38 355	37 561
Vilniaus rajono savivaldybė	95 650	95 035	95 052
Vilniaus rajono savivaldybė ³	99 070	99 779	100 049
Vilniaus miesto savivaldybės	533 279	537 152	539 939
Elektrėnų savivaldybė	24 700	24 396	24 236
Iš viso gyventojų Vilniaus regione	805 915	806 308	806 404

Vilniaus apskrityje sukurta komunalinių atliekų tvarkymo sistema veikia regioniniu principu - apima visas regiono savivaldybes ir jose užtikrina komunalinių atliekų (KA) (t.y. buityje susidarančių ir į jas savo pobūdžiu ar sudėtimi ir kiekiu panašių įmonėse, įstaigose ir organizacijose susidarančių atliekų) tvarkymo funkcijas. Vadovaujantis *Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo* nuostatomis, už komunalinių atliekų tvarkymo sistemų organizavimą savo teritorijose yra atsakingos savivaldybės. Visos į komunalinių atliekų tvarkymo regioną įeinančios savivaldybės, didindamos atliekų tvarkymo sistemos efektyvumą, gali bendradarbiauti ir kartu įsteigti juridinį asmenį – komunalinių atliekų tvarkymo sistemos administratorių.

Siekiant sukurti regioninę atliekų tvarkymo sistemą, Vilniaus apskrities savivaldybės ir Vilniaus apskrities viršininko administracija 2001 m. gegužės 5 d. įsteigė VŠĮ „Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centras“. 2003 m. gegužės 7 d. viešosios įstaigos dalininkai nusprendė likviduoti viešąją įstaigą, kadangi buvo įvykdytos šiai įstaigai keltos užduotys – investicinio projekto ir paraiškos ISPA finansavimui parengimas.

Regioninės atliekų tvarkymo sistemos plėtrai ir su tuo susijusių investicinių projektų įgyvendinimui 2003 m. vasario 21 d. Vilniaus apskrities savivaldybės pasirašė uždarnosios akcinės bendrovės „VAATC“ (Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centro) (toliau – VAATC) steigimo sutartį. 2003 m. kovo 26 d. buvo pasirašyta UAB „VAATC“ akcininkų sutartis, kurioje akcininkai (Vilniaus apskrities savivaldybės) susitarė kooperuoti savo turtą, darbą, žinias

¹ Statistinė informacija iš http://statistics.bookdesign.lt/esu_01.htm?lang=lt

² Statistikos departamento duomenys, Priega el. būdu: http://db1.stat.gov.lt/statbank/selectvarval/saveselections.asp?MainTable=M3010211&PLanguage=0&TableStyle=&Buttons=&PX_SId=3767&IQY=&TC=&ST=ST&rvar0=&rvar1=&rvar2=&rvar3=&rvar4=&rvar5=&rvar6=&rvar7=&rvar8=&rvar9=&rvar10=&rvar11=&rvar12=&rvar13=&rvar14=

³ Gyventojų registro tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos duomenys

bendrai įdiegiant regioninę atliekų tvarkymo sistemą. Akcininkų sutartyje apibrėžti pagrindiniai Vilniaus apskrities regioninės atliekų tvarkymo sistemos principai:

- Akcininkai (t.y. Vilniaus apskrities savivaldybės) visą atliekų tvarkymo veiklą finansuoja iš lėšų tiesiogiai ar netiesiogiai surenkamų už atliekų tvarkymo paslaugas pagal visiems akcininkams administruojamose teritorijose gyventojams nustatytą vieningą atsiskaitymo už atliekų tvarkymą sistemą;
- Akcininkai reguliuoja atliekų tvarkymą vadovaujantis Lietuvos Respublikos įstatymais ir kitais teisės aktais taip, kad atliekų tvarkymo sistema galėtų naudotis visi akcininkų administruojamose teritorijose esantys gyventojai ir kad šios paslaugos būtų teikiamos nuolat;
- Akcininkai suteikia bendrovei teisę organizuoti visų buitinių, komunalinių, gamybinių ir kitų atliekų tvarkymą akcininkų administruojamose teritorijose, kiek akcininkai susitaria dėl šios teisės suteikimo;
- Akcininkai įsipareigoja savo administruojamose teritorijose nustatyti vienodus regione, ekonomiškai pagrįstus užmokesčio už sutvarkytų atliekų kiekio vienetą tarifus (rinkliavas), kad surenkamos lėšos padengtų visas atliekų tvarkymo sistemos sąnaudas, tačiau paslaugų teikimas nevirstų pelno siekiančia veikla;
- Akcininkai įsipareigoja užtikrinti, kad įmokų už atliekų tvarkymą lėšos būtų naudojamos tik atliekų tvarkymo sistemai finansuoti;
- Akcininkai įsipareigoja nesteigti ir neorganizuoti kitos atliekų tvarkymo sistemos ar tam tikros paslaugos savo administruojamose teritorijose, jeigu tokią paslaugą teikia šios sutarties pagrindu sukurta atliekų tvarkymo sistema;
- Akcininkai įsipareigoja naudotis Bendrovės teikiamomis paslaugomis ir priemonėmis atliekų tvarkymo srityje.

Savivaldybės atskirais sprendimais nesuteikė jokių pavedimų ar teisių, susijusių su atliekų tvarkymo organizavimu, administravimu ar kontrole savivaldybės teritorijoje, išskyrus regioninės atliekų tvarkymo infrastruktūros objektų (regioninio sąvartyno, didelių gabaritų surinkimo aikštelių ir žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelių) įrengimą įgyvendinant investicinius projektus ir jų eksploatavimą.

Atsižvelgiant į tai, VAATC, eksploatuodamas regioninę komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, organizuoja savivaldybių teritorijose esančių atliekų priėmimo ir laikinojo saugojimo aikštelių, kompostavimo aikštelių, regioninio sąvartyno ir kitų regiono komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros įrenginių įrengimą bei eksploatavimą, rengia ir vykdo regioninę visuomenės informavimo ir švietimo programas, teikia savivaldybėms pagalbą atliekų tvarkymo klausimais ir/ar vykdo kitas savivaldybių pavestas funkcijas.

Savivaldybės atliekas šalina Vilniaus apskrities regioniniame komunalinių atliekų sąvartyne Kazokiškių kaime Elektrėnų savivaldybėje. Iki 2015 m. spalio mėn. planuojama pastatyti MBA įrenginius Vilniaus mieste, kuriais taip pat naudosis visos regiono savivaldybės.

Vilniaus apskrities savivaldybės atsako už jų teritorijose susidarančių komunalinių atliekų (KA) surinkimo bei pervežimo į regioninį sąvartyną ir nuo jų atskirtų specifinių atliekų – antrinių žaliavų (AŽ), pavojingų buitinių atliekų, elektros ir elektroninės įrangos atliekų (EEJA), žaliųjų atliekų (ŽA) bei didžiųjų ir kitų naudoti tinkančių atliekų surinkimą apvažiavimo būdu, taip pat atskiros antrinių žaliavų surinkimo organizavimą.

Atliekų surinkimo paslaugas savivaldybių teritorijose teikia įmonės, kurioms, kaip nustatyta *Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatyme*, teisė teikti šias paslaugas pavesta savivaldybių tarybų sprendimais, pasirašius su ja atliekų tvarkymo paslaugų teikimo sutartis, ar įmonės, atrinktos viešųjų paslaugų pirkimo konkurso būdu.

Komunalines atliekas tvarkančių pagrindinės funkcijos:

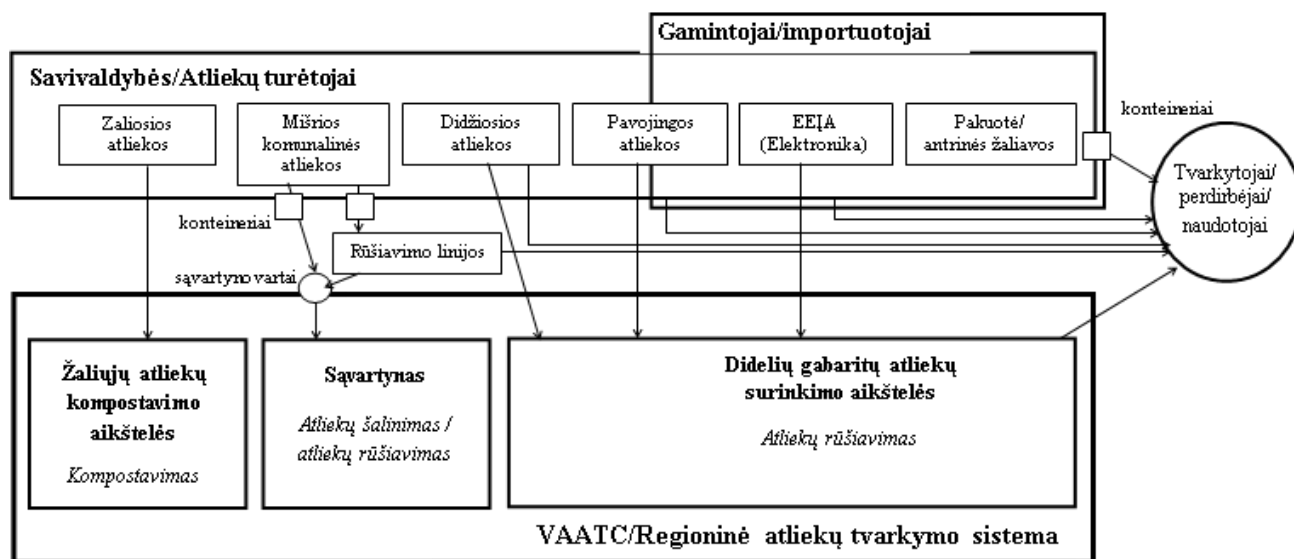
- rinkti komunalines atliekas iš jų turėtojų ir vežti į regioninį nepavojingų atliekų sąvartyną Kazokiškių k.;
- buitinių atliekų bei antrinių žaliavų surinkimo aikštelėse pastatyti reikiamą konteinerių kiekį;
- aprūpinti atliekų turėtojus reikiamu buitinių atliekų konteinerių kiekiu sudarant su jais sutartis arba priėmimo-perdavimo aktus;
- periodiškai plauti ar dezinfekuoti kolektyvinius (bendrus) konteinerius;
- vykdyti buityje susidarančių didžiųjų atliekų surinkimą apvažiavimo būdu ;
- pagal atskiras sutartis su atliekų turėtojais vežti statybos ir griovimo atliekas;
- pagal atskiras sutartis su atliekų turėtojais rinkti ir vežti biodegraduojančias ir/ar žaliasias atliekas (žolę, medžių šakas, lapus);
- organizuoti masinių renginių metu susidarančių atliekų surinkimą ir išvežimą sutartyse su renginių organizatoriais numatytomis sąlygomis;
- savo lėšomis atnaujinti, remontuoti ir/ar keisti atliekų surinkimo įrangą bei transporto priemones;
- teikti savivaldybei informaciją apie aptarnaujamus atliekų turėtojus, ataskaitas apie surinktus kiekius, atliekų susikaupimo normas, mokamus mokesčius.

Atliekų tvarkytojas (operatorius), jei tai numatyta sutartyje su savivaldybe arba yra nustatyta atitinkama užduotis, surinktas mišrias komunalines atliekas gali rūšiuoti ir, atskyręs antrines žaliavas, vežti į regioninį sąvartyną.

Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatyme taip pat nustatyta, kad gamintojai ir importuotojai ar licencijuotos organizacijos gali diegti savivaldybės organizuojamą komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančias pakuočių, EEĮ, baterijų ir akumuliatorių bei apmokestinamųjų gaminių atliekų surinkimo sistemas.

Savivaldybių administracijos rengia, o tarybos pasitvirtina savivaldybių atliekų tvarkymo planus. Savivaldybių atliekų tvarkymo plano sprendiniai, užduotys ir priemonės yra suderinamos su regioniniu atliekų tvarkymo planu bei turi atitikti Valstybinio atliekų tvarkymo planavimo dokumento nuostatas.

Apibendrinta Vilniaus apskrities regioninės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos schema pateikiama 1 pav.

1 pav. Apibendrinta Vilniaus apskrities regioninės komunalinių atliekų tvarkymo sistemos schema, 2014 m.

2.2. Investicinių projektų įgyvendinimas

Vilniaus regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos infrastruktūros kūrimas buvo pradėtas 2002 m. įgyvendinant ISPA projektą „*Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas*“. Bendra šio projekto vertė – 86,35 mln. Lt. Projektas finansuotas iš trijų šaltinių: 42 proc. (36,56 mln. Lt) sudarė ES ISPA teikiama lėšos, 28 proc. (23,61 mln. Lt) – valstybės investicijos. Trūkstamas 30 proc. (26,18 mln. Lt) projekto išlaidas dengė VAATC, kuris šiuo tikslu yra paėmęs banko paskolą.

Įgyvendinant šį projektą 2004 - 2012 metais buvo įrengtas naujas regioninis sąvartynas Kazokiškių k. Elektrėnų savivaldybėje, uždaryti ir rekultivuoti 125 įvairaus dydžio šiukšlynai ir sąvartynai (t.sk. Kariotiškių sąvartynas), įrengta didelių gabaritų surinkimo aikštelė Lentvaryje.

2010 lapkričio 26 d. su Aplinkos projektų valdymo agentūra (APVA) buvo pasirašyta projekto „*Vilniaus apskrities senų sąvartynų uždarymas, kompostavimo aikštelių įrengimas, didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių įrengimas*“ finansavimo ir administravimo sutartis. Projektas vykdomas įgyvendinant 2007–2013 m. Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 3 prioriteto „*Aplinka ir darnus vystymasis*“ priemonę VP3-3.2-AM-01-V „*Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas*“. Pagal projektą numatyta Vilniaus apskrities savivaldybėse uždaryti ir rekultivuoti 13 senų sąvartynų, įrengti 6 kompostavimo aikštes bei 17 didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių. Bendras projekto įgyvendinimui reikalingų lėšų poreikis buvo planuojamas 62.252.080,66 Lt (be PVM)., iš jų: ES Sanglaudos fondo lėšų – 52.914.268,56 Lt; Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto lėšų – 5.524.428,30 Lt; Savivaldybių ir UAB „VAATC“ lėšų – 3.813.383,80 Lt. Įvykdžius viešųjų pirkimų procedūras lėšų poreikis sudarė 28.650.972,78 Lt.

2010 m. gruodžio 27 d. su APVA pasirašyta projekto „*Vilniaus regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra*“ finansavimo ir administravimo sutartis. Projektas vykdomas įgyvendinant 2007–2013 m. Sanglaudos skatinimo veiksmų programos 3 prioriteto „*Aplinka ir darnus vystymasis*“ priemonę VP3-3.2-AM-01-V „*Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas*“.

Bendra projekto vertė – 130.764.286,00 Lt (be PVM), iš jų ES Sanglaudos fondo lėšų – 101.266.881,71 Lt, likusios lėšos (29.497.404,29 Lt) – pareiškėjos (VAATC). Tuo tikslu numatoma paimti paskolą, kurios palūkanas apmokėtų Vilniaus apskrities savivaldybės proporcingai turimų akcijų skaičiui.

Įgyvendinus projektą, Vilniaus apskrityje atliekų tvarkymą bus pertvarkytas tokiu būdu, kad būtų užtikrintas maksimalus atliekų išrūšiavimas jų susidarymo vietoje ir MBA įrenginiuose, BSA apdorojant biodžiovinimo būdu, atskiriant antrines žaliavas perdirbimui. BSA apdorotos biodžiovinimo būdu bei likusios po rūšiavimo, netinkamas perdirbti atliekos, turinčios aukštą energetinę vertę, vadovaujantis atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų eiliškumu bei bendraisiais aplinkos apsaugos principais apibrėžtais Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 3 straipsnyje turi būti nukreipiamos į atliekų naudojimo energijai gauti įrenginius, atitinkančius Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 4¹ straipsnio reikalavimus dėl visuomenės sveikatos ir aplinkos apsaugos bei turinčius teisės aktų nustatyta tvarka išduotą TIPK leidimą šiai veiklai vykdyti.

Siekiant sumažinti apdorojamų atliekų kiekius, visu pirma numatyta kiek įmanoma daugiau atliekų atskirti jų susidarymo vietoje, panaudojant jau šiuo metu įdiegtą atliekų rūšiavimą, o taip pat taikant kitas priemones, numatytas įgyvendinamo projekto sudėtyje. Numatoma skatinti individualų kompostavimą išdalinant gyventojams specialias kompostavimo dėžes.

Įgyvendinimus projektą numatoma, kad į sąvartyną pateks tik apie ketvirtadalis visų susidarančių atliekų, visiškai nebus šalinamos biologiškai skaidžios atliekos.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. gegužės 28 d. nutarimo Nr. 486 Dėl Vilniaus ir Kauno miestų centralizuoto šilumos tiekimo ūkio modernizavimo įrengiant vietinius ir atsinaujinančius energijos išteklius naudojančias kogeneracines elektrines projektų pripažinimo valstybei svarbiais ekonominiais projektais priedo informacija, ne vėliau kaip iki 2020 m., renovuojant esamus kogeneracinius pajėgumus ar statant naujus, Vilniaus centralizuoto šilumos tiekimo sistemoje papildomai bus įrengti biokuro ir (ar) komunalinių atliekų kogeneraciniai įrenginiai, kurių elektrinė galia - iki 145 MW. Lygiagrečiai, iki 2020 m.,

renovuojant esamus kogeneracinius pajėgumus ar statant naujus, biokuro ir (ar) komunalinių atliekų kogeneraciniai įrenginiai (iki 53 MW elektrinės galios) centralizuoto šilumos tiekimo sistemoje bus papildomai įrengti ir Kaune. Šie projektai pripažinti valstybei svarbiais ekonominiais projektais, jų įgyvendinimas pavestas UAB „Lietuvos energija“.

Užtikrinant atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų eiliškumą bei bendruosius aplinkos apsaugos principus apibrėžtus Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 3 straipsnyje, Vilniaus apskrityje veikiančiuose atliekų naudojimo energijai gauti įrenginiuose, nepažeidžiant Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 4¹ straipsnio reikalavimų susijusių su visuomenės sveikatos ir aplinkos apsauga, ir turinčiuose teisės aktų nustatyta tvarka išduotus TIPK leidimus šiai veiklai vykdyti, pagal įrenginių pajėgumus ir TIPK leidime nustytas sąlygas, gali būti naudojamos po rūšiavimo likusios ir perdirbimui netinkamos energetinę vertę turinčios atliekos iš visų Lietuvos regionų. Visi terminio apdorojimo procese susidarę nepavojingi dugno pelenai ir šlakai galės būti šalinami Vilniaus apskrities regioniniame sąvartyne, jei įrenginiui išduotame TIPK leidime nebus numatyta kitaip.

2.3. Komunalinių atliekų susidarymas

2.3.1. Statistiniai duomenys

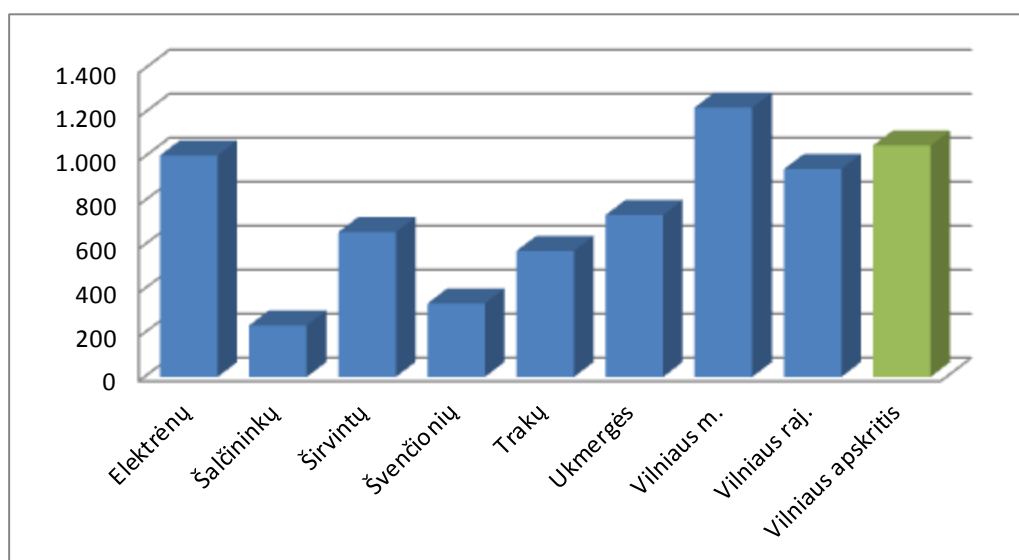
Aplinkos apsaugos agentūros valstybinės atliekų apskaitos duomenimis, 2013 m. Vilniaus apskrities savivaldybėse susidarė 847 651 t atliekų. Atskirose savivaldybėse susidarę atliekų kiekiai žymiai skiriasi, priklausomai nuo gyventojų skaičiaus bei savivaldybėse vykdomos ūkinės veiklos.

2 lentelė. Susidaręs atliekų kiekis Vilniaus apskrities savivaldybėse 2013 m. (tonos).

Savivaldybės								Vilniaus apskritis
Elektrėnų	Šalčininkų rajono	Širvintų rajono	Švenčionių rajono	Trakų rajono	Ukmergės rajono	Vilniaus miesto	Vilniaus rajono	
24.567	7.898	11.126	8.964	19.420	28.228	657.721	89.727	847.651

Šaltinis: AAA.

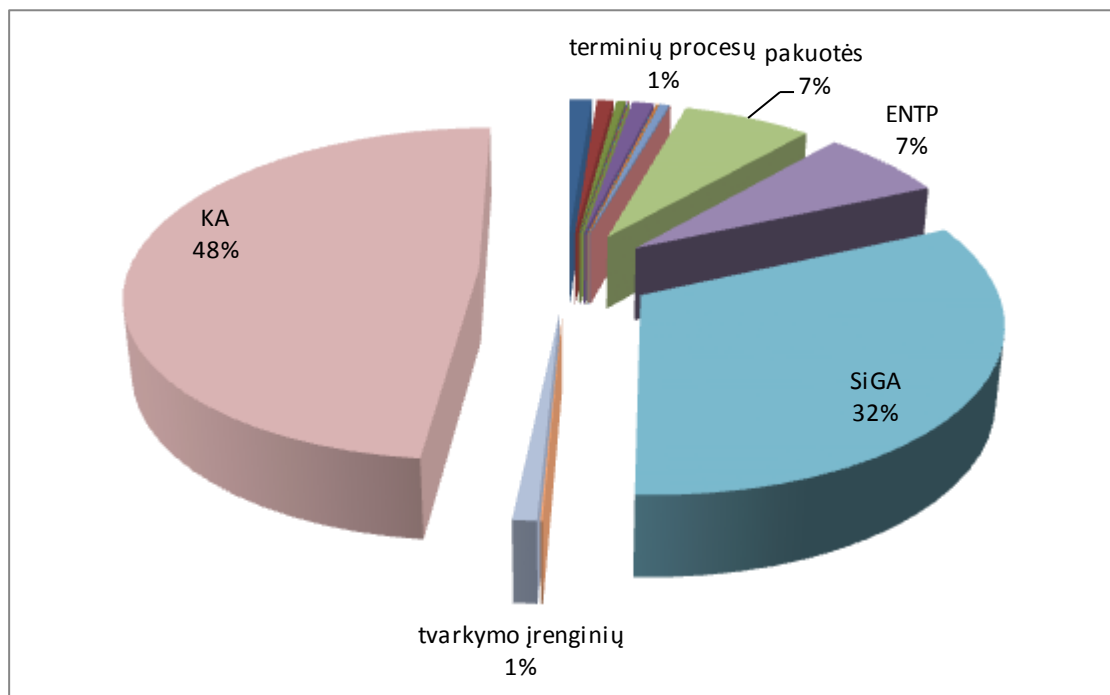
Vidutiniškai vienam apskrities gyventojui 2013 m. susidarė 1051 kg atliekų. Didžiausi kiekiai vienam gyventojui susidarė Vilniaus miesto, Elektrėnų ir Vilniaus rajono savivaldybėse.

Šaltinis: AAA.

2 pav. Atliekų kiekis susidaręs vienam gyventojui Vilniaus apskrities savivaldybėse 2013 m. (kg).

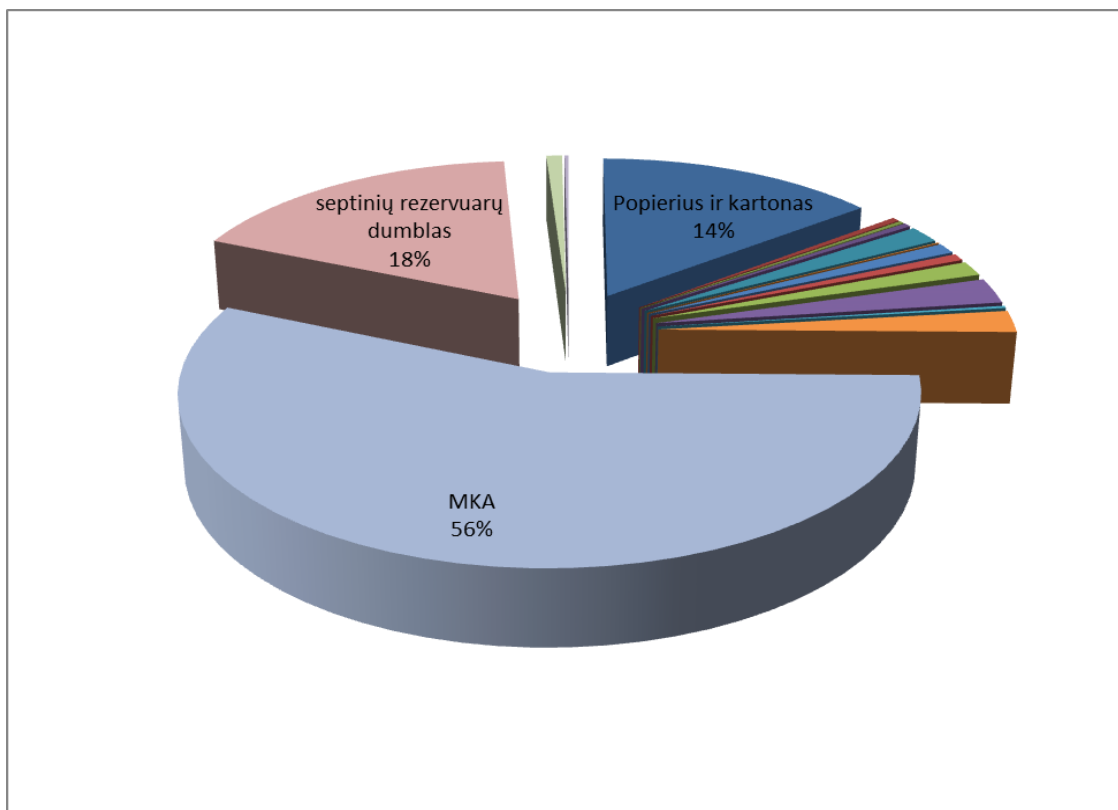
Beveik pusę susidariusių atliekų sudaro komunalinės atliekos (468 083 t, 48%). Taip pat didelę atliekų dalį sudaro statybos ir griovimo atliekos (274 611 t, 32%), atskirai surinktos pakuotės bei netinkamos naudoti transporto priemonės.

Šaltinis: AAA.

3 pav. Atliekų, susidariusių Vilniaus apskrities savivaldybėse 2013 m., sudėtis.

Aplinkos apsaugos agentūros valstybinės atliekų apskaitos duomenimis, 2013 m. Vilniaus apskrityse susidarė 468 392 t komunalinių atliekų. Didžiausią dalį sudaro mišrios komunalinės atliekos, tačiau kai kurių savivaldybių apskaitoje į šį kiekį įtraukti dideli septinių rezervuarų dumblas atliekų kiekiai (Vilniaus miesto, Vilniaus rajono, Širvintų rajono savivaldybės). Šios atliekos sudaro 18% viso komunalinių atliekų kiekio.

Šaltinis: AAA.

4 pav. Komunalinių atliekų, susidariusių Vilniaus apskrities savivaldybėse 2013 m., sudėtis (su dumblu).

Kadangi septinių rezervuarų dumblo atliekos nepatenka į komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, atliekų tvarkymo plane šios atliekos nenagrinėjamos. Toliau tekste komunalinėmis atliekomis (be atskirų nuorodų) bus vadinamos visos komunalinės atliekos, išskyrus septinių rezervuarų dumblo atliekas.

Tokiu būdu, be septinių rezervuarų dumblo, Vilniaus apskrities savivaldybėse 2013 m. susidarė 386 395 t komunalinių atliekų.

3 lentelė. Susidaręs komunalinių atliekų kiekis Vilniaus apskrities savivaldybėse 2013 m. (tonos).

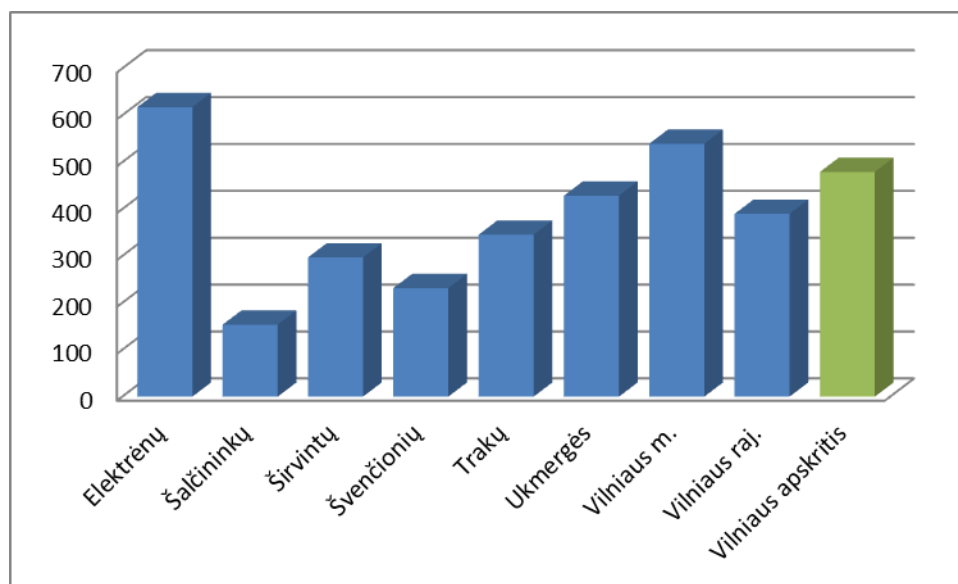
Savivaldybės								Vilniaus apskritis
Elektrėnų	Šalčininkų rajono	Širvintų rajono	Švenčionių rajono	Trakų rajono	Ukmergės rajono	Vilniaus miesto	Vilniaus rajono	
15.062	5.177	5.020	6.213	11.708	16.442	289.725	37.048*	386.395

Šaltinis: AAA.

* - Vilniaus rajono savivaldybės duomenimis, savivaldybėje 2013 metais susidarė 32 824 t komunalinių atliekų.

Vidutiniškai vienam apskrities gyventojui 2013 m. susidarė 479 kg atliekų komunalinių atliekų. Šis rodiklis yra aukštesnis nei vidutiniškai Lietuvoje (448 kg).

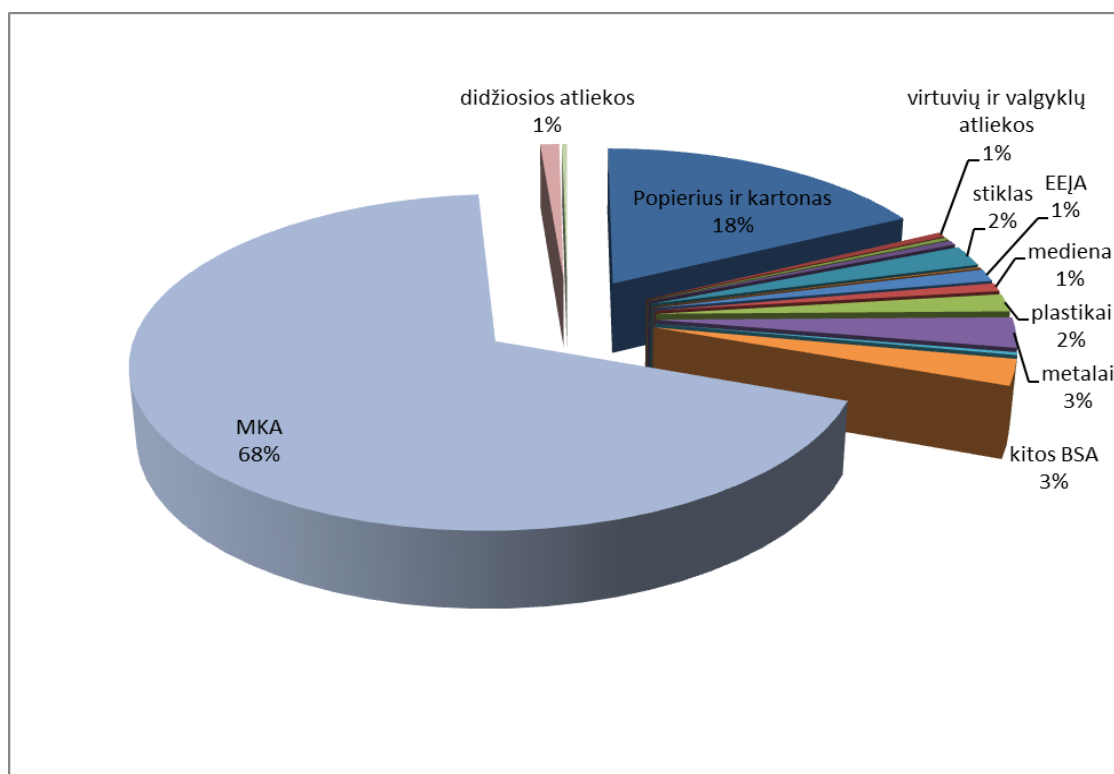
Didžiausi kiekiai vienam gyventojui susidarė Elektrėnų ir Vilniaus miesto savivaldybėse. Reikia pažymėti, kad šie rodikliai ne visiškai atspindi komunalinių atliekų, susidarantių gyventojų namų ūkiuose lygį, Vilniaus mieste tam turi įtakos didelis kiekis komunalinių atliekų susidarantis komerciniame sektoriuje (viešbučiai, maitinimo įstaigos, valstybinės įstaigos ir pan.). Elektrėnų savivaldybės rodiklį žymiai padidina popieriaus ir kartono atliekos, tvarkomos UAB „Ekobazė“ rūšiavimo linijoje (7129 t), kurios valstybinėje apskaitoje yra rodomos kaip surinktos Elektrėnų savivaldybėje. Panaši situacija yra ir Vilniaus rajono savivaldybėje, kur į apskaitą įtraukta 5122 t popieriaus ir kartono atliekų, sutvarkomų savivaldybės teritorijoje įsikūrusių AŽ tvarkytojų įrenginiuose.

Šaltinis: AAA.

5 pav. Komunalinių atliekų kiekis susidaręs vienam gyventojui Vilniaus apskrities savivaldybėse 2013 m. (kg).

Didžiausią komunalinių atliekų dalį sudaro mišrios komunalinės atliekos - 68%, taip pat didelis kiekis popieriaus ir kartono (18%). Kitos atliekų frakcijos neviršija 3%.

Šaltinis: AAA

6 pav. Komunalinių atliekų, susidariusių Vilniaus apskrities savivaldybėse 2013 m., sudėtis, 2013.

2.3.2. Komunalinių atliekų šalinimas sąvartyne

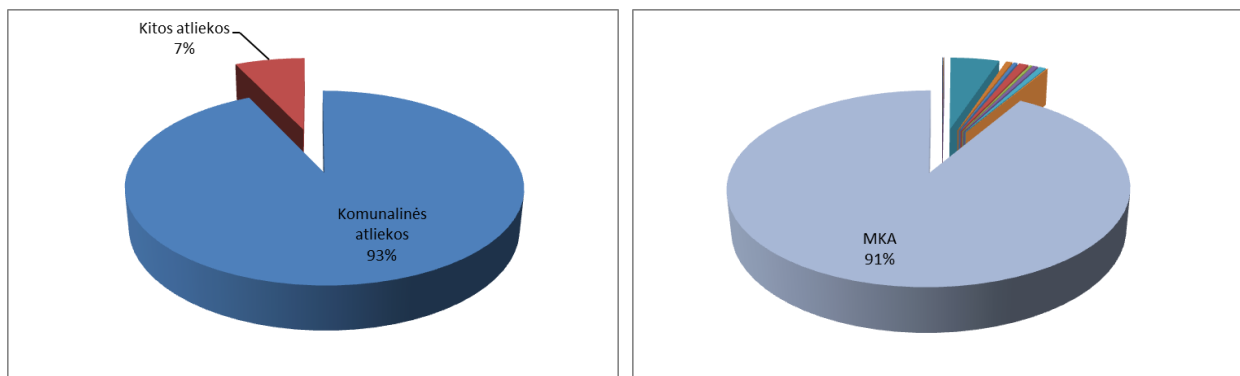
Vilniaus apskrities regioniniame sąvartyne šalinamos nepavojingos atliekos, kurių negalima perdirbti ar kitaip panaudoti. 2013 m. sąvartyne buvo pašalinta 228 767 t atliekų.

4 lentelė. Vilniaus apskrities regioniniame sąvartyne 2013 m. pašalintos atliekos.

Kodas	Atlieka	t	%
03 01 99	medienos perdirbimo ir plokščių bei baldų gamybos atliekos: kitaip neapibrėžtos atliekos	131,36	0,06
04 02 99	tekstilės pramonės atliekos: kitaip neapibrėžtos atliekos	111,92	0,05
10 01 01	dugno pelenai, šlakas ir garo katilų dulkės	96,08	0,04
12 01 05	plastiko drožlės ir nuopjovos	94,80	0,04
17 06 04	izoliacinės medžiagos	11.089,34	4,85
19 08 01	rūšiavimo atliekos	1.433,34	0,63
19 12 04	kitaip neapibrėžtų atliekų mechaninio apdorojimo atliekos: plastikai ir guma	900,86	0,39
19 12 09	kitaip neapibrėžtų atliekų mechaninio apdorojimo atliekos: mineralinės medžiagos	2.194,98	0,96
20 01 10	atskirai surenkamos frakcijos: drabužiai	578,90	0,25
20 01 39	atskirai surenkamos frakcijos: plastikai	1.167,60	0,51
20 02 03	kitos biologiškai nesuyrančios atliekos	1.564,58	0,68
20 03 03	gatvių valymo liekanos	206,82	0,09
20 03 01	mišrios komunalinės atliekos	209.196,84	91,45
	VISO	228.767,42	100,00

Šaltinis: VAATC.

Didžiąją dalį Vilniaus apskrities regioniniame sąvartyne šalinamų atliekų sudaro mišrios komunalinės atliekos (20 03 01). Jos sudaro 91,45% visų sąvartyne šalinamų atliekų. Bendra komunalinių atliekų, šalinamų sąvartyne, dalis yra 92,98%.

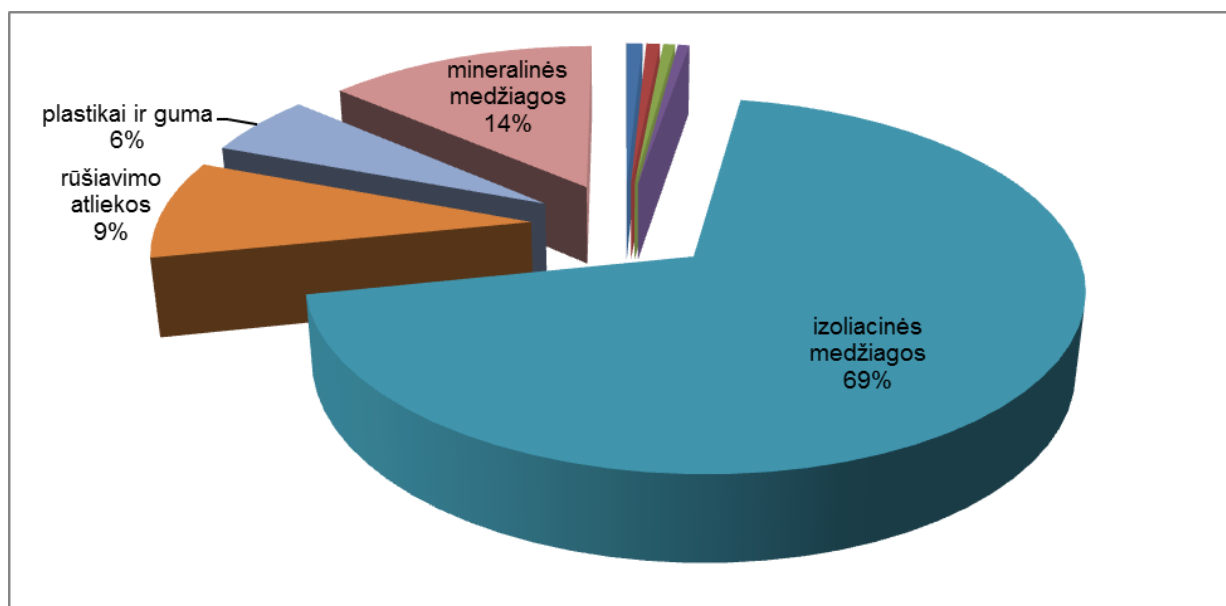
Šaltinis: VAATC.

7 pav. Apibendrinta sąvartyne šalinamų atliekų sudėtis.

Be mišrių komunalinių atliekų šalinami nedideli kiekiai kitų komunalinių atliekų. Dalis šių atliekų yra atskirtos iš atskirai surinktų atliekų srautų atliekos, kurių negalima perdirbti (drabužiai, plastikai). Taip pat šalinami labai nedideli kiekiai kitų biologiškai nesuyrančių atliekų bei gatvių valymo liekanų. Visų nurodytų atliekų dalis bendrame šalinamų atliekų sraute neviršija 0,7%.

Nekomunalinių atliekų šalinamų sąvartyne dalis tesudaro 7,02%. Tai rodo, kad sąvartyno tarifas yra pakankamai aukštas, kad motyvuotų verslą ieškoti būdų organizuoti gamybą tokiu būdu, kad atliekų, šalinamų sąvartyne, apimtys būtų minimalios. Numatomas sąvartyno mokestis šią tendenciją dar labiau sutvirtins.

Iš nekomunalinių atliekų šalinamos tik tos atliekos, kurių negalima išvengti, pakartotinai naudoti ar perdirbti. Didžiąją sąvartyne šalinamų nekomunalinių atliekų dalį (69%) sudaro izoliacinės medžiagos (UAB „Paroc“ gamybos atliekos). Nemažą dalį šalinamų nekomunalinių atliekų (29%) sudaro įvairios rūšiavimo ar mechaninio apdorojimo atliekos, t.sk. mineralinės medžiagos, plastikai ir guma ir kt.

Šaltinis: VAATC.

Pav. 8. Regioniniame sąvartyne šalinamų nekomunalinių atliekų sudėtis, 2013.

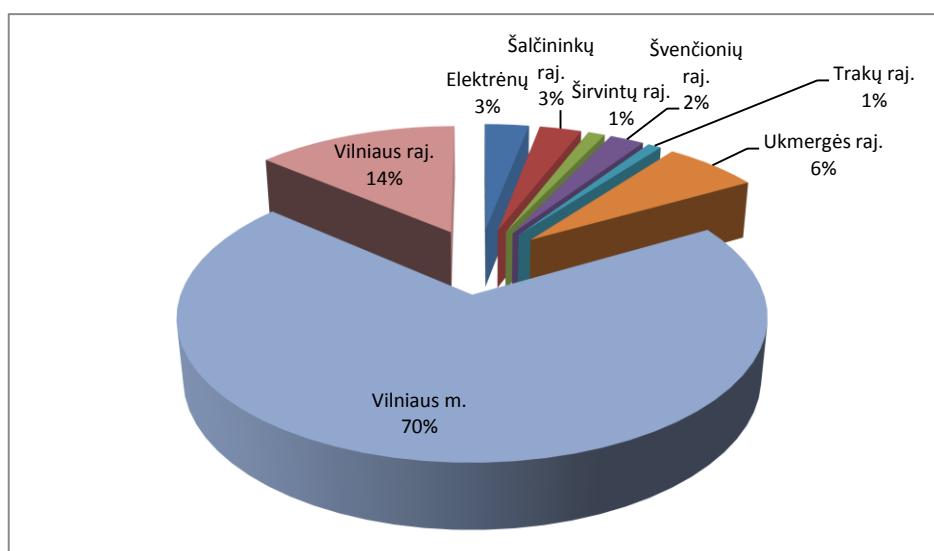
2.3.3. Mišrių komunalinių atliekų surinkimas ir šalinimas

2013 m. Vilniaus apskrities savivaldybėse AAA duomenimis iš viso surinkta apie **263 361 t** mišrių komunalinių atliekų (MKA). Šis kiekis apima tik mišrias komunalines atliekas. Čia neįtrauktos pramoninės atliekos, atskirai surenkamos antrinės žaliavos, didžiosios atliekos, elektros ir elektronikos, statybos bei griovimo atliekos ir nuotekų dumblas iš vandens valymo įrenginių.

Regioniniame sąvartyne VAATC duomenimis 2013 m. buvo pašalinta apie 209 197 t mišrių komunalinių atliekų. Skirtumas tarp surinktų mišrių komunalinių atliekų ir pašalintų regioniniame sąvartyne yra sąlygojamas šių faktorių:

- AAA apskaitos netikslumai;
- Mišrių komunalinių atliekų rūšiavimas Vilniaus miestą aptarnaujančių įmonių gamybinėse bazėse bei UAB „Ekobazė“ rūšiavimo linijose;
- Drėgnio sumažėjimas Vilniaus miestą aptarnaujančių įmonių gamybinėse bazėse veikiančiose rūšiavimo linijose ir perkrovimo stotyse.

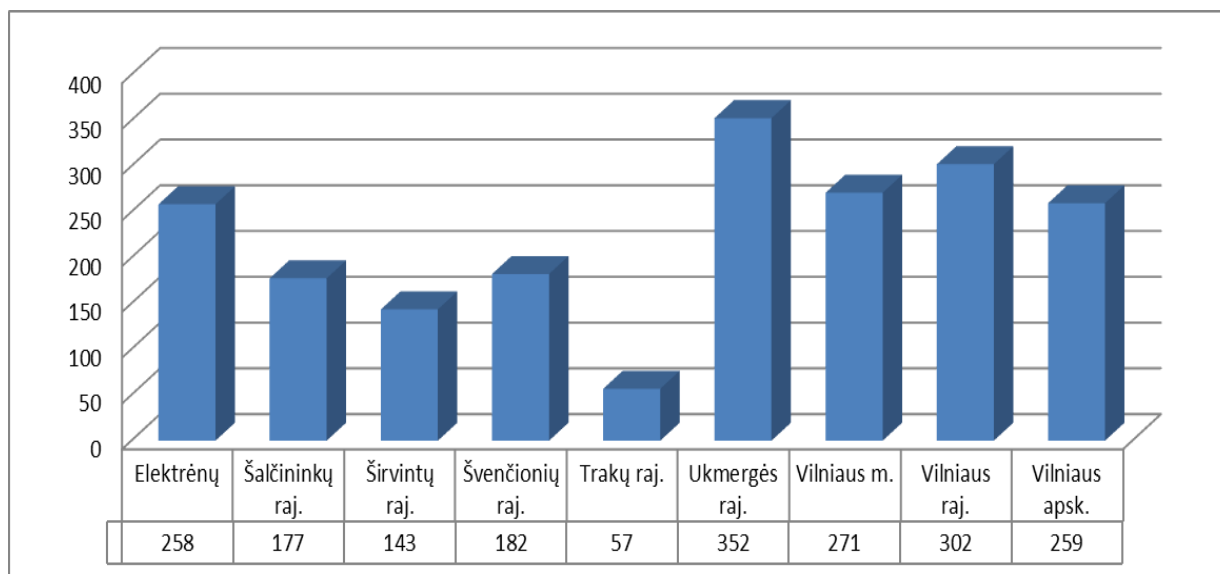
Daugiausia atliekų į sąvartyną atvežama iš Vilniaus miesto savivaldybės – 70%. Iš likusių savivaldybių išsiskiria Vilniaus rajono savivaldybė (14%) ir Ukmergės rajono savivaldybė (6%). Kitų savivaldybių dalis yra apie 3% ar mažiau.

Šaltinis: VAATC.

Pav. 9. Regioniniame sąvartyne šalinamos MKA pagal savivaldybes, 2013.

Perskaičius sąvartyne šalinamų atliekų kiekius vienam gyventojui, nustatyta, kad šis rodiklis iš esmės skiriasi atskiroms savivaldybėms.

Šaltinis: VAATC.

Gyventojų skaičius: Lietuvos statistikos departamento duomenys.

Pav. 10. Regioniniame sąvartyne šalinamų MKA kiekis gyventojui, 2013 (kg/gyv./m.).

Didžiausi MKA kiekiai perskaičiavus vienam gyventojui šalinami sąvartyne iš tų savivaldybių, kuriose įvesta vietinė rinkliava ir atliekų vežėjui mokama pagal į sąvartyną atvežtų atliekų kiekį, t.y. Ukmergės rajono ir Vilniaus rajono savivaldybės.

Mažiausiai MKA atliekų yra šalinama iš Trakų rajono savivaldybės. Tai, galimai, susiję su atliekų apskaitos ypatumais, kadangi Trakų rajono savivaldybės atliekų tvarkymo operatorius UAB „Komunalinių įmonių kombinatas“ atliekas perduoda tvarkyti į UAB „Ecoservice“ gamybinę bazę Vilniaus mieste, o sutvarkytos atliekos apskaitoje fiksuojamos kaip susidariusios Vilniaus mieste.

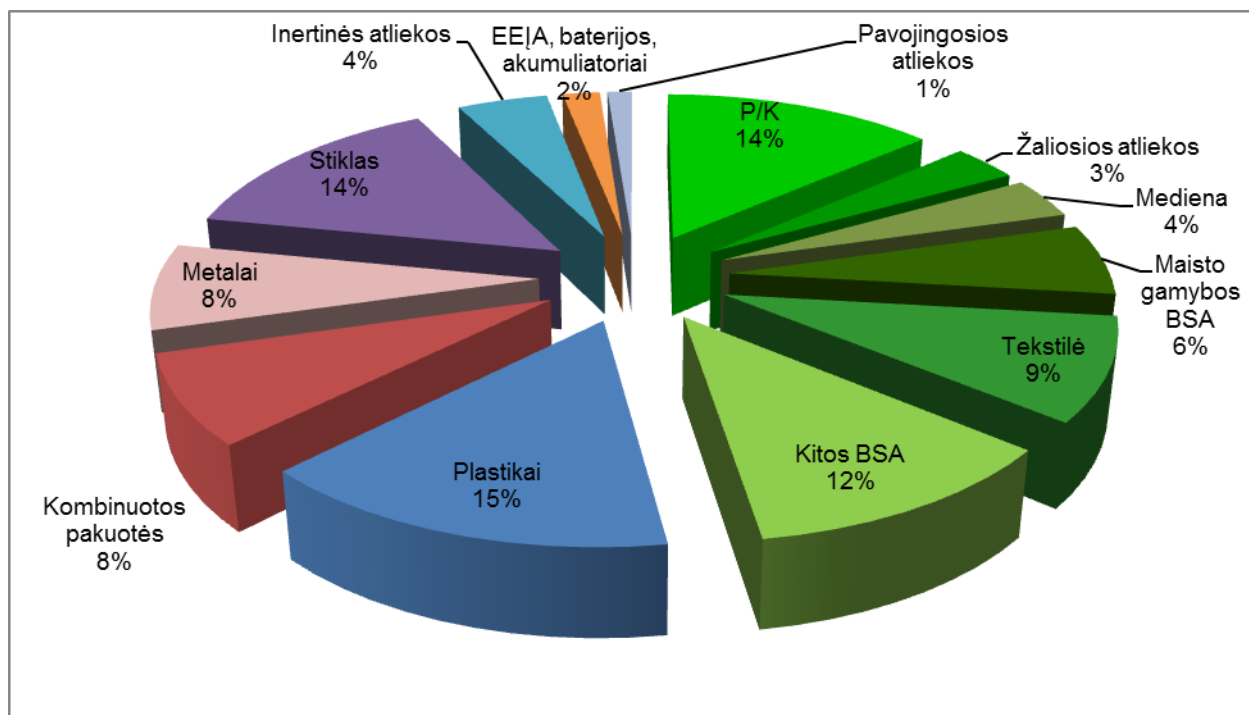
2.3.4. Mišrių komunalinių atliekų šalinamų sąvartyne sudėtis

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2011-08-31 įsakymu Nr. D1-661 "Dėl regioniniuose nepavojingų atliekų sąvartynuose šalinamų mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo ir komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekio juose vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo" (Žin., 2011, Nr. 109-5148) Vilniaus apskrities regioniniame komunalinių atliekų sąvartyne vykdyti sąvartyne šalinamų mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo darbai. Mišrių komunalinių atliekų sudėties nustatymo darbai buvo vykdyti 2012 ir 2013 metais 4 kartus per metus: žiemą, pavasarį, vasarą ir rudenį, siekiant nustatyti sąvartyne šalinamų komunalinių atliekų sudėties kitimą skirtingais metų laikais.

Atliekų, šalinamų regioniniame sąvartyne, kiekio ir sudėties vertinimas svarbus prognozuojant atliekų, kurios bus apdorojamos MBA įrenginiuose, kiekį ir sudėtį. Tai leis padaryti prielaidas, koks atliekų kiekis bus apdorojamas įrenginiuose, kiek bus atskirta antrinių žaliavų, koks atliekų kiekis iš MBA įrenginių bus šalinamas sąvartyne ir kiek atliekų bus galima panaudoti kogeneracinėje jėgainėje, naudojančioje kurą iš atliekų.

Mišrių komunalinių atliekų šalinamų sąvartyne sudėtis nustatymą remiantis VAATC atliktų reguliarių sudėties tyrimų, atliktų 2012-2013 m., rezultatų pagrindu. Vertinant atliekų sudėtį 4,14% atliekų buvo neidentifikuotos, priskirtos „kitų“ atliekų kategorijai. Šis kiekis buvo priskirtas atskiroms atliekų frakcijoms, remiantis neidentifikuotų atliekų tyrimo atlikto Krokuvoje rezultatais⁴.

⁴ Environmental Assessment of Municipal Waste Management Scenarios: Part II – Detailed Life Cycle Assessments. European Commission, Joint Research Centre, Institute for Environment and Sustainability, 2007.

Šaltinis: VAATC.

Pav. 11. Regioniniame sąvartyne šalinamų mišrių komunalinių atliekų sudėtis, 2012-2013.

Labai didelę sąvartyne šalinamų atliekų sudaro antrinės žaliavos (62,02%). 2013 m. sąvartyne jų pašalinta 129 740 t. Be abejo, dėl žemos kokybės dėl to, kad šios antrinės žaliavos pateko į mišrių komunalinių atliekų srautą, tik dalis šių antrinių žaliavų tikėtų perdirbimui.

Taip pat didelę dalį sąvartyne šalinamų atliekų sudaro biologiškai skaidžios atliekos (47,59%). 2013 m. sąvartyne jų pašalinta 99 561 t.

Atsižvelgiant į didelius sąvartyne šalinamus antrinių žaliavų ir biologiškai skaidžių atliekų kiekius, būtina įdiegti kitas priemones atliekų apdorojimui be tų, kurios naudojamos dabartiniu metu. Tokia šiuo metu įgyvendinama priemonė yra statomi MBA įrenginiai.

2.3.5. Komunalinių atliekų tvarkymas

Atsižvelgiant į AAA duomenis ir MKA sudėties tyrimų regioniniame sąvartyne rezultatus, buvo įvertinta susidarančių Vilniaus apskrities savivaldybėse komunalinių atliekų sudėtis bei atskiro surinkimo intensyvumas (5 lentelė).

5 lentelė. Vilniaus apskrities savivaldybėse susidariusių komunalinių atliekų surinkimas.

Atliekos	Atskirai surinktos atliekos		Bendrai surinktos atliekos		Viso		Atskiras surinkimas nuo atliekų frakcijos, %
	t	%	t	%	t	%	
Biologinės (maisto ir žaliosios) atliekos	1.933,96	0,50	25.283,68	6,54	27.217,64	7,04	7,11
Kitos biologiškai skaidžios atliekos	9.938,44	2,57	30.719,04	7,95	40.657,47	10,52	24,44
Plastikų atliekos	7.022,21	1,82	39.462,15	10,21	46.484,36	12,03	15,11
Popieriaus/kartono atliekos	67.937,73	17,58	35.786,36	9,26	103.724,08	26,84	65,50
Stiklo atliekos	7.884,19	2,04	37.612,28	9,73	45.496,47	11,77	17,33
Metalų atliekos	11.618,34	3,01	20.053,61	5,19	31.671,95	8,20	36,68

Atliekos	Atskirai surinktos atliekos		Bendrai surinktos atliekos		Viso		Atskiras surinkimas nuo atliekų frakcijos, %
	t	%	t	%	t	%	
Mišrios pakuotės	1.088,23	0,28	20.876,33	5,40	21.964,56	5,68	4,95
Medinės pakuotės ir medienos atliekos	3.225,67	0,83	9.575,17	2,48	12.800,84	3,31	25,20
Tekstilė	1.213,49	0,31	24.000,52	6,21	25.214,02	6,53	4,81
Baterijos ir akumulatoriai	378,86	0,10	23,07	0,01	401,94	0,10	94,26
EEJA	4.800,20	1,24	4.912,17	1,27	9.712,37	2,51	49,42
Pavojingos atliekos	1.934,43	0,50	3.162,60	0,82	5.097,03	1,32	37,95
Didžiosios atliekos	3.808,81	0,99	0,00	0,00	3.808,81	0,99	100,00
Inertinės atliekos	249,32	0,06	11.894,02	3,08	12.143,35	3,14	2,05
Viso komunalinių atliekų	123.033,88	31,84	263.361,01	68,16	386.394,88	100,00	31,84
<i>Viso antrinių žaliavų ir pakuočių</i>	<i>98.776,36</i>	<i>25,56</i>	<i>163.365,90</i>	<i>42,28</i>	<i>262.142,26</i>	<i>67,84</i>	<i>37,68</i>
<i>Viso biologiškai skaidžių atliekų</i>	<i>84.249,29</i>	<i>21,80</i>	<i>125.364,77</i>	<i>32,44</i>	<i>209.614,05</i>	<i>54,25</i>	<i>40,19</i>

2.3.6. Atliekas tvarkančios įmonės

Vilniaus apskrities savivaldybėse atliekas iš gyventojų ir įmonių surenka savivaldybių įmonės, įmonės parinktos konkurso būdu arba privačios įmonės. Pagrindiniai Vilniaus apskrities savivaldybių komunalinių atliekų tvarkymo sistemos dalyviai pateikiami lentelėje žemiau.

6 lentelė. Vilniaus apskrities savivaldybėse atliekas tvarkančios įmonės (sistemų administratoriai, atliekų surinkimo operatoriai, papildančios atliekų surinkimo sistemos operatoriai) 2013-2014 m.

Savivaldybė	Atliekų tvarkytojo pavadinimas	Vykdoma veikla												
		Mišrių komunalinių atliekų surinkimas	Buitje susidaranciu pavoju atliekų surinkimas	Biologiškai skaidžių atliekų surinkimas	Popieriaus surinkimas	Stiklo surinkimas	Plastiko surinkimas	Didžiųjų atliekų surinkimas	Statybos ir griovimo atliekų surinkimas	EEJ atliekų surinkimas	Padangų atliekų surinkimas	Kitų atliekų surinkimas: tekstilės, drabužių	gatvių valymo atliekos	gyvūninės kilmės maisto atliekos
Elektrėnų	UAB "EKŪ"													
	UAB "EMP recycling"													
	UAB "Antrinio perdirbimo grupė"													
Šalčininkų r.	UAB „Tvarkyba“													
	UAB „Eišiškių komunalinis ūkis“													
Širvintų r.	UAB „Ecoservice“													
Švenčionių r.	UAB "Švenčionių švara"													
	UAB "Pabradės komunalinis ūkis"													
	UAB "Metaloidas"													
	VšĮ "Pakuočių tvarkymo organizacija"													
	VšĮ "Žaliasis taškas"													
Trakų r.	UAB "Komunalinių įmonių kombinatas"													

Savivaldybė	Atliekų tvarkytojo pavadinimas	Vykdoma veikla												
		Mišrių komunalinių atliekų surinkimas	Buityje susidarančių pavojingų atliekų surinkimas	Biologiškai skaidžių atliekų surinkimas	Popieriaus surinkimas	Stiklo surinkimas	Plastiko surinkimas	Didžiųjų atliekų surinkimas	Statybos ir griovimo atliekų surinkimas	EEI atliekų surinkimas	Padangų atliekų surinkimas	Kitų atliekų surinkimas: tekstilės, drabužių	gatvių valymo atliekos	gyvūninės kilmės maisto atliekos
Ukmergės r.	UAB „Ekonovus“													
	UAB „Ukmergės versmė“													
Vilniaus m.	UAB "Atliekų tvarkymo tarnyba"													
	UAB "VSA Vilnius"													
	UAB "Tvar.com" (buv. "A.S.A. Vilnius")													
	UAB "Ecoservice"													
	UAB "Ekonovus" (buvusi UAB "Švarus miestas")													
	UAB "Veolia Environmental Services Lietuva" (buv. UAB "Cleanaway")													
	UAB "Švara visiems"													
Vilniaus r.	UAB „Nemėžio komunalininkas“													
	UAB „Nemenčinės komunalininkas“													
	UAB „EMP Recycling“													

Savivaldybė	Atliekų tvarkytojo pavadinimas	Vykdoma veikla												
		Mišrių komunalinių atliekų surinkimas	Buityje susidarančių pavojingų atliekų surinkimas	Biologiškai skaidžių atliekų surinkimas	Popieriaus surinkimas	Stiklo surinkimas	Plastiko surinkimas	Didžiųjų atliekų surinkimas	Statybos ir griovimo atliekų surinkimas	EEI atliekų surinkimas	Padangų atliekų surinkimas	Kitų atliekų surinkimas: tekstilės, drabužių	gatvių valymo atliekos	gyvūninės kilmės maisto atliekos
	UAB "Atliekų tvarkymo centras"													
	UAB "Žalvaris"													
	UAB "Karavanas LT"													
	UAB "Baltijos perdirbimas"													

Šaltinis: AAA

2.3.7. Viešųjų komunalinių atliekų tvarkymo paslaugų teikimo lygis

Viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo visuotinumą didinimas 2007-2013 m. laikotarpiu buvo vertinamas kaip viena svarbiausių užduočių (nustatyta *Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane*). Vystant komunalinių atliekų tvarkymo sistemas Lietuvos savivaldybėse, tuo būdu, diegiant įvairias atliekų surinkimo ir tvarkymo sistemos plėtros priemones, paslaugos teikimo lygis savivaldybėse sparčiai augo.

Pagal AAA duomenis, dabartiniu metu Vilniaus apskrityje viešoji komunalinių paslauga nėra įdiegta pilnai. Bendras paslaugos įdiegimo rodiklis apskrityje – 94,4%.

7 lentelė. Viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos plėtros užduočių vykdymas, 2013.

Savivaldybė	Paslaugos įdiegimas gyventojams, %				
	Miestuose >100000 gyv.	Miestuose 3000-50000 gyv.	Miesteliuose 500-3000 gyv.	Miesteliuose <500 gyv.	Savivaldybės teritorijoje
Vilniaus apskritis	98	98,3	93,0	90,7	94,4
Elektrėnų		95	86	59	85
Šalčininkų r.		100	100	100	100
Širvintų r.		99	85	87	91
Švenčionių r.		95	81	92	83
Trakų r.		99	99	97	98
Ukmergės r.		100	100	100	100
Vilniaus m.	98				98
Vilniaus r.		100	100	100	100

Šaltinis: AAA.

Tik trijose savivaldybėse atliekų tvarkymo paslauga įdiegta 100%, iš kurių dviejose (Ukmergės rajono ir Vilniaus rajono) yra įvesta rinkliava už atliekų tvarkymą. Mažiausi rodikliai Švenčionių rajono ir Elektrėnų savivaldybėse – 83% ir 85% atitinkamai.

Tačiau reikia atkreipti dėmesį, kad šie rodikliai greičiausiai atspindi sudarytų sutarčių santykį su bendru gyventojų skaičiumi. Todėl tose savivaldybėse, kuriose yra įvesta rinkliava šis rodiklis yra 100%.

Jeigu pagal 2007-2013 m. laikotarpiu galiojusias *Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano* nuostatas atliekų surinkimo paslauga buvo laikoma įdiegta, kai ja naudojosi 85 proc. ar daugiau tos teritorijos ūkio subjektų (įmonių, įstaigų ir organizacijų) ir gyventojų, tai naujai patvirtintame *Valstybiniame atliekų tvarkymo 2014-2020 m. plane* nustatyta sąlyga savivaldybėms iki 2016 metų užtikrinti, kad visiems (t.y. 100 proc.) savivaldybės teritorijoje esantiems komunalinių atliekų turėtojams būtų sudarytos sąlygos naudotis viešąja komunalinių atliekų tvarkymo paslauga. Siekiant valstybės mastu nustatytos užduoties įgyvendinimo, paslaugos visuotinumą užtikrinimas ir toliau turi išlikti viena svarbiausių artimiausio meto užduočių vystant regioninę komunalinių atliekų tvarkymo sistemą.

VATP pagrindinis reikalavimas, apibrėžiantis paslaugos užtikrinimą, yra: „visiems savivaldybės teritorijoje esantiems atliekų turėtojams sudaryti sąlygas naudotis viešąja komunalinių atliekų tvarkymo paslauga, atitinkančia minimalius kokybės reikalavimus, kuriuos nustato Aplinkos ministerija“. Todėl komunalinių atliekų paslaugos užtikrinimo vertinimas turėtų būti atliekamas ne nustatant pasirašytų paslaugų sutarčių santykį su gyventojų skaičiumi, tačiau vertinant faktines gyventojų galimybes naudotis viešąja komunalinių atliekų tvarkymo paslauga, netgi tuo atveju, jei atitinkama sutartis nėra sudaryta ir gyventojas už paslaugą nemoka.

Bešeimininkių atliekų tvarkymas

2013 m. Vilniaus apskrities savivaldybėse susidarė 16 500,03 t bešeimininkių atliekų, už kurių surinkimą ir tvarkymą atsakingos savivaldybės. Didžioji dalis jų – 13 104,9 t – buvo sutvarkyta. Bešeimininkės atliekos tvarkomos savivaldybių biudžeto (aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos lėšomis), vietinės rinkliavos ir kt. lėšomis. Savivaldybių pateiktais duomenimis, bešeimininkių atliekų tvarkymui 2013 m. iš viso apskrityje buvo skirta apie 2 379 545 Lt. 2013 m. savivaldybių deklaruoti susidariusių – sutvarkytų bešeimininkių atliekų kiekiai pateikiami 8 lentelėje.

8 Lentelė. 2013 m. Vilniaus apskrities savivaldybių teritorijose susidariusių – sutvarkytų bešeimininkių atliekų kiekiai

Savivaldybė	Susidarė, t	Sutvarkyta, t	Finansavimo šaltiniai	Skirta lėšų, Lt	Organizacijos su kuriomis savivaldybė bendradarbiavo
Elektrėnų	180,00	180,00	Biudžeto lėšos	11320,18	UAB "Elektros pasaulis"; UAB "Gelvita"
Šalčininkų r.	149,58	149,58	Savivaldybės biudžeto lėšos/Aplinkos ministerijos	96347,74	UAB "Ecoservice", UAB "Atliekų tvarkymo tarnyba"; UAB "Ekotinklas"; akcija „Darom" UAB ""VAATC
Širvintų r.	16,26	16,26	Širvintų rajono savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo spec. programos lėšos, gauta dotacija iš AM	2923,02	UAB "Ecoservice", UAB "Metaloidas" AB "Akmenės cementas"
Švenčionių r.	160,00	153,00	Savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo specialioji programa	21948	UAB "Švenčionių švara", UAB "Metaloidas"
Trakų r.	97,13	97,13	Trakų rajono savivaldybė	29282	UAB "Komunalinių įmonių kombinatas"
Ukmergės r.	303,20	303,20	Savivaldybės biudžeto lėšos, savivaldybės aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos lėšos, viešųjų darbų lėšos iš savivaldybės biudžeto, viešųjų darbų lėšos iš Darbo biržos biudžeto	66131,6	UAB „Ekonovus", akcija „Darom diena 2013", įvairios talkos
Vilniaus m.	13417	13417	Specialioji aplinkos apsaugos rėmimo programa/ Savivaldybės biudžetas	650000	UAB "Mano aplinka", UAB "Grinda"
Vilniaus r.	785,32	785,32	Vietinė rinkliava už komunalinių atliekų tvarkymą	95028,89	UAB „Nemenčinės komunalininkas“, UAB „Nemėžio komunalininkas“

Šaltinis: AAA.

Daugiausia bešeimininkių atliekų 2013 m. susidarė ir sutvarkyta surinkta Vilniaus m. savivaldybėje (89%), iš likusių savivaldybių išsiskiria Vilniaus rajono savivaldybė, kurioje susidarė apie 5% apskrities bešeimininkių atliekų.

2.3.8. Regione sukurti ir planuojami komunalinių atliekų tvarkymo pajėgumai

Nuo 2009 m. vidurio buvo nutrauktas atliekų šalinimas visuose Vilniaus regiono sąvartynuose, kurie neatitinka *Atliekų sąvartynų įrengimo, eksploatavimo, uždarymo ir priežiūros po uždarymo taisyklių* reikalavimų. Surinktos mišrios komunalinės atliekos vežamos į Vilniaus

apskrities regioninį komunalinių atliekų sąvartyną, pradėtą eksploatuoti 2007 m. spalio 26 d. Kazokiškių kaime, Elektrėnų savivaldybėje. Trakų rajono savivaldybėje surinktos mišrios komunalinės atliekos yra šalinamos šiame sąvartyne nuo 2008 m. sausio 1 d., kai buvo nutraukta Kariotiškių sąvartyno eksploatacija.

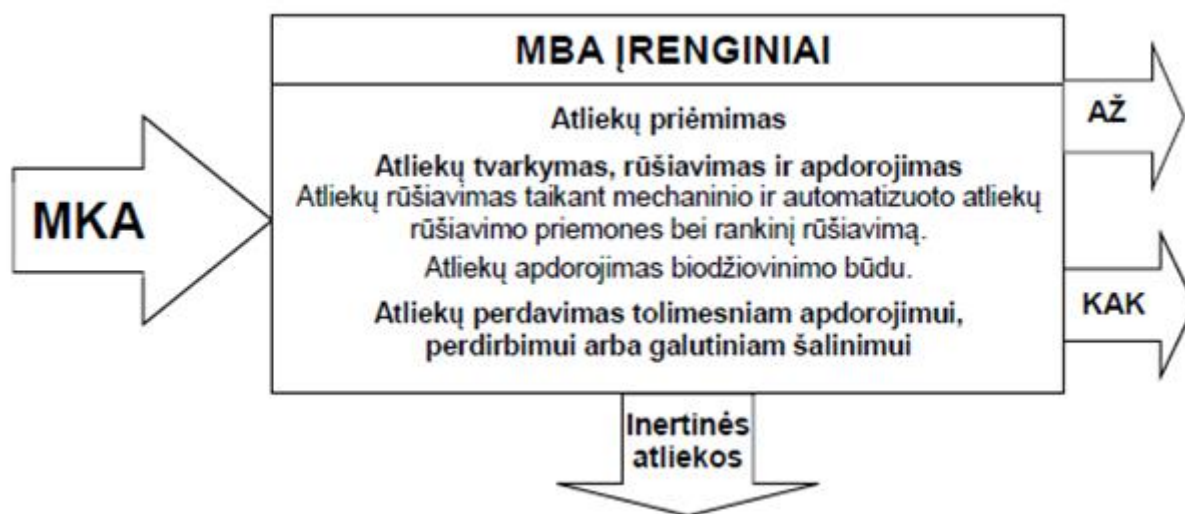
Bendras sąvartyno sklypo plotas – 30,16 ha, iš jų 27,1 ha užima atliekų kaupo (6 sekcijų) plotas. Sąvartyne per 20 metų laikotarpį planuojama sukaupti beveik 6 milijonus tonų atliekų, tačiau šis terminas bus žymiai ilgesnis pastačius MBA įrenginius. Įskaitant kasdieninio uždengimo medžiagą ir uždengiamąjį sluoksnį, sąvartyno tūris sieks apie 7 milijonus m³ arba tonų (projekte priimtas 1 000 kg/m³ atliekų tankis).

Sąvartyne įdiegtos filtrato ir sąvartyno dujų surinkimo sistemos. Filtratas yra iš dalies valomas vietiniuose įrenginiuose arba išvežamas į Vilniaus miesto nuotekų valymo įrenginius. Dujos naudojamos katilinėje Vievio mieste.

Mechaninio apdorojimo įrenginiai ir jų pajėgumai

Siekiant įgyvendinti *Valstybiniame atliekų tvarkymo plane* nustatytas komunalinių biologiškai skaidžių atliekų šalinimo sąvartyne mažinimo bei antrinių žaliavų paruošimo perdirbimui užduotis visame Vilniaus regione, iki 2015 m. spalio mėn. planuojama Vilniaus mieste, Jočionių g., šalia termofikacinės elektrinės, pastatyti mechaninio biologinio apdorojimo (MBA) įrenginius. MBA įrenginių pajėgumas - 250 tūkst. tonų per metus.

Pagrindinė šių įrenginių paskirtis – iš mišrių komunalinių atliekų srauto atskirti antrines žaliavas (metalus, plastiką, popierių, kartoną, stiklą) ir paruošti kietąjį atgautąjį kurą (KAK) kogeneracinei jėgainei (13 pav.). Investicijos MBA įrenginių statybai sudarys 119 mln. litų, vienos atliekų tonos apdorojimo kaštai bus 139 litai. MBA įrenginius statys ir 20 metų eksploatuos konkurso būdu parinkta įmonė UAB „Energiesman“.

12 pav. MBA įrenginių principinė schema.

MBA įrenginiuose mechaninio, automatizuoto ir rankinio rūšiavimo priemonėmis bus atskiriamos antrinės žaliavos. Įrenginių operatoriui nustatyti reikalavimai, kad antrinių žaliavų atskyrimo efektyvumas nuo patenkančio į įrenginius frakcijos srauto būtų ne mažiau:

- juodieji metalai 80%
- spalvotieji metalai 80%
- plastikai 45%
- stiklas 45%
- popierius/kartonas 15%.

Biologiškai skaidi atliekų dalis bus apdorojama biodžiovinimo būdu. Po apdorojimo gauto KAK energetinė vertė turės būti ne mažiau 12 MJ/kg, o drėgnis – ne daugiau 25%.

Biodžiovinimo būdu apdorotos BSA bei likusios po rūšiavimo, netinkamas perdirbti atliekos, turinčios aukštą energetinę vertę, vadovaujantis atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų eiliškumu bei bendraisiais aplinkos apsaugos principais apibrėžtais Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 3 straipsnyje turi būti nukreipiamos į atliekų naudojimo energijai gauti įrenginius, atitinkančius Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 4¹ straipsnio reikalavimus dėl visuomenės sveikatos ir aplinkos apsaugos bei turinčius teisės aktų nustatyta tvarka išduotą TIPK leidimą šiai veiklai vykdyti.

Išrūšiuotos netinkamos perdirbti ar panaudoti energijai gauti komunalinės atliekos, bus vežamos šalinti į Vilniaus apskrities regioninę komunalinių atliekų sąvartyną.

Pakeitus, patikslinus ar pakoregavus šiuo metu MBA įrenginių veiklą reglamentuojančius dokumentus, esant pakankamiems pajėgumams, šiuose įrenginiuose taip pat galėtų būti tvarkomos atskirai surinktos antrinių žaliavų ir pakuočių atliekos.

Atliekų naudojimo energijai gauti įrenginiai ir jų pajėgumai

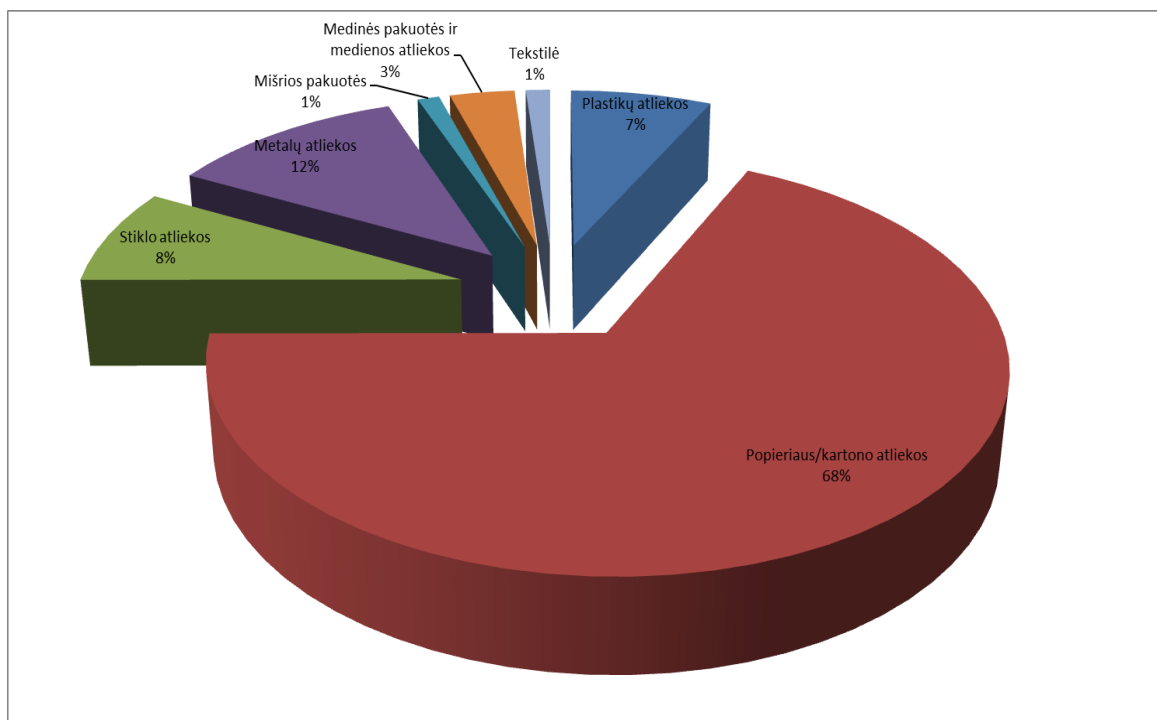
Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2014 m. gegužės 28 d. nutarimo Nr. 486 Dėl Vilniaus ir Kauno miestų centralizuoto šilumos tiekimo ūkio modernizavimo įrengiant vietinius ir atsinaujinančius energijos išteklius naudojančias kogeneracines elektrines projektų pripažinimo valstybei svarbiais ekonominiais projektais priedo informacija, ne vėliau kaip iki 2020 m., renovuojant esamus kogeneracinius pajėgumus ar statant naujus, Vilniaus centralizuoto šilumos tiekimo sistemoje papildomai bus įrengti biokuro ir (ar) komunalinių atliekų kogeneraciniai įrenginiai, kurių elektrinė galia - iki 145 MW. Lygiagrečiai, iki 2020 m., renovuojant esamus kogeneracinius pajėgumus ar statant naujus, biokuro ir (ar) komunalinių atliekų kogeneraciniai įrenginiai (iki 53 MW elektrinės galios) centralizuoto šilumos tiekimo sistemoje bus papildomai įrengti ir Kaune. Šie projektai pripažinti valstybei svarbiais ekonominiais projektais, jų įgyvendinimas pavestas UAB „Lietuvos energija“.

Užtikrinant atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų eiliškumą bei bendruosius aplinkos apsaugos principus apibrėžtus Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 3 straipsnyje, Vilniaus apskrityje veikiančiuose atliekų naudojimo energijai gauti įrenginiuose, nepažeidžiant Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 4¹ straipsnio reikalavimų susijusių su visuomenės sveikatos ir aplinkos apsauga, ir turinčiuose teisės aktų nustatyta tvarka išduotus TIPK leidimus šiai veiklai vykdyti, pagal įrenginių pajėgumus ir TIPK leidime nustytas sąlygas, gali būti naudojamos po rūšiavimo likusios ir perdirbimui netinkamos energetinę vertę turinčios atliekos iš visų Lietuvos regionų. Visi terminio apdorojimo procese susidarę nepavojingi dugno pelenai ir šlakai galės būti šalinami Vilniaus apskrities regioniniame sąvartyne, jei įrenginiui išduotame TIPK leidime nebus numatyta kitaip.

3. ANTRINIŲ ŽALIAVŲ SURINKIMAS IR TVARKYMAS

AAA duomenimis Vilniaus apskrities savivaldybėse 2013 m. atskirai buvo surinkta apie 25,6% antrinių žaliavų ir pakuočių (AŽ) (apie 123 kg vienam gyventojui per metus). Šis rodiklis yra gerokai aukštesnis nei vidutinis Lietuvos rodiklis. Antrinių žaliavų ir pakuotės 2013 m. buvo surinkta 98 776 t.

Didžiąją dalį atskirai surinktų AŽ sudaro popierius ir kartonas – apie 68%.

Šaltinis: AAA.

13 pav. Atskirai surinktų AŽ sudėtis, 2013.

Didžioji dalis popieriaus ir kartono, kaip ir didžioji dalis kitų antrinių žaliavų ir pakuočių, surenkamos ne atskiriamojo rūšiavimo konteneriais, skirtais gyventojams, o jų supirkimo vietose arba tiesiogiai įmonėse, kuriose jos susidaro (taip vadinama „komercinė pakuotė“). Rūšiavimo konteneriais surinktos AŽ ekspertiniu vertinimu gali sudaryti apie 10-20% visų atskirai surinktų AŽ.

4. BIOLOGIŠKAI SKAIDŽIŲ ATLIEKŲ TVARKYMAS

Biologiškai skaidžių atliekų tvarkymas yra viena iš svarbiausių komunalinių atliekų tvarkymo uždavinių, nes organinių medžiagų skilimo produktai labai neigiamai veikia aplinką, didina šilumos efektą sukeliančių dujų kiekius ir t. t. Biologiškai skaidžias atliekas sudaro žaliosios, maisto ir virtuvės, popieriaus ir kartono, natūralių audinių atliekos bei kitos biologiškai yrančios atliekos. Šiame skyriuje apibūdinamas biologinių atliekų tvarkymas (popieriaus ir kartono atliekų tvarkymas aprašytas 3 skyriuje).

AAA duomenimis 2013 m. Vilniaus apskrities savivaldybėse atskirai surinkta apie 11872,4 t biologinių atliekų, iš kurių apie 1934 t priskirtinos maisto/virtuvės atliekų grupei.

9 Lentelė. 2013 m. Vilniaus apskrities savivaldybėse atskirai surinktų biologinių atliekų kiekiai.

Kodas	Atliekos	Atliekų kiekis, t
200108	biologiškai suyrančios virtuvių ir valgyklų atliekos	1213,601
200125	maistinis aliejus ir riebalai	720,36
200201	biologiškai suyrančios atliekos	9938,436

Šaltinis: AAA.

4.1. Biologinių atliekų namudinis kompostavimas

Valstybiniame atliekų tvarkymo plane nustatyta, kad iki 2015 metų būtų įdiegta žaliųjų atliekų susidarymo vietoje tvarkymo infrastruktūra, pateikiant gyventojams kompostavimo dėžes arba taikant skatinimo priemones, gyventojams įsirengiant individualaus kompostavimo priemones savo lėšomis.

Vadovaujantis atliekų tvarkymo hierarchija ir siekiant atliekų prevencijos (t.y. sumažinti susidarančių komunalinių atliekų tvarkymo srautus), Vilniaus regiono savivaldybės numato įdiegti individualų biologinių atliekų kompostavimą namų sąlygomis. Namų ūkiuose

sukompostuotos biologinės atliekos nepatenka į komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, kas leidžia mažinti nerūšiuotų atliekų kiekius, stabilizuoti įmokos už komunalinių atliekų kiekį kilimą, tausoti aplinką ir visuomenės sveikatą.

Pavyzdžiui, skatinant komunalinių biologiškai skaidžių atliekų individualų kompostavimą Klaipėdos miesto savivaldybėje 2010 m. buvo nemokamai perduoti naudoti juridiniams ir fiziniams asmenims 200 vnt. 300 l talpos kompostavimo konteinerių. Apklausus konteinerius gavusius žmones, paaiškėjo, kad absoliuti dauguma klaipėdiečių jais naudojami ir yra patenkinti. Visi konteinerius naudojantys savininkai tikino, kad susidariusį kompostą naudoja arba panaudos savo namų ūkyje. 94 proc. apklaustųjų teigė, jog jų namų valdose pastebimai sumažėjo sukaupiamų mišrių komunalinių atliekų. Tik 6 proc. respondentų nurodė, kad buitinių atliekų nesumažėjo, nes konteineryje kompostuoja tik nupjautą žolę ar nugenėtas šakas (žaliąsias atliekas).

VAATC, įgyvendinant ES finansuojamo projekto „Vilniaus regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra“, įsigijo 51 000 vnt. 800 l talpos individualaus kompostavimo dėžių Jos skirtos išdalinti Vilniaus regiono savivaldybių gyventojams.

Apibendrinant įvairių tyrimų rezultatus, yra vertinama, kad naudojant namudinio kompostavimo dėžes (konteinerius), namų ūkyje galima sutvarkyti (sukompostuoti) apie 40 kg virtuvės atliekų ir 80-100 kg žaliųjų (sodo, daržo) atliekų vienam gyventojui per metus⁵.

Vertinant mišrių komunalinių atliekų srauto sumažėjimą naudojant namudinio kompostavimo dėžes, daroma prielaida, kad tik dalis žaliųjų (sodo, daržo) atliekų patekdavo į mišrių komunalinių atliekų konteinerius. Todėl vertinama, kad įdiegus namudinio kompostavimo sistemą, mišrių komunalinių atliekų sumažėjimas bus apie 110 kg per metus namų ūkiui, kaip vertinama Valstybiniame atliekų tvarkymo plane. Bendras atliekų sumažėjimas mišrių komunalinių atliekų sraute sudarys apie 5600 t, o bendras (kartu su žaliosiomis atliekomis) sukompostuotas atliekų kiekis sudarys apie 8400 t.

4.2. Kompostavimas žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelėje

Valstybiniame atliekų tvarkymo plane nustatyta, kad iki 2015 metų nesant galimybių kompostuoti individualiai, būtų gyventojams sudarytos galimybės pristatyti žaliąsias atliekas į centralizuoto jų surinkimo ar tvarkymo aikšteles (didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles ar žaliųjų atliekų kompostavimo aikšteles). Vilniaus apskrities savivaldybėse nuo 2015 m. žaliųjų atliekų kompostavimo veikla bus vykdoma visose savivaldybėse.

Žaliosios atliekos 2013 m. buvo surenkamos Vilniaus mieste dviejose veikiančiose kompostavimo aikštelėse (UAB „Biastra plius“ bei UAB „Juknevičiaus kompostas“), o taip pat Švenčionių ir Ukmergės nuotekų dumblo kompostavimo įrenginiuose. Nedideliais kiekiais kitose savivaldybėse šios atliekos surenkamos apvažiavimo būdu.

10 lentelė. 2013 m. surinkti žaliųjų atliekų kiekiai.

Savivaldybė	Apvažiavimo būdu, t	Kitomis priemonėmis, t	Nuotekų dumblo kompostavimo aikštelėje, t	Iš viso, t
Vilniaus m.*	23 405,47	11 183,46		34 588,93
Švenčionių raj.**	-	-	1008,78	1008,78
Ukmergės raj.***	-	-	2151,19	2151,19
Vilniaus raj.****	52,96	-	-	52,96
VISO				37 808,86

Saltinis: * - Vilniaus miesto savivaldybė; ** - UAB „Biastra plius“; *** - UAB „Ukmergės vandenys“; **** - Vilniaus rajono savivaldybė.

⁵ Impact of individual home-composting on the quantities of MSW collected. Irstea Rennes, 2012 (http://www.miniwaste.eu/mediastore/fckEditor/file/Report_Individual%20Composting.pdf).

Lentelėje nurodyti kiekiai apima ne tik komunalines atliekas, todėl sutvarkytų atliekų kiekiai nesutampa su AAA duomenimis.

Nuo 2015 m. Vilniaus apskrityje pradės veikti dar 6 žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelės (ŽAKA), įrengtos VAATC įgyvendinant projektą „Vilniaus apskrities senų sąvartynų uždarymas, kompostavimo aikštelių įrengimas, didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių įrengimas“. Planuojamas kiekvienos aikštelės pajėgumas – 240 t/metus. Aikštelės įrengtos Švenčionių, Širvintų, Vilniaus, Trakų, Šalčininkų rajonų ir Elektrėnų savivaldybėse.

4.3. Nuotekų dumblo tvarkymas

Komunalinių nuotekų valymo metu susidarančio dumblo tvarkymui ES ir valstybės paramos lėšomis regionuose sukurtos atskiros regioninės komunalinių nuotekų dumblo tvarkymo sistemos. Todėl į regioninę komunalinių atliekų tvarkymo sistemą dumblo tvarkymas neįtraukiamas (nebuvo įtrauktas ir į ankstesnio laikotarpio Vilniaus apskrities regioninės KA tvarkymo sistemos planus), tuo būdu užduotys jo tvarkymui šiame plane neanalizuojamos, priemonės neplanuojamos.

5. SPECIFINIŲ KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO SRAUTŲ SURINKIMAS IR TVARKYMAS

5.1. Atliekų priėmimas į didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles (DGASA)

Kai kurių kitų specifinių komunalinių atliekų, tame tarpe – didelių gabaritų atliekų (baldų, buitinės technikos, komunalinės statybinės remonto atliekos ir kt.), EEJA, pavojingų atliekų (liuminescencinių lempų, akumuliatorių, panaudotų tepalų, baterijų ir kt.) ir naudotų padangų surinkimas regione vykdomas surenkant jas per didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles, kaip ir apvažiuojant atliekų turėtojus. Dalis pavojingų buitinių atliekų, elektros ir elektroninės įrangos atliekų ir naudotų padangų surenkama naudojantis komunalinių atliekų surinkimo sistemas papildančiomis atliekų surinkimo sistemomis.

2013 m. Vilniaus apskrityje iš gyventojų atliekos buvo nemokamai priimamos 11 didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių (DGASA). DGASA buvo surenkami santykinai nedideli atliekų kiekiai, išskyrus Vilniaus miesto savivaldybės aikšteles, įrengtas Liepkalnio g. ir Pilaitėje (11 lentelė).

11 lentelė. Vilniaus apskrities DGASA surinktos atliekos, 2013.

Savivaldybė	Aikštelė	Surinkta atliekų, t		kg/gyventojui
		Aikštelė	Savivaldybė	
Elektrėnų	Elektrėnai*	0,3	17,583	0,72
	Kazokiškės	17,283		
Šalčininkų r.	Šalčininkai	55,687	55,687	1,65
Trakų r.	Lentvaris	46,27	46,27	1,36
Ukmergės r.	Ukmergė**	33,335	33,335	0,86
Vilniaus m.	Graičiūno g.	75,724	867,991	1,62
	Liepkalnio g.	362,87		
	Pilaitė	332,437		
	Pramonės g.	96,96		
Vilniaus r.	Sudervė	55,367	58,987	0,62
	Veliučionys	3,62		
Viso		1079,853		1,42

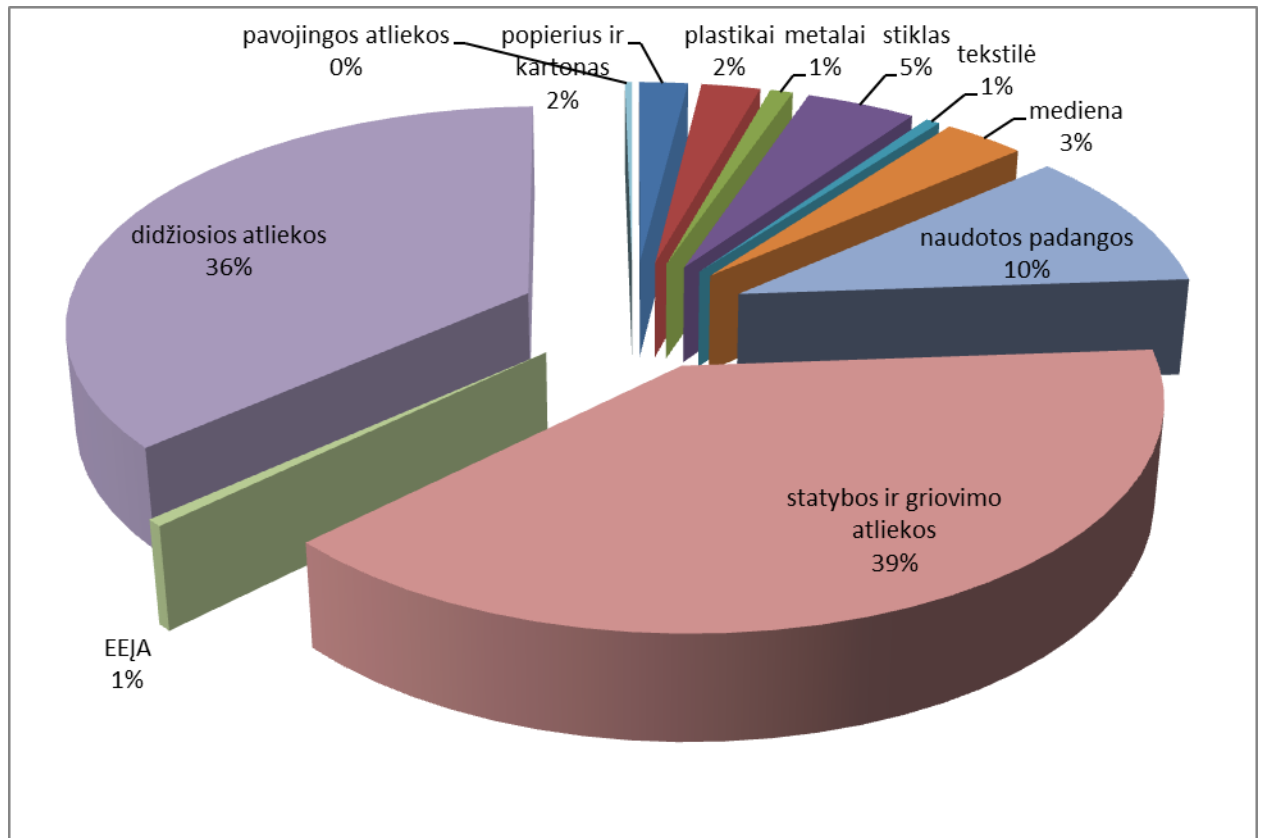
Šaltinis: VAATC.

* - aikštelė pradėta eksploatuoti 2013-12.

** - aikštelė pradėta eksploatuoti 2013-10.

Aikštelės išnaudojamos labai netolygiai, jose priimamų atliekų kiekis turėtų būti didinamas skleidžiant daugiau informacijos gyventojams, o taip pat griežtinant nuobaudas už šių atliekų šalinimą tam neskirtose vietose, ypač prie bendro naudojimo mišrių komunalinių atliekų konteinerių.

Daugiausia DGASA pristatomos statybos ir griovimo atliekos (420,7 t, 39%) bei didžiosios atliekos (392,5 t, 36%), taip pat nemažai atvežama naudotų padangų (110,8 t, 10%) bei stiklo (48 t, 5%). Kitos atliekos sudaro mažą DGASA priimamų atliekų kiekį (14 pav.).

Šaltinis: VAATC.

14 pav. Vilniaus apskrities DGASA surinktų atliekų sudėtis, 2013.

Nuo 2014 m. VAATC taip pat eksploatuoja DGASA Vilniaus m. savivaldybėje, Pumpėnų g. Nuo 2015 m. pradės veikti dar 5 DGASA: Eišiškėse, Jašiūnuose (abi – Šalčininkų rajono savivaldybė), Nemenčinėje (Vilniaus rajono savivaldybė), Pliauškių k. ir Pabradėje (abi – Švenčionių rajono savivaldybė). Tokiu būdu bendras VAATC eksploatuojamų DGASA skaičius bus 17.

VATP nurodyta užtikrinti, kad būtų eksploatuojama ne mažiau kaip po vieną didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelę 50 000 gyventojų, tačiau ne mažiau kaip po vieną tokią aikštelę savivaldybės teritorijoje. Vilniaus miesto savivaldybėje esančių DGASA nepakanka norint įvykdyti šiuo metu nustatytas VATP užduotis. Vilniaus miesto savivaldybėje pagal gyventojų skaičių turėtų būti įrengtos papildomai 5 DGASA, keičiantis gyventojų skaičius papildomų aikštelių poreikis gali keistis. Tačiau atsižvelgiant į tai, kad didžiojoje kitų valstybių miestuose tokių aikštelių, kaip taisyklė, įrengiama ne daugiau kaip 1 aikštelė 100 000 gyventojų, papildomos DGASA būtų perteklinės. Jų įrengimas ir eksploatacija padidintų atliekų tvarkymo sistemos sąnaudas, kurios, vadovaujantis principu "teršėjas moka" gultų ant gyventojų pečių. Todėl rekomenduojama Vilniaus miesto savivaldybei kreiptis į aplinkos ministeriją dėl šios VATP nuostatos pakeitimo, nustatant reikalavimą įrengti vieną DGASA aikštelę 100 000 gyventojų.

Trakų rajono savivaldybė numato gauti paramą DGASA įrengimui Trakuose. Jei šis finansavimas būtų gautas, Trakų rajono savivaldybė numato įrengti DGASA Trakuose.

5.2. Tekstilės atliekų surinkimas

VATP numatyta, jog savivaldybės, taikydamos įvairius atliekų surinkimo būdus ir priemones, privalo užtikrinti, kad jų valdomose komunalinių atliekų tvarkymo sistemose, asmenims rūšiuojant atliekas jų susidarymo vietoje, atskirai būtų surenkamos tekstilės atliekos.

Dabartiniu metu priemonė taikoma visose regiono savivaldybėse yra tekstilės atliekų surinkimas DGASA. Tačiau ši priemonė nėra efektyvi. 2013 m. DGASA buvo surinkta 6,24 t tekstilės atliekų (drabužių), iš jų daugiau nei pusė – Kazokiškių DGASA, likusios – Šalčininkų DGASA ir Vilniaus m. DGASA Liepkalnio g.

Žymiai efektyvesnė (tačiau brangesnė įdiegimo ir eksploatacijos požiūriu) priemonė yra tekstilės atliekų surinkimas specialiais konteneriais. Tačiau tokia surinkimo sistema taikoma tik dviejose savivaldybėse – Vilniaus miesto ir Trakų rajono.

Tekstilės atliekos Vilniaus mieste yra surenkamos kontaineriuose, pastatytuose šalia mišrių komunalinių atliekų ir antrinių žaliavų kontainerių. Šiuo metu Vilniaus mieste yra beveik 150 tekstilės atliekų kontainerių, juos prižiūri įmonė UAB „Ecoservice“, o tekstilės atliekų rinkimą organizuoja UAB „Dėvėdra“. Bendrovės „Ecoservice“ tinklapyje yra skelbiama informacija apie tekstilei skirtų kontainerių išdėstymo vietas.

2013 m. Vilniaus m. kontaineriai buvo surinkta 386,93 t tekstilės atliekų, t.y. apie 300 kartų daugiau nei DGASA.

Nuo 2011 m. rugpjūčio mėnesio Trakų rajono savivaldybėje KJK pastatė 7 specialius kontainerius dėvėti tekstilei, skirtus mesti drabužius, avalynę, patalynę, užuolaidas ir žaislus. Trys iš jų pastatyti Trakuose, keturi – Lentvaryje. Per 2013 metus surinkta 30,1 t dėvėtos tekstilės.

Pažymėtina, kad kontaineriai pastatyti privačia iniciatyva. Dėl šios priežasties toks surinkimas bet kuriuo metu gali būti nutrauktas.

Todėl savivaldybėms siūloma tekstilės atliekų surinkimą toliau vystyti dviem kryptimis:

- skatinti tekstilės atliekų surinkimą DGASA naudojant visuomenės švietimo ir informavimo priemones;
- skatinti ir palaikyti privačią iniciatyvą organizuojant tekstilės atliekų surinkimą konteneriais.

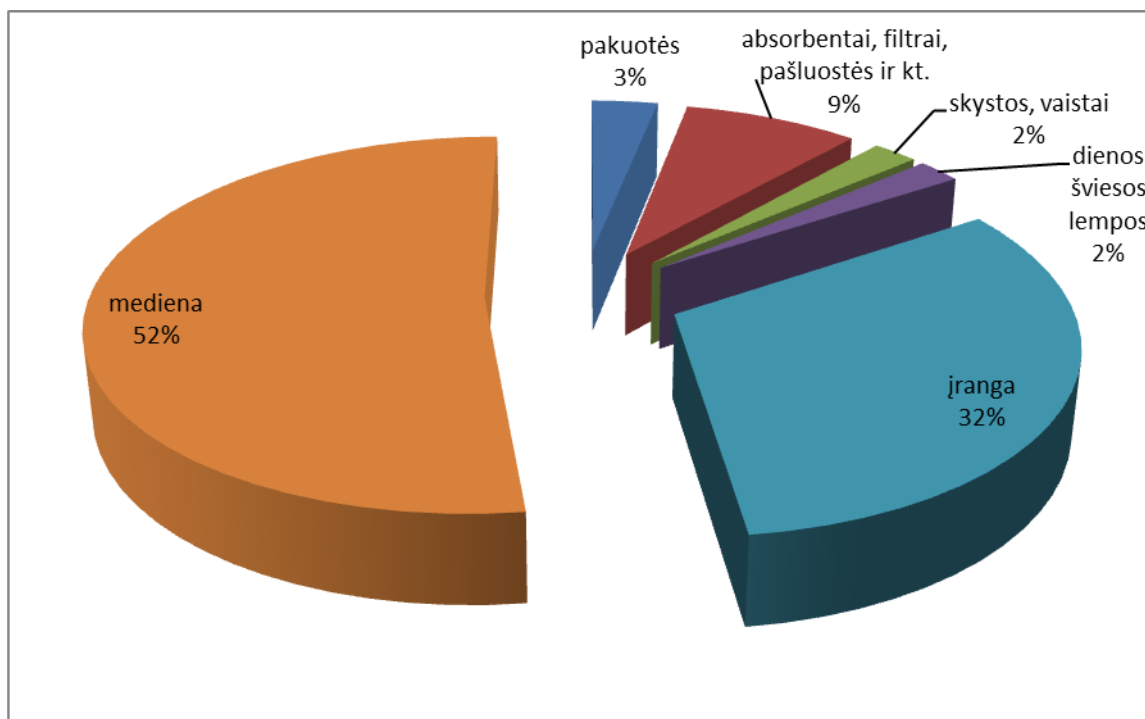
5.3. Pavojingų atliekų surinkimas

AAA duomenimis 2013 m. Vilniaus apskrityje atskirai surinkta 1838 t pavojingų atliekų (be EEJA bei baterijų ir akumuliatorių, kurių tvarkymas aprašytas 5.5 poskyryje).

12 lentelė. Vilniaus apskrities DGASA surinktos atliekos, 2013.

Kodas	Atlieka	Kiekis, t
150110	pakuotės, kuriose yra pavojingų cheminių medžiagų likučių arba kurios yra jomis užterštos	58,094
150111	metalinės pakuotės, įskaitant suslėgto oro talpyklas, kuriose yra pavojingų kietų poringų rišamųjų medžiagų (pvz., asbesto), įskaitant tuščius slėginius kontainerius	0,25
150202	absorbentai, filtrų medžiagos (įskaitant kitaip neapibrėžtus tepalų filtrus), pašluostės, apsauginiai drabužiai, užteršti pavojingomis cheminėmis medžiagomis	154,349
200113	tirpikliai	0,05
200114	rūgštys	12,47
200115	šarmai	0,197
200121	dienos šviesos lempos ir kitos atliekos, kuriose yra gyvsidabrio	38,549
200123	nebenaudojama įranga, kurioje yra chlorfluorangliavandenilių	591,276
200127	dažai, rašalas, klijai ir dervos, kuriuose yra pavojingų cheminių medžiagų	27,055
200131	citotoksiniai ir citostatiniai vaistai	0,005
200137	mediena, kurioje yra pavojingų cheminių medžiagų	956,033
	VISO	1838,328

Daugiau nei pusę šių atliekų sudaro medienos atliekos, trečdalį – įranga, apie 9% - absorbentai, filtrų medžiagos, pašluostės ir pan. Kitos pavojingos atliekos sudaro 2-3%.

15 pav. Pavojingų atliekų atliekų sudėtis, 2013.

Buitinės pavojingos atliekos priimanamos regione veikiančiose DGASA, taip pat surenkamos periodiškai apvažiavimo būdu. DGASA 2013 m. buvo surinkta 3,15 t pavojingų atliekų.

Didelė dalis pavojingų atliekų patenka į regioninį sąvartyną. Mišrių komunalinių atliekų sudėties tyrimo duomenimis vertinama, kad per metus į sąvartyną patenka apie 2512 t pavojingų atliekų.

5.4. Padangų surinkimas

AAA duomenimis 2013 m. Vilniaus apskrities savivaldybėse susidarė apie 5108 t naudotų padangų atliekų. Remiantis Lietuvos Respublikos teisės aktais, reglamentuojančiais naudotų padangų surinkimą ir tvarkymą, šių atliekų atskirą surinkimą ir tvarkymą organizuoja jų gamintojai bei importuotojai. Naudotų padangų surinkimui regiono savivaldybėse diegiamos papildančios sistemos.

Naudotas padangas gyventojai ir įstaigos bei organizacijos gali pristatyti į Vilniaus apskrities savivaldybėse veikiančias 17 DGASA. Tačiau šiose aikštelėse 2013 m. buvo surinkta tik nedidelė dalis naudotų padangų – apie 110,8 t. Daug šių atliekų surenkama prie bendro naudojimo konteinerių apvažiavimo būdu.

5.5. Elektros ir elektroninės įrangos atliekų surinkimas

AAA duomenimis Vilniaus apskrities savivaldybėse 2013 m. susidarė 4800,2 t elektros ir elektroninės įrangos atliekų (EEĮA).

Remiantis Lietuvos Respublikos teisės aktais, reglamentuojančiais elektros ir elektroninės įrangos atliekų (EEĮA) tvarkymą, šių atliekų atskirą surinkimą ir tvarkymą organizuoja jų gamintojai ir importuotojai.

EEĮA surinkimui regiono savivaldybėse diegiamos papildančios sistemos. EEĮA surinkimą regione 2013 m. skirtingose savivaldybėse vykdė tokie sistemos (įsk. papildančias sistemas) operatoriai kaip UAB „EMP recycling“, UAB „Žalvaris“, VšĮ "Elektronikos gamintojų ir importuotojų organizacija", Asociacija „EEPA“, UAB „Ecoservice“, UAB "Komunalinių įmonių kombinatas", UAB "VSA Vilnius" ir kt.

Senai elektronikai surinkti regione įrengtos specialios Elektronikos platintojų asociacijos (EPA) atliekų surinkimo vietos, pastatant konteinerius didžiuosiuose prekybos tinkluose, surenkant pas buitinės technikos ir elektroninės įrangos pardavėjus. Turintieji stambios elektronikos atliekų gali išsikviesti ir jas perduoti EPA vežėjui. Nešiojamos baterijos ir akumuliatoriai gali būti pristatomi į pašto skyrius, bibliotekas, „Lietuvos Spaudos“ kioskus, įvairias parduotuves, degalines. Informacija apie tai, kur galima palikti EEJA teikiama internetiniame puslapyje <http://epa.lt/lt/elektronikos-atlieku-surinkimas/atlieku-surinkimo-vietos.html>.

Per eksploatuojamas DGASA šias atliekas renka UAB „VAATC“. 2013 m. aikštelėse buvo surinkta 5715 t EEJA.

Nepaisant aktyvaus EEJA surinkimo įvairiomis priemonėmis, ir to, kad surinkimo priemonės plačiai prieinamos gyventojams, nurodoma, kad didelė dalis EEJA patenka į regioninį sąvartyną. Mišrių komunalinių atliekų sudėties tyrimo duomenimis per metus į sąvartyną patenka apie 3901 t EEJA.

6. STATYBOS IR GRIOVIMO ATLIEKŲ TVARKYMAS

Statybinės ir griovimo atliekos (SiGA), susidaranti pas gyventojus, nagrinėjamos bendrai su gamybinėmis SiGA, atsižvelgiant į šias priežastis:

- SiGA susidaranti pas gyventojus ir gamybinės SiGA atliekų statistikoje apskaitomos tais pačiais kodais;
- Pas gyventojus susidaranti SiGA gali būti tvarkomos kartu su gamybinėmis SiGA;
- Problemos dėl SiGA tvarkymo, tiek susidarančių pas gyventojus, tiek ir gamybinių, turi didelę įtaką aplinkos būklei.

Nagrinėjant statybos ir griovimo atliekų tvarkymą buvo naudojamos šiais duomenimis:

- Vilniaus miesto savivaldybės administracijos pateikti duomenys apie UAB „Bionovus“ aikštelės veiklą;
- UAB „VAATC“ pateikti duomenys apie SiGA surinkimą didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse bei SiGA šalinimą Vilniaus apskrities regioniniame sąvartyne;
- kita internete laisvai prieinama informacija.

6.1. Teisės aktai reglamentuojantys statybos ir griovimo atliekų tvarkymą

Reikalavimai SiGA atliekų tvarkymui nustatyti Europos parlamento ir tarybos direktyvoje 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinančioje kai kurias direktyvas (2008-11-19), kurioje nurodoma, kad iki 2020 m. mažiausiai 70 proc. (vertinant atliekų kiekį) nepavojingų statybos ir griovimo atliekų, išskyrus atliekų sąrašo 17 05 04 kategorijoje nurodytas natūraliai susidaranti medžiagas, būtų paruošiamos pakartotinai naudoti, perdirbti ir kitaip naudoti, įskaitant užpildymo operacijas, naudojant atliekas vietoj kitų medžiagų. Konkretūs reikalavimai šio rodiklio apskaičiavimui, nurodant kurie SiGA kodai turi būti įtraukti į apskaitą, nustatyti 2011 m. lapkričio 18 d. Komisijos sprendime, kuriuo nustatomos taisyklės ir skaičiavimo metodai, pagal kuriuos tikrinama, kaip siekiama Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/98/EB 11 straipsnio 2 dalyje nustatytų tikslų.

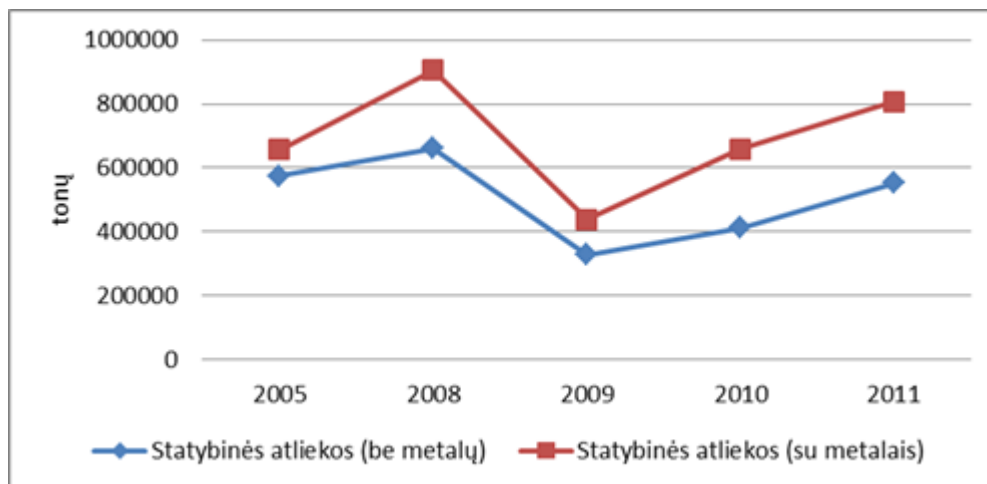
SiGA sutvarkymo reikalavimas, nustatantis, kad iki 2020 m. mažiausiai 70 proc. (vertinant atliekų kiekį) SiGA būtų sutvarkytos, yra taip pat įtrauktas į Valstybinio atliekų tvarkymo plano užduotis (p. 263).

SiGA atliekų tvarkymą reglamentuoja Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gruodžio 29 d. įsakymu Nr. D1-637 patvirtintos Statybinių atliekų tvarkymo taisyklės. Vertinant SiGA tvarkymą ypatingai yra svarbūs paskutiniai šių taisyklių pakeitimai, patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. rugpjūčio 28 d. įsakymu Nr. D1-698, kurie įsigaliojo nuo 2014 m. rugsėjo 15 d. Pakeitimuose nustatyti reikalavimai atliekų rūšiavimui statybvietėje.

6.2. Susidarantys statybos ir griovimo atliekų kiekiai

Susidarantys SiGA kiekiai yra svarbesni ilgalaikėje perspektyvoje, kai tuo tarpu trumpalaikėje perspektyvoje yra svarbesni realiai surenkami iš gyventojų, patenkantys į tvarkymo įrenginius ir šalinami sąvartynuose SiGA kiekiai.

Bendrai, reikia pažymėti, kad SiGA kiekiai gana greitai kinta netgi trumpais laikotarpiais, priklausomai nuo ekonominės situacijos ir statybų apimčių. SiGA susidarymas įvertintas Valstybiniame atliekų tvarkymo plane.

15 pav. Statybos ir griovimo atliekų susidarymas 2005–2011 metais (duomenų šaltinis – Aplinkos apsaugos agentūra).

Atsižvelgiant į Valstybiniame atliekų tvarkymo plane pateiktus duomenis vertinama, kad susidarantis metinis SiGA kiekis yra apie 180 kg/gyv. Tačiau, kaip minėta, šis rodiklis yra svarbesnis vertinant ilgalaikes SiGA tvarkymo problemas.

6.3. Surenkami ir tvarkomi statybos ir griovimo atliekų kiekiai

6.3.1. Iš gyventojų surenkami SiGA kiekiai

Vertinami tik didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse surinkti SiGA kiekiai. Tos atliekos, kurių išvežimui gyventojai sudarė sutartis tiesiogiai su atliekas tvarkančiomis įmonėmis šia nėra apskaičiuotos.

13 lentelė. SiGA surinkimas didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse, 2013 m.

Savivaldybė	Aikštelė	Surinkta SiGA, t	Viso savivaldybėje, t
Elektrėnų	Kazokiškės	4,470	4,58
	Elektrėnai	0,110*	
Šalčininkų raj.	Šalčininkų	31,620	31,620
Trakų raj.	Lentvario	21,505	21,505
Ukmergės raj.	Ukmergės	16,450**	16,450
Vilniaus raj.	Sudervės	27,226	28,976
	Veliučionių	1,750	
Vilniaus m.	Graičiūno g.	27,158	316,057
	Liepkalnio g.	128,094	
	Pilaitės	119,260	
	Pramonės g.	41,545	
VISO:			419,188

VAATC duomenys.

* - aikštelė pradėta eksploatuoti 2013-12.

** - aikštelė pradėta eksploatuoti 2013-10.

2013 m. didelių gabaritų surinkimo aikštelėse iš gyventojų surinkta palyginti nedaug SiGA – tik apie 419 t arba 0,52 kg/gyv.

Sustabdžius UAB „Bionovus“ aikštelės veiklą, kai kuriose didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse fiksuojamas didesnis SiGA atvežimas, kurias, gali būti, veža statybinių įmonių darbuotojai, registruodami jas kaip gyventojų atliekas. Ryšium su tuo, prognozuojama, kad surinktas didelių gabaritų surinkimo aikštelėse SiGA kiekis bus ne mažesnis nei 1000 t (1,24 kg/gyv.).

Galima teigti, kad didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse iš gyventojų surenkami SiGA kiekiai yra labai maži ir jų tvarkymas (technologiniu aspektu) šiuo metu nesudaro didesnių problemų. Ekonominiu požiūriu, didėjantis SiGA kiekis nebuvo prognozuotas nustatant sąvartyno tarifą, todėl tai gali įtakoti tai, kad šių aikštelių eksploatacija nebus padengiama sąvartyno tarifo kaštais ir bus nuostolinga.

6.3.2. Sąvartyne šalinami SiGA kiekiai

Vilniaus regioniniame komunalinių atliekų sąvartyne (toliau – sąvartynas) gali būti šalinamas, panaudojant nustatytomis sąlygomis, ribotas kiekis SiGA. Galiojančiame sąvartyno TIPK leidime šios atliekos įtrauktos į leidžiamų įrenginio veikloje naudoti (išskyrus laikymą) atliekų apimtį. Leidžiamas naudojimas – apdorojimas žemėje, naudingas žemės ūkiui ar gerinantis aplinkos būklę (R10).

14 lentelė. Leidžiamos įrenginio veikloje naudoti (išskyrus laikymą) nepavojingos atliekos.

Atliekos			Leidžiamas naudoti kiekis, t/metus	Faktinis kiekis 2013 m., t/metus
Kodas	Pavadinimas	Patikslintas apibūdinimas		
17 05 04	gruntas ir akmenys, nenurodyti 17 05 03	Gruntas ir akmenys, (vidaus kelių remontui)	40 000	-
17 06 04	izoliacinės medžiagos, nenurodytos 17 06 01 ir 17 06 03	Izoliacinės medžiagos, (vidaus kelių remontui)		11 127,72
17 09 04	mišrios statybinės ir griovimo atliekos, nenurodytos 17 09 01, 17 09 02 ir 17 09 03	Mišrios statybinės ir griovimo atliekos (vidaus kelių remontui)		7,15
19 12 09	mineralinės medžiagos (pvz., smėlis, akmenys)	Smėlis, akmenys (vidaus kelių remontui)		2 212,46
20 02 02	Gruntas ir akmenys	Gruntas ir akmenys (vidaus kelių remontui)		-
VISO				13 347,33
REZERVAS: 26 652,67 t				

Pažymėtina, kad didžioji dalis nurodytų atliekų (10 407,6 t) – UAB „PAROC“ gamybos atliekos, taip pat 2194,98 t yra AB „Plasta“ gamybos atliekos, o mišrios SiGA tesudaro 7,15 t.

Atitinkančių panaudojimo reikalavimus atliekų rezervas, kuris papildomai galėtų būti atvežtas į sąvartyną – 26 652,67 t. Tai galėtų būti atliekos iš Vilniaus regiono SiGA tvarkymo įrenginių.

Taip pat sąvartyne gali būti šalinamos ir kitos atliekos, susidarančios SiGA tvarkymo metu, kurios įtrauktos į bendrą šalinamų atliekų kiekį (339 000 t/metus), t.y. kitos mechaninio atliekų apdorojimo atliekos (įskaitant medžiagų mišinius), nenurodytos 19 12 11 (atliekų kodas 19 12 12). 2013 m. sąvartyne viso pašalinta 230 817,22 t atliekų, taigi rezervas atliekų šalinimui – 108 182,78 t.

Dabartiniu metu galiojančiame sąvartyno TIPK leidime asbesto turinčių statybinių atliekų šalinimas nenumatytas.

6.3.3. UAB „Bionovus“ aikštelėje tvarkomos statybos ir griovimo atliekos

Vertinant SiGA tvarkymo alternatyvas, daugiausia informacijos teikia SiGA tvarkymo UAB „Bionovus“ aikštelėje tvarkomų atliekų analizė. Tai lemia šios priežastys:

- UAB „Bionovus“ aikštelė yra pagrindinė Vilniaus apskrityje, eksploatuojama pagal sutartį su Vilniaus miesto savivaldybe;
- Palyginti žemos SiGA tvarkymo atliekos sąlygoja, kad šios aikštelės paslaugomis naudojasi dauguma SiGA turėtojų, neturinčių galimybių patiems jas tvarkyti.

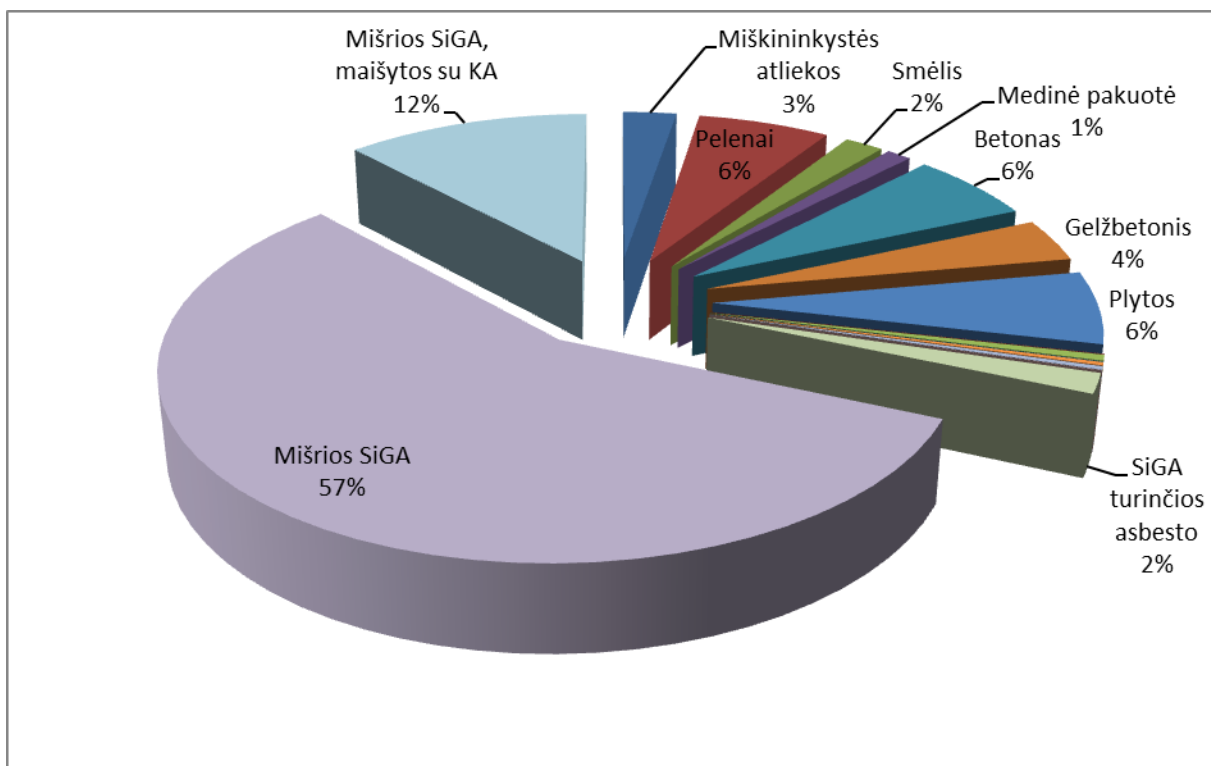
SiGA tvarkymas statybų įmonėse, kurios yra įsiregistravusios atliekas turinčių įmonių registre ir pačios tvarko savo SiGA, nebuvo analizuotas.

Duomenis apie SiGA tvarkymą UAB „Bionovus“ aikštelėje pateikė Vilniaus miesto savivaldybės administracija, kuriai šie duomenys teikiami pagal sutartį.

15 lentelė. UAB „Bionovus“ aikštelėje priimamos SiGA

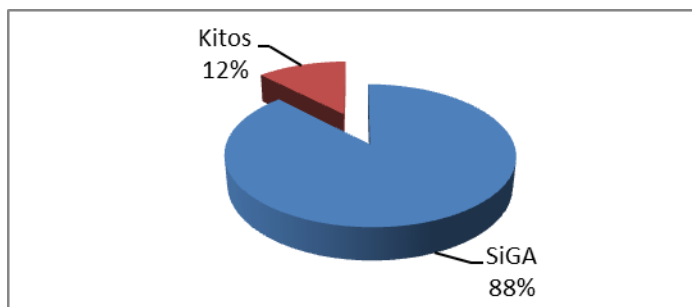
Kodas	Pavadinimas	Priimta SiGA, t				
		2012	2013	2014.01-05	2014 prognozė	Vidurkis
020107	Miškininkystės atliekos	2.889,68	3.879,96	1.215,48	2.917,15	3.228,93
100103	Lakieji durpių ir neapdorotos medienos pelenai	5.836,60	7.809,36	4.269,10	10.245,84	7.963,93
100124	Smėlis iš pseudoverdančiųjų sluoksnių	2.100,54	2.691,69	930,24	2.232,58	2.341,60
150103	Medinė pakuotė	1.367,52	1.806,61	543,98	1.305,55	1.493,23
170101	Betonas	6.757,33	9.783,57	2.573,14	6.175,54	7.572,15
170101	Gelžbetonis	6.048,68	5.150,34	1.161,84	2.788,42	4.662,48
170102	Plytos	4.986,96	10.472,12	3.334,44	8.002,66	7.820,58
170103	Čerpės ir keramika	29,26	6,30		0,00	11,85
170201	Medis	448,72	622,10	325,14	780,34	617,05
170202	Stiklas				0,00	0,00
170302	Bituminiai mišiniai nenurodyti 170301			24,42	58,61	19,54
170504	Grintas ir akmenys	993,20			0,00	331,07
170601	Izoliacinės medžiagos maišytos su asbestu	130,66	910,60	13,20	31,68	357,65
170604	Kitos izoliacinės medžiagos	18,58	36,70	2,14	5,14	20,14
170605	Statybinės medžiagos turinčios asbesto	2.077,34	2.323,53	832,54	1.998,10	2.132,99
170904	Mišrios statybinės ir griovimo atliekos	57.878,09	74.369,57	31.797,90	76.314,96	69.520,87
170904	Mišrios statybinės ir griovimo atliekos, maišytos su komunalinėmis atliekomis	14.571,40	15.183,12	5.942,16	14.261,18	14.671,90
	Iš viso:	106134,6	135045,6	52965,72	127117,7	122766

Aikštelėje daugiausia priimama mišrių SiGA, kitos atliekos sudaro mažiau nei 1/3 priimamų atliekų.

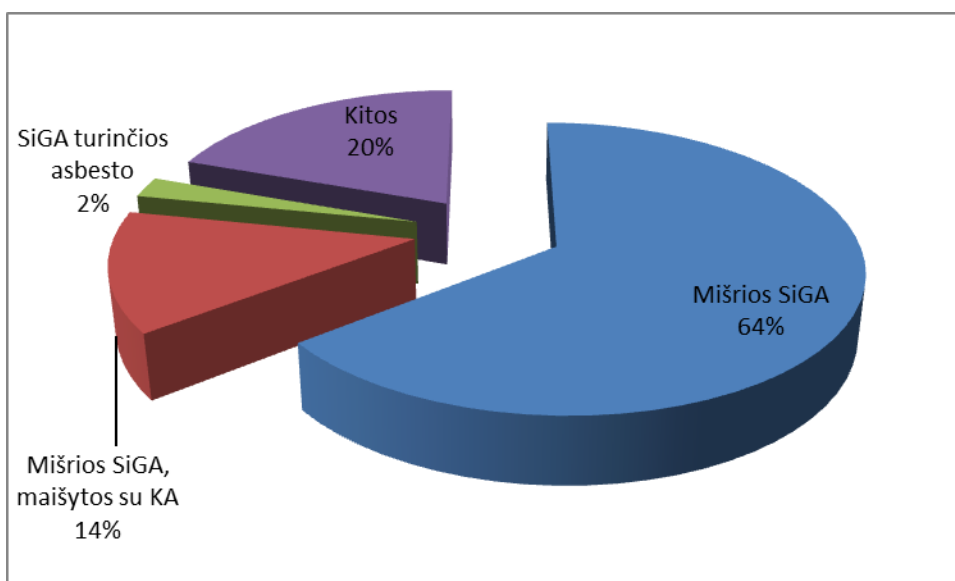

17 pav. UAB „Bionovus“ aikštelėje priimamų atliekų sudėtis.

UAB „Bionovus“ aikštelėje priimanamos ne tik statybinės atliekos. Kitos atliekos (pelenai, smėlis iš biokuro įrenginių ir kt.) sudaro apie 12 procentų priimamų atliekų. Atmetus kitas atliekas, mišrios SiGA sudaro apie 78 proc. priimamų statybinių atliekų.

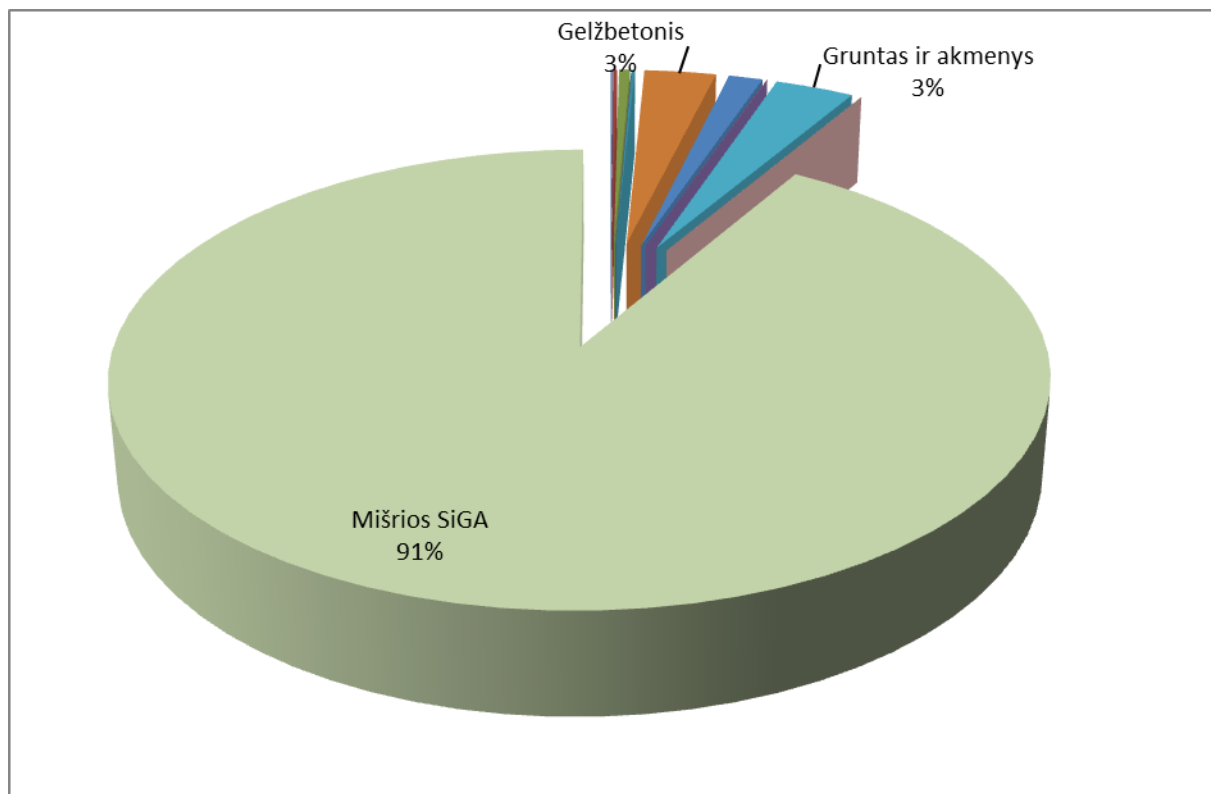
18 pav. UAB „Bionovus“ aikštelėje priimamų atliekų sudėtis.

19 pav. UAB „Bionovus“ aikštelėje priimamų SiGA sudėtis.

Pažymėtina, kad į aikštelę vidutiniškai per metus buvo priimam tik apie 2490 t asbesto turinčių atliekų (apie 2 proc. nuo priimamų tvarkyti SiGA). Kadangi duomenų apie asbesto turinčių atliekų šalinimą kituose Vilniaus apskrities įrenginiuose nėra, galima daryti prielaidą, kad šis rodiklis objektyviai atspindi esamą situaciją. Vertinant ateities perspektyvas, šis rodiklis bus naudojamas vertinant asbesto turinčių atliekų šalinimo poreikį.

UAB „Bionovus“ aikštelėje vienalyčiai pagal sudėti srautai praktiškai pilnai sutvarkomi. Išimtį sudaro mišrios SiGA. Todėl šios mišrios SiGA sudaro ir didžiausią nesutvarkyto likučio dalį, kuris 2014 m. gegužės mėnesį siekė 371 217 t.

20 pav. UAB „Bionovus“ aikštelėje nesutvarkyto atliekų likučio sudėtis.

Atsižvelgiant į tai, mišrių SiGA tvarkymas yra pagrindinis rodiklis, pagal kurį turėtų būti vertinamos SiGA tvarkymo ir šalinimo alternatyvos.

2012-2013 metų duomenimis mišrių SiGA tvarkymo efektyvumas buvo apie 31 proc. Tokiu atveju mišrių SiGA tvarkymo likutis vidutiniškai sudarytų apie 58 035,54 t/metus, kuris turėtų būti pašalintas sąvartyne.

6.4. Siūlomi statybos ir griovimo atliekų tvarkymo būdai

Buvo analizuojamos šios SiGA tvarkymo Vilniaus apskrityje alternatyvos:

- I. SiGA surinkimas iš gyventojų didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse, SiGA surinkimas ir tvarkymas UAB „Bionovus“ aikštelėje (įvykdžius kontroliuojančių institucijų nurodymus ir atnaujinus veiklą), likusių po rūšiavimo atliekų šalinimas UAB „Bionovus“ aikštelėje;
- II. SiGA surinkimas iš gyventojų didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse, SiGA surinkimas ir tvarkymas UAB „Bionovus“ aikštelėje (įvykdžius kontroliuojančių institucijų nurodymus ir atnaujinus veiklą), SiGA surinkimas ir tvarkymas kitose aikštelėse, turinčiose leidimus vykdyti SiGA tvarkymą, likusių po rūšiavimo atliekų šalinimas UAB „Bionovus“ aikštelėje ir Vilniaus apskrities regioniniame sąvartyne, įrengiant atskirą celę asbesto turinčių atliekų šalinimui eksploatuojamoje sąvartyno sekcijoje;

- III. SiGA surinkimas iš gyventojų didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse, SiGA surinkimas ir tvarkymas naujai įrengtoje statybos ir griovimo tvarkymo aikštelėje, SiGA surinkimas ir tvarkymas kitose aikštelėse, turinčiose leidimus vykdyti SiGA tvarkymą, likusių po rūšiavimo atliekų šalinimas naujai įrengtoje statybos ir griovimo tvarkymo aikštelėje ir Vilniaus apskrities regioniniame sąvartyne, įrengiant atskirą celę asbesto turinčių atliekų šalinimui eksploatuojamoje sąvartyno sekcijoje;
- IV. SiGA surinkimas iš gyventojų didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse, SiGA surinkimas ir tvarkymas kitose aikštelėse, turinčiose leidimus vykdyti SiGA tvarkymą, likusių po rūšiavimo atliekų šalinimas Vilniaus apskrities regioniniame sąvartyne, įrengiant atskirą celę asbesto turinčių atliekų šalinimui eksploatuojamoje sąvartyno sekcijoje;
- V. SiGA surinkimas iš gyventojų didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse, SiGA surinkimas ir tvarkymas UAB „Bionovus“ aikštelėje (įvykdžius kontroliuojančių institucijų nurodymus ir atnaujinus veiklą), SiGA surinkimas ir tvarkymas kitose aikštelėse, turinčiose leidimus vykdyti SiGA tvarkymą, likusių po rūšiavimo atliekų šalinimas Vilniaus apskrities regioniniame sąvartyne, įrengiant atskirą celę asbesto turinčių atliekų šalinimui eksploatuojamoje sąvartyno sekcijoje.

Priimtinausia alternatyva SiGA tvarkymui: SiGA surinkimas iš gyventojų didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse, SiGA surinkimas ir tvarkymas UAB „Bionovus“ aikštelėje (įvykdžius kontroliuojančių institucijų nurodymus ir atnaujinus veiklą), SiGA surinkimas ir tvarkymas kitose aikštelėse, turinčiose leidimus vykdyti SiGA tvarkymą, likusių po rūšiavimo atliekų šalinimas Vilniaus apskrities regioniniame sąvartyne, įrengiant atskirą celę asbesto turinčių atliekų šalinimui eksploatuojamoje sąvartyno sekcijoje.

Atsižvelgiant į susidariusią situaciją, pateiktus šioje analizėje duomenis, pirmoje eilėje rekomenduojama:

- Atnaujinant UAB „Bionovus“ aikštelės veiklą, atsisakyti planų šioje aikštelėje šalinti atliekas;
- Įteisinti galimybę šalinti asbesto turinčias statybines atliekas veikiančioje regioninio sąvartyno sekcijoje.

Ilgalaikėje perspektyvoje rekomenduojama apsvarstyti kompleksinio atliekų tvarkymo centro įrengimo galimybę. Kuriame būtų tvarkomos ne tik SiGA, tačiau ir didelių gabaritų atliekos.

Vieta tokiam objektui galėtų būti parenkama sutvarkytų sąvartynų teritorijoje, kad nereiktų keisti sklypo paskirties (pvz. Ukmergės sąvartynas, Rūdiškių sąvartynas ir pan.) arba išnaudojant kasybos objektas (pvz. Būdų grunto karjeras). Galėtų būti svarstomas sklypo Graičiūno g., kuriame anksčiau buvo planuojama įrengti SiGA tvarkymo aikštelę, tuo tikslu buvo atliktos detaliojo planavimo procedūros, panaudojimo galimybė. Atsižvelgiant į tai, kad tokio objekto įrengimas turės būti suderintas su savivaldybe, kurios teritorijoje jis įrengiamas, optimaliu variantu tokių objektų vietas turėtų siūlyti savivaldybės.

7. KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO SISTEMOS FINANSAVIMAS

Vilniaus regiono komunalinių atliekų tvarkymo sistemos plėtra finansuojama iš šių šaltinių: Europos Sąjungos ir valstybės paramos lėšų, savivaldybių lėšų, VAATC lėšų („vartų mokesčio“), įmokos už komunalinių atliekų tvarkymo paslaugas (rinkliavos ar tarifo) iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą lėšų, gaminių ir pakuotės atliekų tvarkymo programos lėšų bei kitų lėšų.

Vadovaujantis galiojančiais teisės aktais, komunalinių atliekų tvarkymo finansavimo sistema turi remtis principu „teršėjas moka“. Šis principas reikalauja, kad atliekų tvarkymo išlaidas apmokėtų pirminis atliekų darytojas arba dabartinis ar ankstesnis atliekų turėtojas ir (ar) produktų, dėl kurių naudojimo susidaro atliekos, gamintojas ar importuotojas (gamintojo atsakomybės principas). Siekiant įgyvendinti šį principą, savivaldybių tarybos nustato rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų

tvarkymą dydį Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo nustatyta tvarka, vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 24 d. nutarimu Nr. 711 patvirtinta *Rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodika*. Dabartiniu metu pagal nurodyta metodiką rinkliavos dydis nustatytas tik Švenčionių rajono savivaldybėje.

Vilniaus apskrityje nenustatyta vieninga apmokestinimo už atliekų surinkimą ir tvarkymą sistema. Savivaldybėse taikomos skirtingos sistemos ir įmokos dydžio nustatymo principai (žr. lentelę žemiau).

Trijose savivaldybėse – Švenčionių rajono, Ukmergės rajono ir Vilniaus rajono – yra įvesta vietinė rinkliava už atliekų tvarkymą. Likusiose savivaldybėse yra nustatomi atliekų tvarkymo įkainiai (tarifai), vadovaujantis kuriais gyventojai (arba būstus administruojančios įmonės, bendrijos) sudaro sutartis su atliekas tvarkančiomis įmonėmis. Gyventojai atsiskaito su atliekas tvarkančiomis įmonėmis arba per būstus administruojančias įmones, bendrijas.

Įmokų perskaičiavimą vadovaujantis *Rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodika* vykdys, tame skaičiuje ir sprendimą dėl apmokestinimo principo (rinkliava ar tarifas) priims kiekviena savivaldybė atskirai. Specialios priemonės, susijusios su komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo apmokestinimu, šiame plane nenumatomos. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad atsiras nauji regioniniai atliekų tvarkymo įrenginiai, o taip pat reikės finansuoti ir naujų atliekų srautų tvarkymo finansavimą (maisto/virtuvės atliekų), rekomenduojama įvesti vietinę rinkliavą už atliekų tvarkymą, kuri būtų nustatoma vadovaujantis *Rinkliavos ar kitos įmokos už komunalinių atliekų surinkimą iš atliekų turėtojų ir atliekų tvarkymą dydžio nustatymo metodika*.

16 lentelė. Atliekų tvarkymo apmokestinimas Vilniaus apskrities savivaldybėse.

Savivaldybė	Apmokes- tinimo būdas	Įsigaliojimo data	Mokesčio taikymas	Mokesčio dydis, Eur		Sąvartyno tarifas, Eur/t
Elektrėnų	Tarifas	2014 04 30; nuo 2015 01 01 perskaičiuotas eurais	Daugiabučių namų gyventojams - nuo gyvenamojo ploto dydžio (m ²), individualių namų gyventojams ir įmonėms - nuo turimo konteinerio talpos (m ³) (kainos nurodytos su PVM)	Daugiabučių namų gyventojams (su stambiagabaritėmis atliekomis), už m ²	0,083	37,64
				Individualių namų gyventojams (su stambiagabaritėmis atliekomis)		
				Už 1 m ³ atliekų sutvarkymą	23,69	
				už 0,12 m ³ konteinerį	2,84	
				už 0,24 m ³ konteinerį	5,68	
				Organizacijoms ir įmonėms (be stambiagabaričių atliekų)		
				1 m ³ atliekų sutvarkymą	18,70	
				už 1,1 m ³ konteinerį	20,57	
				už 0,12 m ³ konteinerį	2,24	
				už 0,24 m ³ konteinerį	4,49	
Šalčininkų raj.	Tarifas	2015-01-01 (perskaičiuotas eurais)	Nuo konteinerio talpos (m ³) ir išvežimo dažnio per mėnesį bei nuo gyventojų, naudojančių kolektyvinį konteinerį skaičiaus (kainos nurodytos su PVM)	Vienam daugiabučių ir individualių namų gyventojui, kuris naudojasi bendru (kolektyviniu) atliekų surinkimo konteineriu	1,75	29,12
				už 1,1 m ³ konteinerį, už vieną išvežimą	14,26	
				už 0,24 m ³ konteinerį, išvežimo dažnis vieną kartą per mėnesį, už išvežimą	3,92	
				už 0,24 m ³ konteinerį, išvežimo dažnis du kartus ir daugiau per mėnesį atitinkamai perskaičiuojant kainą, už išvežimą	7,05	
Širvintų raj.	Tarifas	2014-04-01; nuo 2015-01-01 perskaičiuotas eurais	Pagal nustatytą atliekų susikaupimo normą (m ³) vienam gyventojui (priklausanti nuo gyvenamosios vietos) ir faktiškai surinktą kiekį individualiais konteineriais per metus	Mišrių komunalinių atliekų tvarkymo tarifas per metus, už m ³	12,99	36,69
				Juridiniai ir fiziniai asmenys, kurie naudojami kolektyviniais ar individualiais atliekų surinkimo konteineriais, moka už faktiškai sutvarkytą (bet ne mažesnę kaip Savivaldybės tarybos patvirtinta komunalinių atliekų susikaupimo norma) atliekų kiekį pagal nustatytą 1 m ³ komunalinių atliekų sutvarkymo kainą		
Švenčionių raj.	Rinkliava	2015-01-01	Nuo bendrojo ploto ir nekilnojamo turto objekto paskirties bei deklaruojamų komunalinių atliekų kiekio (per metus)	Nuo visų tipų gyv. patalpų gyvenamojo ploto (100 m ²) (individualiam namui ir/ar butui taikomas maksimalus apmokestinamas vieno būsto plotas – 100 m ²)		15,66
				Metinės vietinės rinkliavos kintamoji dalis	39,00	
				Metinės vietinės rinkliavos pastovioji dalis	51,00	
				Bendras metinis vietinės rinkl. dydis	90,00	
				Nekilnojamojo turto objektams, kurių savininkai deklaruoja faktiškai atiduotą komunalinių atliekų kiekį atliekas surenkančiai įmonei:		
				Metinės vietinės rinkliavos kintamoji dalis už t	54,00	
				Metinės vietinės rinkliavos kintamoji dalis už m ³	87,00	

Savivaldybė	Apmokės- tinimo būdas	Įsigaliojimo data	Mokesčio taikymas	Mokesčio dydis, Eur		Sąvartyno tarifas, Eur/t
				Metinė vietinės rinkliavos pastovioji dalis nekilnojamojo turto objektui apskaičiuojama priklausomai nuo valdomo/naudojamo nekilnojamojo turto paskirties, bendro ploto ir šiai paskirčiai nustatytos metinės vietinės rinkliavos dalies (Eur/100 m ²). Bendras metinis vietinės rinkl. dydis apskaičiuojamas sumuojant kintamąją ir pastoviąją dalis.		
Trakų raj.	Tarifas	2014-05-15	Pagal nustatytą atliekų susikaupimo normą (m ³) vienam gyventojui (skirtingai kiekvienai seniūnijai) per metus	Už 1 m ³ atliekų naudojant individualius konteinerius (ind. namuose, daugiabučiuose namuose, įmonėse)	11,45	45,10
Ukmergės raj.	Rinkliava	2013-03-28, nuo 2015-01-01 perskaičiuotas eurai	Nuo bendrojo ploto ir gyv. skaičiaus, pagal nekilnojamojo turto objekto paskirtį ir deklaruojamą komunalinių atliekų kiekį (per metus)	Vienam visų tipų gyv. patalpų, (kuriose pastoviai gyvenama) gyventojui Už 1 m ² bendrojo ploto visų tipų gyv. patalpų (kuriose pastoviai gyvenama) gyventojams išskyrus soc. paskirties gyv. patalpas (vienam mokėtoji rinkliavos dydis taikomas ne didesniai, kaip 100 m ² bendram plotui kiekviename turto objekte) Už 1 t atliekų komunalinių atliekų kiekį deklaravusiems atliekų turėtojams	16,00 0,20 61,00	28,84
Vilniaus m.	Tarifas	2015-01-01	Nuo turimo konteinerio talpos (m ³) ir pagal atliekų turėtojo tipą, per mėnesį (maksimalus)	Už 0,12 ir 0,14 m ³ konteinerius už 0,24 ir 0,36 m ³ konteinerius už 0,77 m ³ konteinerį už 1,1 m ³ konteinerį už 3,00 ir 5,00 m ³ konteinerius Fiziniais asmenimis, naudojančiams kolektyvinius konteinerius (įskaitant didžiųjų ir bešeimininkių atliekų sutvarkymo išlaidas), Eur/m ² /mėn. Juridiniams asmenims, naudojančiams kolektyvinius konteinerius, Eur/m ² /mėn. Juridiniai asmenys, nesinaudojantys kolektyviniais konteineriais, išskyrus individualius namus, Eur/m ² /mėn. (šiuo atveju taikomas ir minimalus tarifas, lygus 0,06 Eur/m ² /mėn.)	0,61 0,87 3,48 4,34 39,70 0,08 0,16 0,16	39,77
Vilniaus raj.	Rinkliava	2012-05-01; nuo 2015-02-19 perskaičiuota eurai	Pagal nekilnojamojo turto paskirtį ir plotą. Maksimalus apmokestinamas gyvenamosios paskirties pastatų ir sodų paskirties pastatų, kuriose nuolat gyvenama, plotas yra 125 m ²	Pastatai, kurių visas naudingas plotas, didžioji jo dalis ar bent pusė naudojimo ploto yra gyvenamosios patalpos (individualūs namai, butai). Minimali vieno būsto mokėtina suma 2,03 Eur, maksimali vieno būsto mokėtina suma 5,75 Eur. Sodų bendrijose esančios sodų valdos, kuriose nėra nuolat gyvenančių asmenų (už vieno sodo sklypą per metus) Sodų bendrijose esančios sodų valdos, kuriose yra nuolat gyvenančių asmenų. Minimali vieno būsto mokėtina suma 2,03 Eur, maksimali vieno būsto mokėtina suma 5,75 Eur.	Už 100 m ² - 4,60 10,00 Už 100 m ² - 4,60	32,48

8. ANKSTESNIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO PLANŲ UŽDUOČIŲ VYKDYMAS

8.1. Ankstesniame Vilniaus apskrities regioniniame atliekų tvarkymo plane nustatytų trumpalaikių užduočių įgyvendinimas

2006 m. kovo 24 d. Vilniaus regiono plėtros tarybos sprendimu Nr. 10.6-1 buvo patvirtintas *Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo planas 2006-2016 m.*, kuriame buvo nustatytos pagrindinės užduotys atliekų tvarkymo srityje ir regioninės atliekų tvarkymo sistemos plėtrai.

2009 m. rugsėjo 11 d. sprendimu Nr. 10.9-77 Vilniaus regiono plėtros taryba patvirtino *Pagrindines Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo plano atnaujinimo nuostatas*, atsižvelgiant į Valstybinio strateginio atliekų tvarkymo plano (VSATP) nuostatas. Atnaujintos buvo tik tos Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo plano dalys kurios buvo susijusios su VSATP 106.1 p. reikalavimais: *apskritys ir savivaldybės privalo ne vėliau kaip iki 2008 metų vidurio, atsižvelgdamos į regionų bendradarbiavimo galimybes, atitinkamai papildyti regioninius ir savivaldybių atliekų tvarkymo planus ir savivaldybių atliekų tvarkymo taisykles, taip užtikrindamos mechaninio biologinio apdorojimo arba atskiro komunalinių biologiškai skaidžių atliekų surinkimo ir šių atliekų apdorojimo įdiegimą iki 2010 m.*

Žemiau pateikiama ankstesniuose apskrities planuose numatytų užduočių ir priemonių įvykdymo lentelė. Dalis užduočių buvo detalizuotos atnaujintose apskrities atliekų tvarkymo plano nuostatose, detalesnis šių užduočių įvykdymo vertinimas pateikiamas vertinant plano atnaujinimo nuostatose numatytų priemonių įvykdymą.

17 lentelė. Ankstesnio atliekų plano užduočių įvykdymo vertinimas.

Užduotis, priemonė	Atlikimo terminas	Atsakingos institucijos	Įvykdytas	Pastabos
Planas 2006-2016				
1 užduotis. Regioninės infrastruktūros objektų statybos darbų užbaigimas ir eksploatacijai reikalingų sąlygų užtikrinimas	2006-2008.06	VAATC, APVA	įvykdyta	
2 Užduotis. Savivaldybių žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelių įrengimas	2007.01.01	VAATC, savivaldybės	įvykdyta	
3. Užduotis. Savivaldybių veiksmų, rengiant atliekų tvarkymo teisės aktus ir planus, koordinavimo su VAATC mechanizmą.	Iki 2006 III ketv. pab.	VAATC, savivaldybės	neįvykdyta	Buvo atsisakyta plano perduoti atliekų tvarkymo sistemos administravimą VAATC. VAATC liko atsakingas už investicinių projektų įgyvendinimą bei infrastruktūrinių objektų eksploataciją, o savivaldybės pačios administruoja arba perduoda pasirinktoms įmonėms (savivaldybių įmonėms arba įmonėms parinktoms konkurso būdu) savivaldybių atliekų tvarkymo sistemos administravimą (operavimą).
4 Užduotis. Atliekų tvarkymo informacijos apsikeitimo tarp savivaldybių ir VAATC mechanizmas	Iki 2006 m. pab.	VAATC, savivaldybės	neįvykdyta	
5 Užduotis. Savivaldybių atliekų tvarkymo funkcijų perdavimo ir užduočių vykdymo delegavimo VAATC	2006-2009	VAATC, savivaldybės	neįvykdyta	

Užduotis, priemonė	Atlikimo terminas	Atsakingos institucijos	Įvykdy-mas	Pastabos
6 Užduotis. Viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos teikimo plėtra pagal VSATP	1) 2006 sausio 1 d. 2) 2007 sausio 1 d.	savivaldybės	neįvykdyta	VATP nustatytas rodiklis (100%) nepasiektas
7 Užduotis. Principo „teršėjas moka“ įgyvendinimas	Iki 2007 m. II ketv.	VAATC, savivaldybės	įvykdyta iš dalies	Buvo numatytas rinkliavos įvedimas. Detalizaciją žr. žemiau.
8 užduotis. Solidarumo principo įgyvendinimas	Iki 2007 m. I ketv. pab.	VAATC, savivaldybės	įvykdyta	
9 užduotis. VSATP užduotis dėl antrinių žaliavų surinkimo ir parengimo perdirbimui kiekių	Iki 2006m. pab.	savivaldybės	-	Nustatyti nauji reikalavimai
10 užduotis. VSATP užduotis dėl antrinių žaliavų surinkimo priemonių plėtos	Iki 2007 m. pab.	savivaldybės	įvykdyta	
11 Užduotis. Specifinių komunalinių atliekų srautų surinkimo plėtra	Iki 2006 12	savivaldybės, VAATC	įvykdyta	DGASA kiekis Vilniaus mieste nepakankamas pagal VATP reikalavimus
12 Užduotis. Visuomenės informavimo kampanija	2006 m. IV ketv.- 2007 m. IV ketv.	savivaldybės, VAATC	vykdoma nuolat	
Plano atnaujinimo nuostatos				
Vidutinių sąvartynų uždarymas	2009.03-2011.10	VAATC	įvykdyta	
Didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelių įrengimas	2009.01-2011.10	VAATC	įvykdyta	DGASA Trakuose neįrengta dėl problemų įteisinant sklypą. Dalis DGASA pastatytos 2014 m. pabaigoje, pradės veikti 2015 m. pradžioje (Švenčionių, Pabradės, Šalčininkų, Eišiškių, Širvintų, Jašiūnų, Nemenčinės).
Žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelių įrengimas	2009.01-2011.10	VAATC	įvykdyta	Dalis ŽAKA pastatytos 2014 m. pabaigoje, pradės veikti 2015 m. pradžioje (Šalčininkų, Širvintų, Pabradės, Nemenčinės).
Mechaninio biologinio apdorojimo įrenginių statyba	2009.01-2012-07	VAATC	vykdoma	Darbų pabaiga numatyta 2015.09

Užduotis, priemonė	Atlikimo terminas	Atsakingos institucijos	Įvykdy-mas	Pastabos
Atliekų deginimo įrenginių statyba		Privati įmonė	neįvykdyta	Vadovaujantis LRV 2014-05-28 d. nutarimu Nr. 486, ne vėliau kaip iki 2020 m. Vilniaus mieste bus pastatyti komunalinių atliekų kogeneraciniai įrenginiai. Pagal AB „Lietuvos energija“ viešai pateikiamą informaciją šie įrenginiai turėtų būti pastatyti iki 2018 m.
Rinkliavos įvedimas	2009.01-2010.07	savivaldybės, VAATC	įgyvendinta iš dalies	Rinkliava įvesta Ukmergės rajono ir Vilniaus rajono savivaldybėse.

Pateikti duomenys rodo, kad investiciniai regioninės infrastruktūros įrengimo projektai, nors ir su vėlavimu, yra įvykdyti arba vykdomi šiuo metu. Tuo tarpu plane numatyti regioninės atliekų tvarkymo sistemos administravimo pakeitimai nevykdyti. Buvo atsisakyta plano perduoti atliekų tvarkymo sistemos administravimą VAATC. VAATC liko atsakingas už investicinių projektų įgyvendinimą bei infrastruktūrinių objektų eksploataciją, o savivaldybės pačios administruoja arba perduoda pasirinktoms įmonėms (savivaldybių įmonėms arba įmonėms parinktoms konkurso būdu) savivaldybių atliekų tvarkymo sistemų administravimą (operavimą).

8.2. Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane nustatytų užduočių įgyvendinimo būklė

Vilniaus apskrities regioninę komunalinių atliekų tvarkymo sistemą galima įvertinti pagal tai, kaip įgyvendinamos *Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane* 2007-2013 m. nustatytos komunalinių atliekų tvarkymo užduotys. Šis vertinimas pateikiamas 16 lentelėje. Didžioji dalis užduočių buvo įgyvendintos arba įgyvendintos iš dalies. Tos užduotys, kurios nebuvo įgyvendintos, yra įgyvendinamos šiuo metu, kadangi jų įgyvendinimui būtinos lėšos buvo skirtos vėliau, nei buvo planuota užduočių nustatymo metu. Šios užduotys buvo patikslintos, o jų įgyvendinimo terminai pavėlinti valstybiniu mastu, perkelti į Valstybinį atliekų tvarkymo 2014-2020 m. planą. Dėl šios priežasties minėtų užduočių įgyvendinimas atitinka naujame plane nustatytus terminus.

18 lentelė. Valstybiniame strateginiame atliekų tvarkymo plane 2007-2013 m. nustatytų tikslų ir užduočių įgyvendinimo būklės Vilniaus apskrities savivaldybėse vertinimas

VSATP punktas	Komunalinių atliekų tvarkymo tikslai ir uždutys	Įgyvendinimas	Pastabos
84.1/ 98.1	Iki 2009 m. užtikrinti viešosios komunalinių atliekų tvarkymo paslaugos visuotinumą, kokybę ir prieinamumą. Visuotinumą principas laikomas užtikrintu, kai viešoji komunalinių atliekų tvarkymo paslauga teikiama ne mažiau kaip 95 proc. savivaldybės teritorijos asmenų, kuriems toje teritorijoje nuosavybės teise priklauso nekilnojamojo turto objektai (išskyrus žemės sklypus be pastatų) ar kurie kitu pagrindu teisėtai valdo ar naudoja šiuos objektus.	Neįgyvendinta (išskyrus Šalčininkų raj., Ukmergės raj. Ir Vilniaus raj. savivaldybes)	Vilniaus apskrities savivaldybėse paslaugos teikimo prieinamumas fiksuojamas pagal praktiškai pasirašytų sutarčių skaičių (išskyrus Ukmergės raj. Ir Vilniaus raj. Savivaldybes, kuriose įvesta rinkliava). Todėl, netgi sudarius galimybes tinkamai atsikratyti atliekomis naudojant kolektyvinius konteinerius, ne visi gyventojai besinaudojantys šia paslauga, yra įtraukiami į paslaugos prieinamumo apskaitą. Įgyvendinant ATĮ 30 ¹ straipsnio nuostatas bei atsiradus teisiniam atliekų surinkimo paslaugų apibrėžimui ir reglamentavimui, atsiranda prielaida naudoti ir įteisinti kitus atliekų surinkimo būdus bei naudoti administracines priemones didinant asmenų, kuriems teikiama atliekų tvarkymo paslauga, skaičių. Todėl tikėtina, kad šios užduties įvykdymas bus užtikrintas artimiausiu metu (1---2 metų laikotarpyje).
84.2	Ne vėliau kaip nuo 2009 m. vidurio nepavojingas atliekas šalinti tik Europos Sąjungos reikalavimus atitinkančiuose regioniniuose nepavojingų atliekų sąvartynuose	Įgyvendinta	Nuo 2008 m. sausio 1 d. nepavojingos atliekos šalinamos regioniniame nepavojingų atliekų sąvartyne Kazokiškių k..
84.3.	Iki 2011 m. pabaigos uždaryti visus aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimų neatitinkančius sąvartynus	Įgyvendinta	Vilniaus apskrityje uždarytas 121 senas sąvartynas.
84.5/ 98.4	Iki 2013 metų perdirbti ar kitaip panaudoti ne mažiau kaip 50 proc. komunalinių atliekų. Iki 2013 metų užtikrinti, kad šalinamų komunalinių atliekų kiekis neviršytų 50 proc. susidariusių savivaldybės teritorijoje komunalinių atliekų per metus.	Neįgyvendinta	Nuo 2008 m. veikiančios kilnojamos AŽ rūšiavimo linijos efektyvumas yra žemas. Uždutis bus įgyvendinta pradėjus regione eksploatuoti MBA įrenginius (planuojama nuo 2015 m. spalio mėn.). Šis tikslas į VSATP buvo perkeltas iš Nacionalinės darnaus vystymosi strategijos (Žin., 2011, Nr.41---1949) nesigilinant į jos formulavimą, galimą stebėseną ir įgyvendinimą. Naujame VATP suformuluoti tikslai ir uždutys, atsižvelgiant į ilgalaikius Direktyvos 2008/98/EB 11 straipsnyje išskeltus tikslus pagal Lietuvos pasirinktą skaičiavimo metodiką.
84.6/ 98.5	Ne vėliau kaip nuo 2013 metų sąvartynuose šalinti tik apdorotas, t. y. išrūšiuotas likusias, netinkamas perdirbti ar kitaip naudoti, atliekas	Neįgyvendinta	Bus įgyvendinta pradėjus regione eksploatuoti MBA įrenginius (planuojama nuo 2015 spalio mėn.).
97.	Siekdamos gerinti tam tikrų atliekų srautų surinkimą ir mažinti komunalinių atliekų tvarkymo savivaldybių valdomose sistemose išlaidas, savivaldybės turi	Įgyvendinta iš dalies	Tikslas mažinti komunalinių atliekų tvarkymo savivaldybių valdomose sistemose išlaidas nebuvo pilnai pasiektas. Kai

VSATP punktas	Komunalinių atliekų tvarkymo tikslai ir užduotys	Įgyvendinimas	Pastabos
	glaudžiai bendradarbiauti su gamintojais ir importuotojais (arba jiems atstovaujančiomis licencijuotomis gamintojų ir importuotojų organizacijomis), kurie pagal gamintojo atsakomybės principą turi organizuoti ir (ar) finansuoti gaminių ir pakuočių atliekų tvarkymą, kad būtų įvykdytos Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatytos gaminių ir (ar) pakuočių atliekų tvarkymo užduotys.		kurių gamintojų ir importuotojų (arba jiems atstovaujančių licencijuotų gamintojų ir importuotojų organizacijų) ir atliekų tvarkytojų veikloje trūksta skaidrumo, organizacijos vengia teikti išsamius duomenis apie iš gamintojų ir importuotojų surinktas lėšas bei jų panaudojimą savivaldybės organizuojamose komunalinių atliekų tvarkymo sistemose surinktų pakuočių atliekų tvarkymo finansavimui. Organizacijos nesugeba pritraukti iš gamintojų ir importuotojų pakankamai lėšų pakuočių atliekų tvarkymo išlaidoms padengti ir sistemai plėsti, naudojasi komercinių pakuočių srautais ir galimai neskaidriomis papildančiomis sistemomis, kurios sutvarko pakankamus pakuočių kiekius užduotims vykdyti.
98.2	Siekiant užtikrinti antrinių žaliavų (popieriaus ir kartono, stiklo, plastiko, metalo) rūšiavimo galimybę ir priemones visiems komunalinių atliekų turėtojams, savivaldybės turi: - parengti ir (ar) patvirtinti konteinerių aikštelių išdėstymo schemas ir užtikrinti, kad iki 2008 m. būtų pastatyti specialūs konteineriai, skirti antrinėms žaliavoms surinkti, pagal šiuos minimalius reikalavimus: - įrengti gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelę 800 gyventojų šalia mišrių komunalinių atliekų konteinerių ar kitose gyventojams patogiose, estetiškai įrengtose ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkančiose vietose; - gyvenamuosiuose individualių namų kvartaluose ir miesteliuose, sodų ir garažų savininkų bendrijų teritorijose įrengti ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelę prie pagrindinio išvažiavimo iš tokio kvartalo ar bendrijos teritorijos arba įvažiavimo į juos, šalia mišrių komunalinių atliekų konteinerių ar kitose gyventojams (bendrijų nariams) patogiose, estetiškai įrengtose ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkančiose vietose; - atskirai rinkti antrines žaliavas (esančias komunalinėse atliekose) iš įmonių, įstaigų ir organizacijų į specialius konteinerius ir (arba) naudojant kitas surinkimo priemones; - pastatyti specialius konteinerius, skirtus antrinėms žaliavoms surinkti viešosiose vietose, kuriose dėl dažno gyventojų lankymosi ir aptarnavimo	Vykdoma	

VSATP punktas	Komunalinių atliekų tvarkymo tikslai ir užduotys	Igyvendinimas	Pastabos
	specifikos susidaro daug antrinių žaliavų, taip pat laikinuosius specialius konteinerius viešųjų renginių metu. Konteineriai ir jų pastatymo vietos turi būti estetiški ir patogūs lankytojams, atitikti visuomenės sveikatos saugos reikalavimus; Jeigu nėra techninių galimybių pastatyti specialių konteinerių arba jų naudojimas ekonomiškai netikslingas, taikyti kitas antrinių žaliavų surinkimo priemones ir būdus (pvz., antrinių žaliavų surinkimas specialiais maišais, antrinių žaliavų turėtojų apvažiavimas ar kita).		
98.3	Iki 2009 m. užtikrinti, kad būtų įrengta ne mažiau kaip viena didelių gabaritų atliekų (baldų, statybos ir griovimo, elektros ir elektroninės įrangos atliekų, naudotų padangų, buitijie susidarančių pavojingų atliekų, antrinių žaliavų, biologiškai skaidžių atliekų) surinkimo aikštelė 50 tūkst. gyventojų, taip pat šios atliekos surenkamos ir kitokiais būdais (pvz., apvažiuojant turėtojus). Gyventojams atstumas iki tokių aikštelių turėtų būti ne daugiau kaip 10 km.	Igyvendinta iš dalies	Iki 2009 m. kiekvienoje regiono savivaldybėje įrengta bent po vieną DGASA. Atstumas iki tokių aikštelių daliai gyventojų – didesnis nei 10 km, tačiau šis reikalavimas naujame VATP panaikintas. Vilniaus miesto avivaldybėje pagal gyventojų skaičių turėtų būti įrengtos papildomai 5 DGASA.
101. 102. 6 priedas	Biologiškai skaidžių atliekų tvarkymas turi užtikrinti, kad sąvartyne šalinamos komunalinės BSA, susidariusios Vilniaus apskrities savivaldybių teritorijose, 2010 m. bendrai sudarytų ne daugiau kaip 75 proc. nuo 2000 m. regione pašalinto kiekio (196 600 t), t.y. – 148 000 t, o 2013 m. būtų šalinama ne daugiau kaip 50 proc. 2000 m. šalintų BSA kiekio, t.y. – 98 300 t.	Igyvendinta	2013 m. pašalinta 97 639,565 t BSA.
103./ 106.2.2. 104.1. 104.2 104.3 104.4 104.5	Atskirai surinktos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos turi būti perdirbamos arba kitaip naudojamos. Iki 2010 metų, atsižvelgiant į regionų bendradarbiavimo galimybes, savivaldybės privalo užtikrinti, kad kiekviename atliekų tvarkymo regione būtų sudarytos sąlygos apdoroti (kompostuoti ir (ar) anaerobiškai pūdyti) komunalines biologiškai skaidžias atliekas. „Žaliosios atliekos“, t. y. sodų, parkų ir želdynų tvarkymo biologiškai skaidžios atliekos, turi būti surenkamos ir apdorojamos kompostavimo įrenginiuose. Turi būti skatinamas ir individualus „žaliųjų atliekų“ kompostavimas. - iki 2010 m. turi būti įdiegtas mechaninis biologinis apdorojimas arba atskiras komunalinių biologiškai skaidžių atliekų surinkimas ir šių atliekų apdorojimas; - biodujos turi būti išgaunamos komunalinių biologiškai skaidžių atliekų anaerobinio pūdymo įrenginiuose ir toliau naudojamos; - biologinės atliekos iš viešbučių, motelių, restoranų, viešojo maitinimo įstaigų (švietimo įstaigų ir kt.) būtų surenkamos atskirai ir perdirbamos (pvz., kompostuojant) ar kitaip naudojamos (pvz., biodujų gamybai) aplinkai ir visuomenės sveikatai saugiu būdu, laikantis atliekų hierarchijos	Igyvendinta iš dalies	Pilnai bus įgyvendinta 2015 m. spalio mėn. Vykdomas atskirtas žaliųjų atliekų surinkimas; kiekvienoje savivaldybėje veikia bent po vieną kompostavimo aikštelę; Skatinamas individualus BSA kompostavimas (viešinio priemonėmis ir dalinant gyventojams kompostavimo dėžes); MBA (rūšiavimas ir BSA apdorojimas biodžiovinimo būdu) bus pradėtas vykdyti 2015 m. spalio mėn.

9. KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ TVARKYMO 2014–2020 M. REGIONE TIKSLAI, UŽDAVINIAI IR UŽDUOTYS

Komunalinių atliekų tvarkymo 2014-2020 m. Vilniaus apskrityje tikslai, uždaviniai ir užduotys nustatyti vadovaujantis *Valstybinio atliekų tvarkymo plano* nuostatomis (plačiau – 9.1. poskyryje).

Regioninė komunalinių atliekų tvarkymo sistema 2014-2020 m. bus ir toliau plėtojama laikantis pagrindinių atliekų tvarkymo prioritetų ir principų, pirmiausia siekiant skatinti atliekų susidarymo prevenciją, sutvarkymą susidarymo vietoje, susidariusių atliekų paruošimą naudoti pakartotinai, o naudojimui netinkamų jų perdirbimą, regeneruojant medžiaginius išteklius. Mažiau aplinkai palankiu laikytinas kitoks atliekų naudojimas, kada atliekos naudojamos energijai gauti. Ir tik atskyrus perdirbti ar kitaip naudoti netinkamas atliekas gali būti taikytinas atliekų šalinimo būdas.

9.1. Valstybiniame atliekų tvarkymo 2014-2020 m. plane nustatytų užduočių įgyvendinimas

Atnaujintas *Vilniaus apskrities regioninis 2014-2020 m. atliekų tvarkymo planas* numato priemones, užtikrinančias naujajame *Valstybiniame atliekų tvarkymo 2014-2020 m. plane* nustatytų užduočių įgyvendinimą.

Plane įtvirtinta savivaldybių atsakomybė taip planuoti ir organizuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemas, kad regioniniuose ir savivaldybių atliekų tvarkymo planuose būtų numatytos ir per savivaldybių organizuojamas komunalinių atliekų tvarkymo sistemas ar savivaldybėms bendradarbiaujant – per sukurtas regionines komunalinių atliekų tvarkymo sistemas – vykdomos šios **komunalinių atliekų tvarkymo užduotys**:

- iki 2016 metų ne mažiau kaip 45 proc. komunalinių atliekų (vertinant pagal atliekų kiekį) turi būti perdirbtos ar kitaip panaudotos; - iki 2020 metų ne mažiau kaip 65 proc. komunalinių atliekų (vertinant pagal atliekų kiekį) turi būti perdirbtos ar kitaip panaudotos.
- turi būti užtikrinta, kad sąvartyne šalinamos komunalinės biologiškai skaidžios atliekos (BSA) iki 2020 metų sudarytų ne daugiau kaip 35 procentus 2000 metais susidariusių komunalinių BSA. Siekiant įvykdyti Lietuvos Respublikai nustatytas BSA tvarkymo užduotis, regionams ir savivaldybėms nustatomos pereinanamosios 2014–2015, 2016–2017, 2018–2019 ir 2020 metų komunalinių biologiškai skaidžių atliekų šalinimo sąvartyne mažinimo užduotys, įvertintos pagal gyventojų skaičių (pateikiama žemiau).
- užtikrinti, kad iki 2020 metų mažiausiai 50 proc. (vertinant pagal atliekų kiekį) komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų būtų paruošiamos naudoti pakartotinai ir perdirbti.

19 lentelė. Valstybinio atliekų tvarkymo plano 8 priede Vilniaus regionui ir jo savivaldybėms nustatytos komunalinių biologiškai skaidžių atliekų šalinimo sąvartynuose mažinimo užduotys

	Regionas/ savivaldybė	Didžiausias leistinas šalinti komunalinių BSA kiekis, t/m.			
		2014-2015 m.	2016-2017 m.	2018-2019 m.	nuo 2020 m.
	Vilniaus regionas	10 2758	92 478	82 202	71 927
1	Elektrėnų sav.	3 150	2 835	2 520	2 205
2	Šalčininkų r. sav.	4 355	3 919	3 484	3 048
3.	Širvintų r. sav.	2 195	1 976	1 756	1 537
4.	Švenčionių r. sav.	3 495	3 146	2 796	2 447
5.	Trakų r. sav.	4 363	3 927	3 490	3 054
6.	Ukmergės r. sav.	5 003	4 503	4 002	3 502
7.	Vilniaus m. sav.	68 008	61 205	54 404	47 604

	Regionas/ savivaldybė	Didžiausias leistinas šalinti komunalinių BSA kiekis, t/m.			
		2014-2015 m.	2016-2017 m.	2018-2019 m.	nuo 2020 m.
8.	Vilniaus r. sav.	12 188	10 968	9 750	8 531

VATP nustatyta sąlyga regioniniuose (kaip ir savivaldybių) atliekų tvarkymo planuose numatyti visų tvarkomų komunalinių atliekų kiekius, įskaitant po rūšiavimo likusių ir perdirbti netinkamų energinę vertę turinčių komunalinių atliekų kiekius, taip pat numatyti šių atliekų tvarkymo būdus ir įrenginius. VATP 2014-2020 m. pažymėta, jog, kuriant regionines komunalinių atliekų tvarkymo sistemas, turi būti vadovaujamasi solidarumo principu, sudarant sąlygas visiems atliekų turėtojams naudotis komunalinių atliekų tvarkymo paslaugomis, nepriklausomai nuo atstumo iki atliekų tvarkymo įrenginių.

Savivaldybės iki 2016 metų privalo užtikrinti, kad visiems savivaldybės teritorijoje esantiems komunalinių atliekų turėtojams būtų sudarytos sąlygos naudotis viešąja komunalinių atliekų tvarkymo paslauga.

VATP 2014-2020 m. nustatyta sąlyga, kad savivaldybės ir regionų plėtros tarybos, atsižvelgdamos į kiekvienos savivaldybės ir regiono specifiką ir regionų bendradarbiavimo galimybes, įvertinusios esamus ir (ar) planuojamus atliekų tvarkymo įrenginių pajėgumus, privalo taip planuoti ir organizuoti komunalinių atliekų tvarkymo sistemą, kad regioniniuose (kaip ir savivaldybių) atliekų tvarkymo planuose būtų numatytos ir vykdomos šios **biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūros ir rūšiuojamojo atliekų surinkimo sistemos plėtros užduotys**:

- iki 2016 metų gyventojams ir kitiems asmenims (pvz., gėlių parduotuvėms, kapinėms ir kita), kurių atliekų tvarkymą organizuoja savivaldybės, turi būti užtikrintas žaliųjų atliekų surinkimas ir tvarkymas arba tokių atliekų tvarkymas susidarymo vietoje;
- iki 2016 metų turi būti užbaigti įrengti mechaninio biologinio apdorojimo įrenginiai, kuriuose būtų atskiriamos ir apdorojamos biologiškai skaidžios atliekos, arba mechaninio apdorojimo įrenginiai, kuriuose biologiškai skaidžios atliekos būtų apdorojamos, prieš jas perduodant naudojimui energijai gauti;
- iki 2019 metų turi būti įdiegtas maisto/virtuvės atliekų rūšiuojamasis surinkimas ir įrengti pakankami pajėgumai atskirai surinktų maisto/virtuvės atliekų apdorojimui;
- biologiškai skaidžių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra pagal galimybes turi būti suderinta su komunalinių nuotekų dumblo tvarkymo infrastruktūra.

VATP apibrėžtas privalomas reikalavimas savivaldybėms užtikrinti, kad jų valdomose komunalinių atliekų tvarkymo sistemose, asmenims rūšiuojant atliekas jų susidarymo vietoje, atskirai būtų surenkami tokie komunalinių atliekų srautai kaip pavoingosios atliekos, biologiškai skaidžios atliekos (žaliosios atliekos ir maisto / virtuvės atliekos), antrinės žaliavos – popierius ir kartonas, stiklas, plastikas, metalas, įskaitant pakuočių atliekas, elektros ir elektroninės įrangos atliekos, naudotos padangos, didelių gabaritų komunalinės atliekos (pavyzdžiui, baldai ir kitos), statybos ir griovimo atliekos, tekstilės atliekos, mišrios komunalinės atliekos (po rūšiavimo likusios atliekos).

Siekiant valstybinės antrinių žaliavų paruošimo naudoti pakartotinai ir perdirbti 2020 m. užduoties įgyvendinimo, VATP 2014-2020 m. savivaldybėms nustatytos šios **atskiro atliekų surinkimo sistemos plėtros užduotys**, būtinos įtraukti į savivaldybių atliekų tvarkymo planus:

- iki 2015 metų sausio 1 d. turėti patvirtintas konteinerių aikštelių išdėstymo schemas, o pasikeitus teisės aktų reikalavimams antrinių žaliavų surinkimui, jas atnaujinti;
- užtikrinti, kad būtų pastatyti specialūs konteineriai, skirti antrinėms žaliavoms surinkti visų regiono savivaldybių gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose - ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo konteinerių aikštelę 800 gyventojų šalia mišrių komunalinių atliekų konteinerių ar kitose gyventojams patogiose, estetiškai įrengtose ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkančiose vietose;

- savivaldybių gyvenamuosiuose individualių namų kvartaluose, kai individualių namų savininkai neaprūpinti individualiais pakuočių ir stiklo atliekų surinkimo kontaineriais, ir miesteliuose, sodų ir garažų savininkų bendrijų teritorijose įrengti ne mažiau kaip po vieną antrinių žaliavų surinkimo kontainerių aikštelę prie pagrindinio išvažiavimo iš tokio kvartalo ar bendrijos teritorijos arba įvažiavimo į juos, šalia mišrių komunalinių atliekų kontainerių ar kitose gyventojams (bendrijų nariams) patogiose, estetiškai įrengtose ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkančiose vietose;
- pastatyti specialius kontainerius, skirtus antrinėms žaliavoms surinkti viešosiose vietose, kuriose dėl dažno gyventojų lankymosi ir aptarnavimo specifikos susidaro daug antrinių žaliavų, taip pat laikinuosius specialius kontainerius viešųjų renginių metu;
- jeigu nėra techninių galimybių pastatyti specialių kontainerių arba jų naudojimas ekonomiškai netikslingas, taikyti kitas priemones ir būdus (pvz., antrinių žaliavų surinkimas specialiais maišais, antrinių žaliavų turėtojų apvažiavimas ar kita);
- atsižvelgdamos į savivaldybių teritorijų ir atliekų tvarkymo specifiką ir faktinį antrinių žaliavų surinkimo kontainerių poreikį, taikyti griežtesnius už nustatytuosius specialių kontainerių, skirtų antrinėms žaliavoms surinkti, pastatymo reikalavimus;
- atliekų rūšiavimui skatinti ne rečiau kaip kartą per metus informuoti gyventojus apie antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų surinkimą savivaldybės teritorijoje, pateikiant informaciją apie surinktus kiekius ir surinkimo dinamiką, o taip pat informuoti apie numatomas per artimiausius metus įdiegti ir/ar vykdyti rūšiuojamojo antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų surinkimo priemones. Pastaroji prievolė pagal sutartį gali būti pavesta gamintojų ir importuotojų organizacijoms.

Rekomenduojama savivaldybėms:

- iki 2016 metų užtikrinti, kad visų miestų gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose vidutinis atstumas iki antrinių žaliavų surinkimo kontainerių aikštelių būtų ne daugiau 150 metrų;
- iki 2018 metų užtikrinti, kad visų miestų gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose vidutinis atstumas iki antrinių žaliavų surinkimo kontainerių aikštelių būtų ne daugiau 100 metrų;
- naudoti tokių spalvų antrinių žaliavų surinkimo kontainerius: popieriaus – mėlynus, plastiko ir kitų pakuočių – geltonus, stiklo – žalius. Naudojami kontaineriai turi atitikti Europos Sąjungos ir kitus standartus, taikomus antrinių žaliavų surinkimo kontaineriams.

Taip pat savivaldybės, siekdamos užtikrinti didelių gabaritų atliekų surinkimo ir rūšiavimo galimybę ir priemones visiems komunalinių atliekų turėtojams, į regioninius ir savivaldybių atliekų tvarkymo planus turi įtraukti ir taikyti šias priemones:

- užtikrinti, kad būtų eksploatuojama ne mažiau kaip po vieną didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelę 50 000 gyventojų, tačiau ne mažiau kaip viena tokia aikštelė savivaldybės teritorijoje;
- ne mažiau kaip 2 kartus per metus užtikrinti didelių gabaritų atliekų surinkimą apvažiavimo būdu.

Savivaldybės turi užtikrinti buityje susidarančių pavojingųjų atliekų (išskyrus baterijų ir akumuliatorių atliekas) rūšiuojamąjį surinkimą, ir tai, kad jų organizuojamose atliekų tvarkymo sistemose nebūtų atsisakoma iš gyventojų priimti baterijų ir akumuliatorių atliekas. Savivaldybės turi užtikrinti pavojingųjų atliekų surinkimą didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse. Savivaldybės ne rečiau kaip du kartus per metus turi pateikti išsamią informaciją apie pavojingųjų atliekų tvarkymą visiems gyventojams, o taip pat šią informaciją skelbti savivaldybės tinklalapyje. Pateikiamoje informacijoje turi būti nurodyta pavojingųjų atliekų tvarkymo svarba, pavojingųjų atliekų surinkimo savivaldybės teritorijoje vietos (nurodant

surenkamas atliekas, darbo laiką, kontaktinę informaciją, kainas, jei tokios nustatytos), gyventojų teisės, perduodant pavojingąsias atliekas atitinkamų gaminių platinimo vietose. Savivaldybės turi užtikrinti pavojingųjų atliekų surinkimą apvažiavimo būdu ne rečiau kaip du kartus per metus.

Savivaldybės, sudarydamos sutartis su gamintojais ir importuotojais, jų įsteigtomis organizacijomis dėl komunalinių atliekų tvarkymo sistemą papildančių atliekų tvarkymo sistemų, turi siekti, kad tie pavojingųjų atliekų srautai, kurių surinkimas techniškai ir organizaciniu požiūriu galimas, būtų surenkami tiesiogiai iš atliekų turėtojų, įrengiant specialius kontenerius įmonių, įstaigų ar organizacijų patalpose.

9.2. Vilniaus apskrities komunalinių atliekų tvarkymo tikslai ir uždaviniai

Vadovaujantis atliekų tvarkymo prioritetais, siekiant valstybės mastu regionui nustatytų komunalinių atliekų tvarkymo uždavinių įgyvendinimo, 2014-2020 m. laikotarpiui nustatomi sekantys Vilniaus apskrities komunalinių atliekų tvarkymo tikslai ir uždaviniai:

1 tikslas. Sumažinti sąvartynuose šalinamų komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekį.

1.1. uždavinys. Skatinti komunalinių biologiškai skaidžių atliekų prevenciją ir tvarkymą jų susidarymo vietoje.

- *Organizuoti visuomenės informavimo kampaniją BSA prevencijos ir tvarkymo tema;*
- *Pateikti gyventojams individualaus kompostavimo kontenerius (dėžes), buityje susidarančioms BSA kompostuoti individualiose valdose;*
- *Parengti ir platinti atliekų turėtojams kompostavimo namų ūkio sąlygomis rekomendacijas (lankstukus, informaciją internete, žiniasklaidoje);*
- *Įgyvendinti biologinių atliekų rūšiavimo ir kompostavimo namų ūkio sąlygomis monitoringo sistemą.*

1.2. uždavinys. Plėtoti ir eksploatuoti komunalinių BSA atskiro surinkimo ir tvarkymo infrastruktūrą.

- *Eksploatuoti žaliųjų atliekų kompostavimo aikšteles;*
- *Pastatyti mechaninio biologinio apdorojimo įrenginius, kuriuose būtų atskiriamos antrinės žaliavos ir biologiškai skaidžios atliekos ;*
- *Parengti paraišką finansavimui pilotiniam biologiškai skaidžių atliekų rūšiuojamojo surinkimo (ir tvarkymo) projektui, įskaitant visuomenės švietimą ir gerosios praktikos sklaidą;*
- *Įvykdyti pilotinį biologiškai skaidžių atliekų rūšiuojamojo surinkimo ir tvarkymo projektą, įskaitant visuomenės švietimą ir gerosios praktikos sklaidą;*
- *Organizuoti maisto/virtuvės atliekų rūšiuojamąjį surinkimą ir įrengti pakankamus pajėgumus šių maisto/virtuvės atliekų apdorojimui.*

2 tikslas. Užtikrinti rūšiuojamojo atliekų surinkimo sistemos plėtrą, įgyvendinant atliekų tvarkymo prioritetų eiliškumą ir mažinant sąvartyne šalinamų atliekų kiekį.

2.1. uždavinys. Plėtoti komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų atskiro surinkimo infrastruktūrą.

- *Parengti ir patvirtinti antrinių žaliavų kontenerių aikštelių išdėstymo schemas, o pasikeitus teisės aktų reikalavimams antrinių žaliavų surinkimui, jas atnaujinti;*
- *Siekti, kad vidutinis atstumas iki AŽ surinkimo kontenerių aikštelių gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose būtų ne daugiau 100 metrų;*
- *Pastatyti specialius kontenerius, skirtus antrinėms žaliavoms surinkti viešosiose vietose, kuriose dėl dažno gyventojų lankymosi ir aptarnavimo specifikos susidaro daug antrinių žaliavų;*
- *Užtikrinti atskirą antrinių žaliavų, įskaitant pakuočių atliekas, surinkimą konteneriais ir/arba maišais iš individualių namų, bendraujant su gamintojais ir importuotojais, kurie privalo finansuoti pakuočių atliekų tvarkymą;*
- *Kartą per metus informuoti gyventojus apie antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų surinkimą Savivaldybių teritorijoje, pateikiant informaciją apie surinktus kiekius*

ir surinkimo dinamiką, o taip pat informuoti apie numatomas per artimiausius metus įdiegti ir/ar vykdyti rūšiuojamojo antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų surinkimo priemonės.

2.2. uždavinys. Plėtoti ir eksploatuoti specifinių komunalinių atliekų srautų surinkimo infrastruktūrą.

- Eksploatuoti didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles, užtikrinant didžiųjų atliekų, naudotų padangų, elektros ir elektroninės įrangos atliekų, buityje susidarančių statybos ir griovimo atliekų, buityje susidarančių pavojingų atliekų, tekstilės atliekų priėmimą iš gyventojų;
- Ne rečiau kaip du kartus per metus užtikrinti didelių gabaritų atliekų surinkimą apvažiavimo būdu;
- Užtikrinti atskirą tekstilės atliekų surinkimą specialiais konteneriais ir/ar didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse;
- Parengti duomenų bazę, kurioje bus pateikta informacija apie didelių gabaritų aikštelėse esančius daiktus, kuriuos galima pakartotinai panaudoti;
- Įrengti atliekų tvarkymo aikštelę skirtą Vilniaus apskrities didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse surinktoms didžiosioms ir kitoms atliekoms tvarkyti arba įteisinti šią veiklą regioniniame sąvartyne.

2.3. uždavinys. Plėtoti buityje susidarančių pavojingų atliekų surinkimo sistemą.

- Užtikrinti pavojingųjų atliekų surinkimą didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse;
- Užtikrinti pavojingųjų atliekų surinkimą apvažiuojant ne rečiau kaip 2 kartus per metus;
- Užtikrinti, kad tie pavojingųjų atliekų srautai, kurių surinkimas techniškai ir organizaciniu požiūriu galimas, būtų surenkami tiesiogiai iš atliekų turėtojų, įrengiant specialius kontenerius įmonių, įstaigų ar organizacijų patalpose;
- Du kartus per metus turi teikti gyventojams informaciją apie pavojingųjų atliekų tvarkymą.

3 tikslas. Užtikrinti aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkantį komunalinių atliekų tvarkymą, įskaitant saugų jų šalinimą.

3.1. uždavinys. Sumažinti sąvartyne šalinamų atliekų kiekį.

- Iki MBA įrenginių veikimo pradžios vykdyti dalies MKA srauto rūšiavimą laikina rankinio rūšiavimo linija, atskiriant antrinių žaliavų dalį, EEJA;
- Eksploatuoti MBA įrenginius, kuriuose būtų atskiriamos antrinės žaliavos ir biologiškai skaidžios atliekos;
- Naudoti komunalinių atliekų energetinius išteklius.

3.2. uždavinys. Užtikrinti saugią aplinkai sąvartyno eksploataciją.

- Eksploatuoti regioninį sąvartyną;
- Įrengti ir įteisinti eksploatuojamoje regioninio sąvartyno sekcijoje asbesto turinčių atliekų šalinimo aikštelę;
- Įrengti naują regioninio sąvartyno sekciją;
- Vykdyti šalinamų atliekų monitoringą;
- Vykdyti sąvartynų (veikiančio ir uždarytų) monitoringą.

9.3. Vilniaus apskrities regioninio 2014–2020 m. atliekų tvarkymo plano įgyvendinimo priemonių planas

Vilniaus apskrities regioninio tvarkymo 2014–2020 m. atliekų tvarkymo plano įgyvendinimo priemonės pateiktos 20 lentelėje. Šiame priemonių plane numatytas ir komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros objektų ir atskirų priemonių prognozuojamas investicijų poreikis bei finansavimo šaltiniai.

Į priemonių planą taip pat įtraukiamos priemonės, kurios numatytos savivaldybių atliekų tvarkymo planuose ir bus vykdomos savivaldybių, tačiau jas realizavus, numatyti objektai taps regioninės atliekų tvarkymo infrastruktūros dalimi.

20 lentelė. Vilniaus apskrities regioninio 2014–2020 m. atliekų tvarkymo plano įgyvendinimo priemonės.

Priemonė [įgyvendinamas VATP punktas]	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis, tūkst. EUR ⁶
1 tikslas. Sumažinti sąvartynuose šalinamų komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekį.				
1.1 uždavinys. Skatinti komunalinių biologiškai skaidžių atliekų prevenciją ir tvarkymą jų susidarymo vietoje.				
1.1.1. Organizuoti visuomenės informavimo kampaniją BSA prevencijos ir tvarkymo tema [238.4].	SA, VAATC	2014-2020	G/I lėšos, rinkliavos/kitos įmokos už KA tvarkymą lėšos, VAATC lėšos (sąvartyno/MBA tarifas)	70
1.1.2. Pateikti gyventojams individualaus kompostavimo konteinerius (dėžes), buityje susidarantioms biologiškai skaidžioms atliekoms (žaliosioms atliekoms ir kitoms tinkamoms kompostuoti maisto atliekoms) kompostuoti individualiose valdose, 51 000 vnt. [239.1].	VAATC	2015	ES struktūrinių fondų lėšos, VAATC lėšos (sąvartyno tarifas)	1 938
1.1.3. Parengti ir platinti atliekų turėtojams kompostavimo namų ūkio sąlygomis rekomendacijas (lankstukus, informaciją internete, žiniasklaidoje) [239.1].	SA, VAATC	2014–2020	VAATC lėšos (sąvartyno tarifas), rinkliavos/kitos įmokos už KA tvarkymą lėšos	10
1.1.4. Įgyvendinti biologinių atliekų rūšiavimo ir kompostavimo namų ūkio sąlygomis monitoringo sistemą [239.1].	SA	2015-2020	Rinkliavos/kitos įmokos už KA tvarkymą lėšos	13,5
1.2 uždavinys. Plėtoti ir eksploatuoti komunalinių biologiškai skaidžių atliekų atskiuro surinkimo ir tvarkymo infrastruktūrą.				
1.2.1. Eksploatuoti žaliųjų atliekų kompostavimo aikšteles [239.1].	VAATC	2014-2020	VAATC lėšos (sąvartyno/MBA tarifas)	500
1.2.2. Pastatyti mechaninio biologinio apdorojimo įrenginius, kuriuose būtų atskiriamos antrinės žaliavos ir biologiškai skaidžios atliekos [239.2].	VAATC	2015	ES struktūrinių fondų lėšos, VAATC lėšos	34 465
1.2.3. Parengti paraišką finansavimui pilotiniam biologiškai skaidžių atliekų rūšiuojamojo surinkimo (ir tvarkymo) projektui, įskaitant visuomenės švietimą ir gerosios praktikos sklaidą [239.3].	VAATC	2015	VAATC lėšos	7
1.2.4. Įvykdyti pilotinį biologiškai skaidžių atliekų rūšiuojamojo surinkimo ir tvarkymo projektą, įskaitant visuomenės švietimą ir gerosios praktikos sklaidą ⁷ [239.3].	VAATC	2016	ES struktūrinių fondų lėšos, VAATC lėšos	50
1.2.5. Pastatyti (rekonstruoti) žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelę Trakuose ⁸ [239.1].	Trakų raj. SA	2016	ES struktūrinių fondų lėšos, Trakų raj. sav.budžetas, kitos lėšos	290

⁶ Be PVM.⁷ Priemonė vykdoma gavus finansavimą pagal parengtą paraišką.⁸ Priemonė vykdoma gavus finansavimą pagal parengtą paraišką.

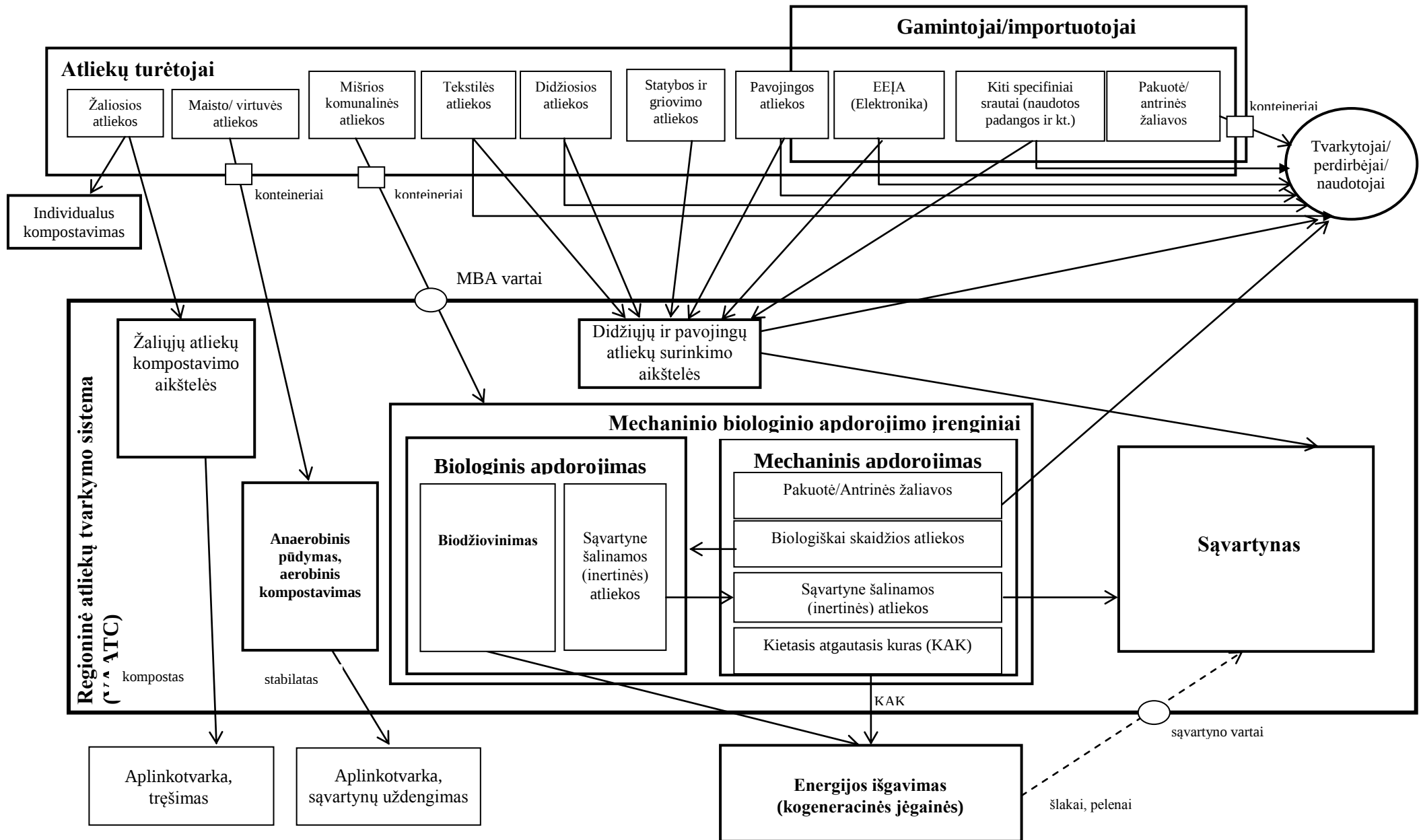
Priemonė [įgyvendinamas VATP punktas]	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis, tūkst. EUR ⁹
1.2.6. Organizuoti maisto/virtuvės atliekų rūšiuojamąjį surinkimą ir įrengti pakankamus pajėgumus šių maisto/virtuvės atliekų apdorojimui [239.3].		2018	ES struktūrinių fondų lėšos, rinkliavos/kitos įmokos už KA tvarkymą lėšos	⁹
2 tikslas. Užtikrinti rūšiuojamojo atliekų surinkimo sistemos plėtrą, įgyvendinant atliekų tvarkymo prioritetų eiliškumą ir mažinant sąvartyne šalinamų atliekų kiekį.				
2.1. uždavinys. Plėtoti komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų atskiro surinkimo sistemą.				
2.1.1. Parengti ir patvirtinti antrinių žaliavų konteinerių aikštelių išdėstymo schemas, o pasikeitus teisės aktų reikalavimams antrinių žaliavų surinkimui, jas atnaujinti [246.1].	SA	2014–2020	Rinkliavos/kitos įmokos už KA tvarkymą lėšos	70
2.1.2. Siekti, kad vidutinis atstumas iki AŽ surinkimo konteinerių aikštelių gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose būtų ne daugiau 150 metrų [247.1].	SA, G/I	2015	G/I lėšos, rinkliavos/kitos įmokos už KA tvarkymą lėšos, kitos lėšos	100
2.1.3. Siekti, kad vidutinis atstumas iki AŽ surinkimo konteinerių aikštelių gyvenamuosiuose daugiabučių namų rajonuose būtų ne daugiau 100 metrų [247.2].	SA, G/I	2017	G/I lėšos, rinkliavos/kitos įmokos už KA tvarkymą lėšos, kitos lėšos	50
2.1.4. Pastatyti specialius konteinerius, skirtus antrinėms žaliavoms surinkti viešosiose vietose, kuriose dėl dažno gyventojų lankymosi ir aptarnavimo specifikos susidaro daug antrinių žaliavų [246.3].	SA, G/I	2017	G/I lėšos, rinkliavos/kitos įmokos už KA tvarkymą lėšos, kitos lėšos	100
2.1.5. Užtikrinti atskirą antrinių žaliavų, įskaitant pakuočių atliekas, surinkimą konteineriais ir/arba maišais iš individualių namų, bendraujant su gamintojais ir importuotojais, kurie privalo finansuoti pakuočių atliekų tvarkymą. [246.4].	SA, G/I	2017	G/I lėšos, kitos lėšos	
2.1.6. Kartą per metus informuoti gyventojus apie antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų surinkimą Savivaldybių teritorijoje, pateikiant informaciją apie surinktus kiekius ir surinkimo dinamiką, o taip pat informuoti apie numatomas per artimiausius metus įdiegti ir/ar vykdyti rūšiuojamojo antrinių žaliavų ir pakuočių atliekų surinkimo priemones [246.6].	SA, G/I	2014–2020	G/I lėšos, rinkliavos/kitos įmokos už KA tvarkymą lėšos	
2.2. uždavinys. Plėtoti ir eksploatuoti specifinių komunalinių atliekų srautų surinkimo sistemą.				
2.2.1. Eksploatuoti didelių gabaritų atliekų surinkimo aikšteles, užtikrinant didžiųjų atliekų, naudotų padangų, elektros ir elektroninės įrangos atliekų, buityje susidarančių statybos ir griovimo atliekų, buityje susidarančių pavojingų atliekų priėmimą iš gyventojų, o taip pat didžiųjų atliekų, savivaldybės paskirto operatoriaus surinktų apvažiavimo būdu, priėmimą [248.1].	VAATC	2014-2020	VAATC lėšos (sąvartyno/MBA tarifas)	3 350

⁹ Lėšų poreikis bus nustatytas atlikus pilotinį projektą

Priemonė [įgyvendinamas VATP punktas]	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis, tūkst. EUR ⁶
2.2.2. Ne rečiau kaip du kartus per metus užtikrinti didelių gabaritų atliekų surinkimą apvažiavimo būdu [248.2].	SA	2014–2020	Rinkliavos/kitos įmokos už KA tvarkymą lėšos	
2.2.3. Užtikrinti atskirą tekstilės atliekų surinkimą specialiais konteneriais ir/ar didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse [245.8].	SA, VAATC	2014-2020	Rinkliavos/kitos įmokos už KA tvarkymą lėšos, VAATC lėšos (sąvartyno/MBA tarifas), privačios lėšos	
2.2.4. Parengti duomenų bazę, kurioje bus pateikta informacija apie didelių gabaritų aikštelėse esančius daiktus, kuriuos galima pakartotinai panaudoti [227.1.6].	VAATC	2016	VAATC lėšos (sąvartyno/MBA tarifas)	10
2.2.5. Įrengti atliekų tvarkymo aikštelę skirtą Vilniaus apskrities didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse surinktoms didžiosioms ir kitoms atliekoms tvarkyti arba įteisinti šią veiklą regioniniame sąvartyne [248.1].	VAATC	2016	VAATC lėšos (sąvartyno/MBA tarifas)	600
2.2.6. Įrengti didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelę Trakuose, užtikrinant didžiųjų atliekų, naudotų padangų, elektros ir elektroninės įrangos atliekų, buityje susidarantių statybos ir griovimo atliekų, buityje susidarantių pavojingų atliekų priėmimą iš gyventojų, o taip pat didžiųjų atliekų, savivaldybės paskirto operatoriaus surinktų apvažiavimo būdu, priėmimą ¹⁰ [248.1].	Trakų raj. SA	2016	ES struktūrinių fondų lėšos, Trakų raj. savivaldybės biudžetas, kitos lėšos	231,7
2.3. uždavinys. Plėtoti buityje susidarantių pavojingų atliekų surinkimo sistemą.				
2.3.1. Užtikrinti pavojingųjų atliekų surinkimą didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse [250].	VAATC	2014-2020	VAATC lėšos (sąvartyno/MBA tarifas)	2 230
2.3.2. Užtikrinti pavojingųjų atliekų surinkimą apvažiuojant ne rečiau kaip 2 kartus per metus [252].	SA	2015-2020	G/I lėšos, rinkliavos/kitos įmokos už KA tvarkymą lėšos	
2.3.3. Užtikrinti, kad tie pavojingųjų atliekų srautai, kurių surinkimas techniškai ir organizaciniu požiūriu galimas, būtų surenkami tiesiogiai iš atliekų turėtojų, įrengiant specialius kontenerius įmonių, įstaigų ar organizacijų patalpose [253].	SA, G/I	2014–2020	G/I lėšos	
2.3.4. Du kartus per metus turi teikti gyventojams informaciją apie pavojingųjų atliekų tvarkymą [251].	SA	2014–2020	G/I lėšos, rinkliavos/kitos įmokos už KA tvarkymą lėšos	

¹⁰ Priemonė vykdoma gavus finansavimą pagal parengtą paraišką.

Priemonė [įgyvendinamas VATP punktas]	Vykdytojai	Įvykdymo terminas	Finansavimo šaltinis	Preliminarus investicijų poreikis, tūkst. EUR ⁶
3 tikslas. Užtikrinti aplinkos apsaugos ir visuomenės sveikatos saugos reikalavimus atitinkantį komunalinių atliekų tvarkymą, įskaitant saugų jų šalinimą.				
3.1 uždavinys. Sumažinti sąvartyne šalinamų atliekų kiekį.				
3.1.1. Iki MBA įrenginių veikimo pradžios vykdyti dalies MKA srauto rūšiavimą laikina rankinio rūšiavimo linija, atskiriant antrinių žaliavų dalį, EEJA [230.2].	VAATC	2014-2015	Privačios lėšos	
3.1.2. Eksploatuoti MBA įrenginius, kuriuose būtų atskiriamos antrinės žaliavos ir biologiškai skaidžios atliekos [230.3].	VAATC, MBA operatorius	2016-2020	VAATC lėšos (MBA tarifas)	52 838
3.1.3. Užtikrinti, kad visose Vilniaus apskrities savivaldybėse surinktos mišrios komunalinės atliekos būtų tvarkomos tik MBA įrenginiuose [230.3].	Savivaldybės	2016-2020	-	-
3.1.4. Naudoti komunalinių atliekų energetinius išteklius. [232.2].	MBA operatorius	2018-2020	MBA operatoriaus lėšos	
3.2 uždavinys. Užtikrinti saugią aplinkai sąvartyno eksploataciją.				
3.2.1. Eksploatuoti regioninį sąvartyną [241].	VAATC	2014–2020	VAATC lėšos (sąvartyno/MBA tarifas)	
3.2.2. Įrengti ir įteisinti eksploatuojamoje regioninio sąvartyno sekcijoje asbesto turinčių atliekų šalinimo aikštelę [203.1].	VAATC	2015	VAATC lėšos (sąvartyno/MBA tarifas)	10
3.2.3. Įrengti naują regioninio sąvartyno sekciją [203.1].	VAATC	2016	VAATC lėšos (sąvartyno/MBA tarifas)	4 500
3.2.4. Vykdyti šalinamų atliekų monitoringą [241].	VAATC	2014–2020	VAATC lėšos (sąvartyno/MBA tarifas)	
3.2.5. Vykdyti sąvartynų (veikiančio ir uždarytų) monitoringą [203.4].	VAATC	2014–2020	VAATC lėšos (sąvartyno/MBA tarifas)	
3.2.6. Pastatyti mišrių komunalinių atliekų perkrovimo stotis Maleikėnų k., Pabradės sen. ir Pliauškių k., Švenčionių sen., Švenčionių raj. savivaldybėje	Švenčionių raj. SA	2015-2020	Švenčionių raj. savivaldybės biudžetas (vietinės rinkliavos lėšos), ES parama, nacionalinė parama, kitos lėšos	2 267

10. ATLIEKŲ TVARKYMO PLANO ĮGYVENDINIMAS

10.1. Komunalinių atliekų srautų susidarymo prognozės

Komunalinių atliekų kiekio ir sudėties prognozė parengta vadovaujantis AAA pateiktais duomenimis atskaitiniam (2013 m.), nuo kurio skaičiuojami prognozuojami atliekų susidarymo ir tvarkymo rodikliai, o taip pat atsižvelgiant į šalinamų regioniniame sąvartyne sudėtį bei numatomą atliekų apdorojimą planuojamuose MBA įrenginiuose.

Susidarančių komunalinių atliekų kiekis ateityje priklausys nuo gyventojų skaičiaus kitimo, ekonominio augimo ir vartojimo pokyčių. Lietuvos statistikos departamento duomenimis 2010-2012 m. laikotarpiu Vilniaus apskrityje gyventojų skaičius sumažėjo nuo 824 193 iki 805 915, tačiau po to santykinai stabilizavosi ir sudarė 2013 m. ir 2014 m. atitinkamai 806 308 ir 806 106. Todėl daroma prielaida, kad bendras gyventojų skaičius iki 2020 m. išliks santykinai stabilus, žymių pokyčių neįvyks.

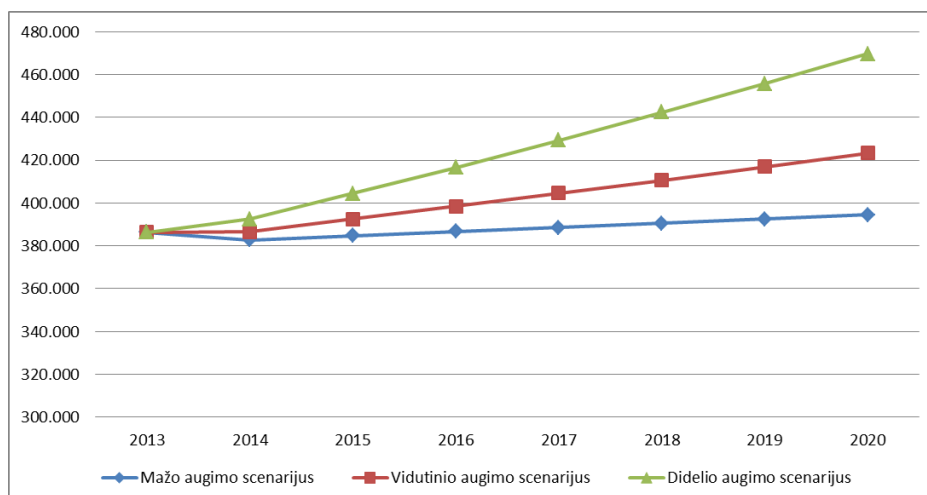
Vadovaujantis 2014 m. rugsėjo mėn. Finansų ministerijos skelbiamais Lietuvos ekonominių rodiklių projekcijos duomenimis, numatomas 2014 m. 2,9 proc. bendrojo vidaus produkto (BVP, grandine susietos apimties) augimas (atitinkamai 2015 m. – 3,4 proc., 2016 m. – 3,8 proc., 2017 m. – 4,3 proc. augimas). Atliekų susidarymo prognozei priimta BVP augimo reikšmė - 3%. Ekspertiniu vertinimu susidarančių komunalinių atliekų kiekio augimas sudaro pusę BVP augimo.

Taigi, atsižvelgiant į gyventojų skaičiaus stabilumą ir 3% BVP augimą, prognozuojama, kad susidarančių komunalinių atliekų kiekis didės 1,5% per metus. 2013 m. atliekų kiekis ir sudėtis priimta pagal 2013 m. atliekų susidarymo AAA duomenis bei apibendrintus sąvartyne šalinamų atliekų sudėties VAATC duomenis.

Pagal nurodytas prielaidas, o taip pat atsižvelgiant į namudinio kompostavimo įdiegimą, per metus susidarančių MKA kiekis padidėtų nuo 386 394 t 2013 m. iki 423 228 t 2020 m.

Tačiau galimi ir kiti prognoziniai scenarijai. Jeigu gyventojų skaičius mažėtų, BVP augtų mažiau, o komunalinių atliekų, įgyvendinant atliekų prevencijos priemones, taip susidarytų mažiau, išskiriamas „mažo augimo“ scenarijus, pagal kurį komunalinių atliekų susidarymas kasmet didėtų tik 0,5%. Esant tokioms tendencijoms metinis susidarančių MKA kiekis 2020 m. padidėtų nežymiai – iki 394 513 t.

Iš kitos pusės, jei gyventojų pradėtų augti, o komunalinių atliekų susidarymas, atsižvelgiant į tai, kad šiuo metu vienam gyventojui komunalinių atliekų susidaro mažiau nei vidutiniškai ES šalyse, didėtų tolygiai su BVP augimu, išskiriamas „didelio augimo“ scenarijus. Pagal šį scenarijų komunalinių atliekų kiekis didėtų 3% kasmet. Esant tokioms augimo tendencijoms, metinis susidarančių MKA kiekis 2020 m. padidėtų iki 469 607 t.

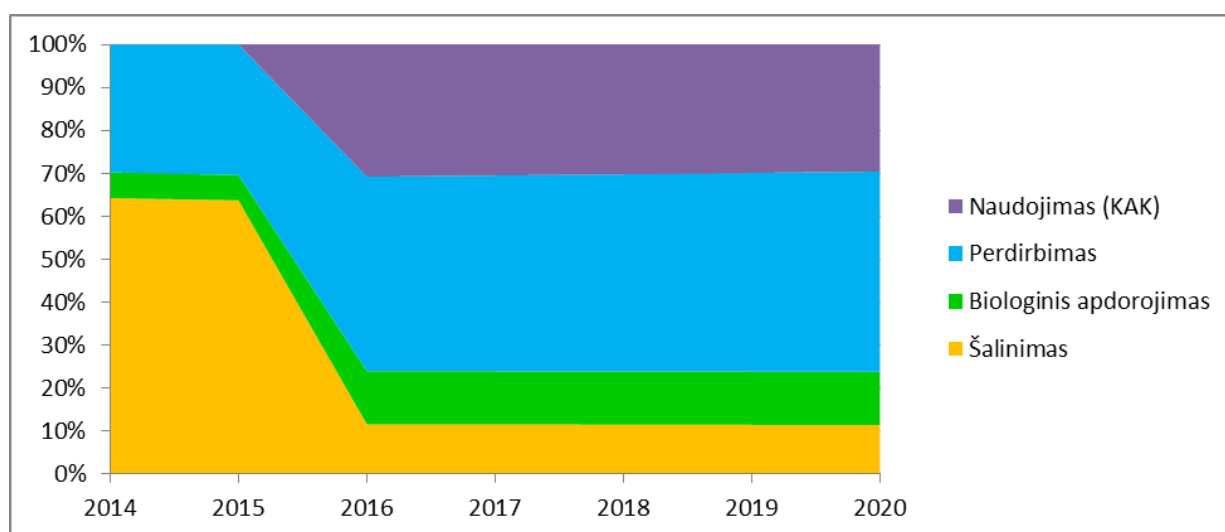

23 pav. Komunalinių atliekų susidarymo Vilniaus apskrityje prognozė (t/metus).

10.2. Komunalinių atliekų tvarkymo prognozė

Numatoma, kad pagrindinis atliekų tvarkymo objektas Vilniaus apskrityje bus mechaninio biologinio apdorojimo įrenginiai. Taip pat bus intensyvinamas atliekų rūšiuojamasis surinkimas atliekų susidarymo vietoje. Komunalinių atliekų susidarymo ir tvarkymo prognozės pagal atskirus komunalinių atliekų srautus pateikiamos lentelėse žemiau. Prognozė pateikiama 2016, 2018 ir 2020 metams, t.y. kada numatoma vertinti VATP užduočių vykdymą pagal atskirus rodiklius (BSA tvarkymo, šalinamų sąvartynuose atliekų kiekį).

MBA įrenginių įdiegimas užtikrins, kad Vilniaus apskrityje nuo 2016 m. iš esmės pasikeis atliekų tvarkymo rodikliai. Sąvartyne bus šalinama ti nedidelė dalis atliekų (apie 11 proc.), kitos atliekos bus apdorojamos, perdirbamos ar naudojamos kaip kuras (KAK) kogeneracinėse atliekų jėgainėse.

24 pav. Komunalinių atliekų tvarkymo prognozė.

21 lentelė. Komunalinių atliekų susidarymo ir tvarkymo prognozė 2016 m.

Atliekos	Susidarymas, t	Atskirai surinktos, t	Į MBA, t	Tvarkymas MBA		Viso atskyrimas	
				Atskyrimas, % nuo frakcijos	Atskyrimas, t	t	% nuo frakcijos
Biologinės (maisto ir žaliosios) atliekos	22.851	12.984	9.867	100	9.867	22.851	100
Kitos biologiškai skaidžios atliekos	42.515	10.392	32.122	100	32.122	42.515	100
Plastikų atliekos	48.608	8.129	40.479	45	18.215	26.344	54
Popieriaus/kartono atliekos	108.462	74.237	34.225	15	5.134	79.371	73
Stiklo atliekos	47.575	9.127	38.448	45	17.301	26.428	56
Metalų atliekos	33.119	13.450	19.669	85	16.719	30.168	91
Mišrios pakuotės	22.968	1.260	21.708	15	3.256	4.516	20
Medinės pakuotės ir medienos atliekos	13.386	3.734	9.651	100	9.651	13.386	100
Tekstilė	26.366	1.405	24.961	100	24.961	26.366	100
Baterijos ir akumuliatoriai	420	396	24	100	24	420	100
EEJA	10.156	5.245	4.911	100	4.911	10.156	100
Pavojingos atliekos	5.330	2.023	3.307	100	3.307	5.330	100
Didžiosios atliekos	3.983	3.983	0	100	0	3.983	100
Inertinės atliekos	12.698	261	12.437	100	12.437	12.698	100
Viso komunalinių atliekų	398.435	146.626	251.809		157.906	304.532	76
<i>Viso antrinių žaliavų ir pakuočių</i>	<i>274.116</i>	<i>109.937</i>	<i>164.180</i>	<i>42,80</i>	<i>70.277</i>	<i>180.214</i>	<i>66</i>
<i>Viso biologiškai skaidžių atliekų</i>	<i>213.579</i>	<i>102.753</i>	<i>110.826</i>	<i>73,75</i>	<i>81.735</i>	<i>184.488</i>	<i>86</i>
KAK					<i>122.597</i>		
Atliekos į sąvartyną					46.386		

22 lentelė. Komunalinių atliekų susidarymo ir tvarkymo prognozė 2018 m.

Atliekos	Susidarymas, t	Atskirai surinktos, t	Į MBA, t	Tvarkymas MBA		Viso atskyrimas	
				Atskyrimas, % nuo frakcijos	Atskyrimas, t	t	% nuo frakcijos
Biologinės (maisto ir žaliosios) atliekos	23.711	12.984	10.727	100	10.727	23.711	100
Kitos biologiškai skaidžios atliekos	43.800	10.707	33.093	100	33.093	43.800	100
Plastikų atliekos	50.077	8.962	41.115	45	18.502	27.464	55
Popieriaus/kartono atliekos	111.740	78.758	32.982	15	4.947	83.706	75
Stiklo atliekos	49.013	10.062	38.950	45	17.528	27.590	56
Metalų atliekos	34.120	14.828	19.291	85	16.398	31.226	92
Mišrios pakuotės	23.662	1.389	22.273	15	3.341	4.730	20
Medinės pakuotės ir medienos atliekos	13.790	4.117	9.673	100	9.673	13.790	100
Tekstilė	27.163	1.549	25.614	100	25.614	27.163	100
Baterijos ir akumulatoriai	433	408	25	100	25	433	100
EEJA	10.463	5.565	4.898	100	4.898	10.463	100
Pavojingos atliekos	5.491	2.084	3.407	100	3.407	5.491	100
Didžiosios atliekos	4.103	4.103	0	100	0	4.103	100
Inertinės atliekos	13.082	269	12.813	100	12.813	13.082	100
Viso komunalinių atliekų	410.647	155.785	254.862		160.966	316.751	77
<i>Viso antrinių žaliavų ir pakuočių</i>	<i>282.402</i>	<i>118.117</i>	<i>164.284</i>	<i>42,85</i>	<i>70.388</i>	<i>188.506</i>	<i>67</i>
<i>Viso biologiškai skaidžių atliekų</i>	<i>220.204</i>	<i>108.115</i>	<i>112.089</i>	<i>74,99</i>	<i>84.055</i>	<i>192.169</i>	<i>87</i>
KAK					<i>123.933</i>		
Atliekos į sąvartyną					<i>47.400</i>		

23 lentelė. Komunalinių atliekų susidarymo ir tvarkymo prognozė 2020 m.

Atliekos	Susidarymas, t	Atskirai surinktos, t	Į MBA, t	Tvarkymas MBA		Viso atskyrimas	
				Atskyrimas, % nuo frakcijos	Atskyrimas, t	t	% nuo frakcijos
Biologinės (maisto ir žaliosios) atliekos	24.597	12.984	11.613	100	11.613	24.597	100
Kitos biologiškai skaidžios atliekos	45.123	11.030	34.093	100	34.093	45.123	100
Plastikų atliekos	51.590	9.881	41.709	45	18.769	28.650	56
Popieriaus/kartono atliekos	115.118	83.555	31.563	15	4.734	88.289	77
Stiklo atliekos	50.494	11.094	39.400	45	17.730	28.824	57
Metallų atliekos	35.151	16.348	18.803	85	15.982	32.331	92
Mišrios pakuotės	24.377	1.531	22.846	15	3.427	4.958	20
Medinės pakuotės ir medienos atliekos	14.207	4.539	9.668	100	9.668	14.207	100
Tekstilė	27.984	1.708	26.276	100	26.276	27.984	100
Baterijos ir akumulatoriai	446	420	26	100	26	446	100
EEJA	10.779	5.904	4.876	100	4.876	10.779	100
Pavojingos atliekos	5.657	2.147	3.510	100	3.510	5.657	100
Didžiosios atliekos	4.227	4.227	0	100	0	4.227	100
Inertinės atliekos	13.477	277	13.201	100	13.201	13.477	100
Viso komunalinių atliekų	423.228	165.644	257.584		163.906	329.550	78
<i>Viso antrinių žaliavų ir pakuočių</i>	290.937	126.948	163.989	42,88	70.311	197.259	68
<i>Viso biologiškai skaidžių atliekų</i>	227.029	113.815	113.214	76,30	86.385	200.201	88
KAK					125.116		
Atliekos į sąvartyną					48.392		

10.3. Komunalinių atliekų prevencija ir pakartotinis naudojimas

Atliekų hierarchijoje pagrindinis prioritetas skiriamas atliekų prevencijai, kurios tikslas – vengti atliekų susidarymo, mažinti susidarančių ir nenaudojamų atliekų kiekį, neigiamą poveikį aplinkai ir visuomenės sveikatai, kenksmingų medžiagų kiekį medžiagose ir produktuose.

Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. spalio 22 d. įsakymu Nr. D1-782 patvirtinta *Valstybinė atliekų prevencijos programa*. Programa įgyvendinama valstybės lygmeniu. Įgyvendinant minėtą programą dalyvauja Aplinkos ministerija, Ūkio ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Žemės ūkio ministerija ir Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba.

Didžiausią įtaką atliekų prevencijai gali turėti atliekų prevencijos skatinimas gamybos ir kitos ūkinės veiklos sektoriuje. Šių priemonių taikymas regiono mastu yra ribotas, kadangi priemonės susijusios su teisės aktų keitimu bei privataus verslo rėmimu. Plane siūlomos priemonės, kurios gali būti regiono ar savivaldybių lygmenyje, susijusios su gyventojų švietimu ir iniciatyvomis, skatinant atliekų prevenciją:

- Organizuoti visuomenės informavimo kampaniją BSA prevencijos ir tvarkymo tema;
- Pateikti gyventojams individualaus kompostavimo konteinerius (dėžes), buityje susidarančioms biologiškai skaidžioms atliekoms (žaliosioms atliekoms ir kitoms tinkamoms kompostuoti maisto atliekoms) kompostuoti individualiose valdose, 51 000 vnt.
- Parengti ir platinti atliekų turėtojams kompostavimo namų ūkio sąlygomis rekomendacijas (lankstukus, informaciją internete, žiniasklaidoje);
- Užtikrinti atskirą tekstilės atliekų surinkimą specialiais konteineriais ir/ar didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse, dalis surinktų drabužių gali būti panaudota pakartotinai;
- Parengti duomenų bazę, kurioje bus pateikta informacija apie didelių gabaritų aikštelėse esančius daiktus, kuriuos galima pakartotinai panaudoti.

Kadangi Lietuvoje nėra duomenų apie tai, kiek galima sumažinti komunalinių atliekų kiekį, taikant atliekų prevencijos priemones, vertinant atliekų susidarymą ateityje, yra vertinamas tik atliekų kiekio sumažėjimas įdiegus namudinį kompostavimą. Vertinama, kad įdiegus šią priemonę, vienos kompostavimo dėžės efektyvumas (atliekų sumažėjimas komunalinių atliekų sraute) bus 110 kg/metus, o viso regione sieks 5610 t/metus.

10.4. Sąvartyne šalinamų BSA kiekio mažinimas

Siekiant sumažinti sąvartyne šalinamų BSA kiekį, keliama šie uždaviniai:

- Skatinti komunalinių biologiškai skaidžių atliekų prevenciją ir tvarkymą jų susidarymo vietoje;
- Plėtoti ir eksploatuoti komunalinių biologiškai skaidžių atliekų atskiro surinkimo ir tvarkymo infrastruktūrą.

10.4.1. BSA atliekų prevencija ir tvarkymas jų susidarymo vietoje

Atliekų hierarchijoje pagrindinis prioritetas skiriamas atliekų prevencijai, kurios tikslas – vengti atliekų susidarymo, mažinti susidarančių ir nenaudojamų atliekų kiekį, neigiamą poveikį aplinkai ir visuomenės sveikatai, kenksmingų medžiagų kiekį medžiagose ir produktuose.

Siekiant mažinti patenkančių į bendrais konteineriais surenkamų komunalinių atliekų srautą BSA kiekį bei skatinti jų tvarkymą susidarymo vietoj, labai svarbu yra tinkamai ir aktyviai informuoti visuomenę. Gyventojai turi būti informuojami apie atskiro BSA atliekų surinkimo ir tvarkymo aplinkosauginę ir ekonominę reikšmę. Jiems turi būti pateikiami praktiniai patarimai, kaip sumažinti BSA kiekį, patenkančią į bendrą mišrių komunalinių atliekų srautą.

Šiai, kaip ir kitoms visuomenės informavimo priemonėms, turi būti siekiama gauti finansinę paramą rengiant paraiškas lėšų gavimui iš valstybės biudžeto, LAAIF ar kitų fondų, ES paramą. Tačiau savivaldybių biudžetuose taip pat turi būti numatyto lėšos visuomenės informavimui ir švietimui. Rekomenduojami tam tikslui numatyti ne mažiau kaip 1250 eurų per metus.

Dalis BSA gali būti atskirta ir sutvarkyta jų susidarymo vietoje. Turi būti skatinamas individualus kompostavimas. Tuo tikslu Vilniaus apskrities savivaldybių gyventojams bus išdalinta 51 000 individualaus kompostavimo dėžių. Kaip rodo esama situacija, visų individualių valdų savininkai bus pilnai aprūpinti kompostavimo dėžėmis. Dalis likusių kompostavimo dėžių gali būti pateiktos kolektyvinių sodų bendrijoms, siekiant sumažinti BSA kiekį kolektyvinio naudojimo komunalinių atliekų kontaineriuose, pastatytuose kolektyvinių sodų teritorijose.

Tačiau gyventojams turėtų būti pateikiamos ne tik individualaus kompostavimo priemonės, bet ir informacija, kaip efektyviau kompostuoti biologiškai skaidžias atliekas namų sąlygomis, o taip pat aiškiai informuoti, kokios atliekos gali būti kompostuojamos namų ūkių sąlygomis, o kokios – ne.

Siekiant įvertinti individualaus kompostavimo efektyvumą, turi būti įgyvendinta biologinių atliekų rūšiavimo ir kompostavimo namų ūkių sąlygomis monitoringo sistema. Šio monitoringo metu turėtų būti vertinama kaip gyventojai atskiria biologines atliekas iš bendro komunalinių atliekų srauto ir kaip laikosi kompostavimo namų ūkio sąlygomis reikalavimų. Kitas šios monitoringo sistemos tikslas – įvertinti, kokia dalis atliekų dėka individualaus kompostavimo nepatenka į mišrių komunalinių atliekų srautą. Kompostavimo namų ūkių sąlygomis monitoringo sistema turėtų būti įdiegta savivaldybių lygmenyje.

10.4.2. BSA atskiuro surinkimo ir tvarkymo infrastruktūros plėtra

Savivaldybės turėtų siekti, kad kuo greičiau būtų pradėtos eksploatuoti žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelės (ŽAKA), įrengtos projekto „*Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas*“ lėšomis, bent jau nuo 2015 m. pavasario. Šio projekto lėšomis įrengtos 6 žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelės Širvintų, Švenčionių, Vilniaus, Šalčininkų, Trakų rajonų savivaldybėse ir Elektrėnų savivaldybėje. Vilniaus miesto bei Ukmergės ir Švenčionių savivaldybėse žaliosios atliekos kompostuojamos kartu su nuotekų dumbliu. Visose aikštelėse žaliosios atliekos iš gyventojų turėtų būti priimanamos nemokamai, sąnaudos turėtų būti įtrauktos rinkliavą arba tarifą už atliekų surinkimą ir tvarkymą. Šiose aikštelėse taip pat būtų tvarkomos ir žaliosios atliekos, susidariusios tvarkant miestų žaliąsias erdves, tačiau šių atliekų tvarkymas turėtų būti finansuojamas atskirai, ne gyventojų įmokos už atliekų tvarkymą sąskaita.

Numatoma, kad naujai įrengtas 6 žaliųjų atliekų kompostavimo aikšteles eksploatuos VAATC. Jų eksploatacijai VAATC įsigijo būtiną mobilią techniką: ratinį frontalinį krautuvą su kaušu, skirtu komposto vartymui/aeravimui, kompostuojamų atliekų smulkintuvą, būgninį kompostuojamų atliekų sijotuvą, automobilį su priekaba įrangos ir kontenerių transportavimui (su 2 kontenerių keltuvais ir manipulatoriumi).

Šiuo atveju sąnaudų padengimui reikalingos lėšos turėtų būti įtrauktos į sąvartyno tarifą, o įvedus vietinę rinkliavą už atliekų tvarkymą įskaičiuojamos į rinkliavos pastoviąją dalį.

Tačiau gali būti svarstomos ir kitos ŽAKA eksploatacijos alternatyvos. Jos gali būti eksploatuojamos pasirenkant operatorių, kuris eksploatuotų visas ar dalį aikštelių. Šio varianto privalumas yra tai, kad tinkamai suformulavus kvalifikacinius reikalavimus, galėtų būti parinktas operatorius, turintis reikalingą patyrimą ir žinias, kas užtikrintų didesnę aikštelių efektyvumą.

Kita alternatyva – perduoti aikštelių eksploataciją savivaldybių komunalinių atliekų operatoriams. Šis variantas labiau tiktų tuo atveju, kai įmonė atsakinga ir už miesto želdynų tvarkymą. Kartu kompostuojant gyventojų žaliąsias atliekas ir susidarantią tvarkant miesto žaliąsias erdves, būtų padidintas aikštelių efektyvumas. Šiuo atveju labai svarbus sąnaudų,

patiriamų tvarkant gyventojų ir miesto atliekas atskyrimas, kad gyventojai padengtų tik tas išlaidas, kurios susijusios su jų žaliųjų atliekų tvarkymu.

Pagrindinis regioninės infrastruktūros objektas, užtikrinantis BSA nukreipimą nuo sąvartyno ir reikalaujamą atliekų perdirbimo rodiklį bus mechaninio biologinio apdorojimo įrenginiai. MBA renginių statyba bus finansuojama ES sanglaudos fondo ir VAATC (paskolos) lėšomis. Vilniaus apskrities savivaldybės yra įsipareigojusios finansuoti šio projekto paskolos palūkanų dalį proporcingai pagal turimų VAATC akcijų dalį.

MBA įrenginiuose bus apdorojamos visos BSA, todėl iki 2016 m. įgyvendinus projektą, BSA šalinimas regioniniame sąvartyne bus nutrauktas.

Valstybiniame atliekų tvarkymo plane numatoma nuo 2018 m. įdiegti atskirą maisto/virtuvės atliekų rūšiuojamąjį surinkimą ir atskirą šių atliekų apdorojimą. Plane numatyta 2015-2016 m. teikti finansinę paramą bandomiesiems BSA rūšiuojamojo surinkimo (ir tvarkymo) projektams, apimantiems visuomenės švietimą ir gerosios praktikos sklaidą, tam skiriant 100 000 Lt. Siūloma, kad paraišką pilotinio projekto finansavimui parengtų VAATC, kadangi paraiškos parengimas ir pilotinio projekto vykdymas visoms Vilniaus apskrities savivaldybėms leistų sutaupyti lėšų. Paraiškų teikimo sąlygos ir finansavimo tvarka šiuo metu nenustatyta, todėl įvertinti VAATC sąnaudas paraiškos parengimui ir pilotinio projekto vykdymui šiuo metu nėra galimybės. Pilotinio projekto vykdymui taip gali būti svarstomos privačių lėšų ar kitų fondų paramos galimybės. Tai turėtų nustatyti paraiškos rengėjai.

Pilotinio projekto pagrindu būtų įvertintas rūšiuojamojo BSA surinkimo priemonių poreikis, prognozuojami surenkamų atliekų kiekiai, pasiūlyti tvarkymo būdai, įvertintos reikalingos investicijos ir BSA atskiros surinkimo ir tvarkymo kaštai.

BSA sutvarkymo prognozėje nevertintas atskiros maisto atliekų surinkimo ir tvarkymo poveikis bendrai BSA sutvarkymo prognozei, nes realiai sutvarkytini maisto atliekų kiekiai galės būti įvertinti tik įgyvendinus pilotinį projektą.

Atsižvelgiant į kitų valstybių patyrimą galima prognozuoti apie 0,5-2 kg maisto atliekų surinkimą per savaitę iš namų valdos. Todėl prognozuojamas atskirai surinktų maisto/virtuvės atliekų kiekis Vilniaus apskrityje vertinamas plačiame intervale: nuo 5000 t/metus iki 25 000 t/metus. Tikslus atliekų kiekis galės būti nustatytas pilotinio projekto pagrindu.

Atsižvelgiant į galimus surinkti maisto/virtuvės atliekų kiekius kiekvienoje savivaldybėje atskirai ir bendrai Vilniaus apskrityje bus galima pasirinkti šių atliekų tvarkymo būdus. Galimos alternatyvos:

- Organizuoti maisto/virtuvės atliekų tvarkymą pavedama VAATC, organizuojamas konkursas šių atliekų surinkimui ir tvarkymui apskrities mastu. Maisto/virtuvės atliekų anaerobinio apdorojimo įrenginiai statomi paslaugos teikėjo lėšomis arba juos stato VAATC, jei būtų galimybė dalį statybos kaštų padengti ES ar kitos paramos lėšomis.
- Liekviena savivaldybė maisto/virtuvės atliekas tvarko atskirai, pavesdama tai komunalinių atliekų operatoriui arba pirkdami šių atliekų surinkimo ir tvarkymo paslaugą. Tose savivaldybėse, kur maisto/virtuvės atliekų kiekiai palyginti nedideli, gali būti pastatyti konteinerinio tipo maisto/virtuvės atliekų apdorojimo įrenginiai, optimaliu atveju – žaliųjų atliekų kompostavimo aikštelėse. Vilniaus mieste turėtų būti pastatyti anaerobinio maisto/virtuvės atliekų apdorojimo įrenginiai.

10.5. Rūšiuojamojo atliekų surinkimo sistemos plėtra

Vadovaujantis atliekų tvarkymo hierarchija, prioritetą teikiamas komunalinių atliekų perdirbimui, todėl pagrindinis komunalinių atliekų tvarkymo tikslas – atskirti kuo daugiau antrinių žaliavų pirminio rūšiavimo būdu, nes tokios žaliavos yra geresnės kokybės ir tinkamesnės perdirbimui, negu išskirtos iš mišrių komunalinių atliekų srauto rūšiavimo linijos pagalba.

Siekiant plėtoti rūšiuojamąjį atliekų surinkimą, įgyvendinant atliekų tvarkymo prioritetų eiliškumą ir mažinant sąvartyne šalinamų atliekų kiekį, keliama šie uždaviniai:

- Plėtoti komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų atskiro surinkimo sistemą;
- Plėtoti ir eksploatuoti specifinių komunalinių atliekų srautų surinkimo sistemą;
- Plėtoti buityje susidarančių pavojingų atliekų surinkimo sistemą.

10.5.1. Antrinių žaliavų atskiro surinkimo sistemos plėtra

Didžiausi antrinių žaliavų kiekiai iš gyventojų šiuo metu surenkami bendro naudojimo rūšiavimo konteneriais. Kad konteneriai būtų išnaudojami efektyviai, nebūtų perkraunami ar neužpildomi, AŽ rūšiavimo kontenerių komplektai turi būti išdėstomi planingai. Tuo tikslu, jei tai savivaldybėse nėra parengtos antrinių žaliavų kontenerių aikštelių išdėstymo schemos, jos turėtų būti parengtos kuo skubiau, o esant poreikiui (pasikeitus teisės aktų reikalavimams, keičiantis kontenerių kiekiui ir pan.) – nuolat atnaujinamos.

Schemas siūloma atnaujinti 2015 m. ir 2017 m., aikšteles pagal galimybes išdėstant daugiabučių namų rajonuose juos taip, kad vidutinis atstumas iki bendro naudojimo antrinių žaliavų kontenerių aikštelių būtų ne didesnis atitinkamai 150 m ir 100 m. Kitų šalių patyrimas rodo, kad rūšiavimo efektyvumas didėja mažėjant atstumui iki rūšiavimo kontenerių. AŽ kontenerių aikštelių plėtrai visų pirma turėtų būti naudojamos gamintojų ir importuotojų lėšos.

Savivaldybių teritorijose, kurios intensyviai naudojamos rekreacinėms reikmėms, yra viešų vietų, kuriuose dėl dažno gyventojų lankymosi ir aptarnavimo specifikos susidaro daug antrinių žaliavų. Tai yra paplūdimiai, pažintiniai takai, istorijos ir kultūros objektai. Siūloma tokiose vietose pastatyti kontenerius AŽ surinkimui, kontenerių konfigūracija pasirenkant pagal konkrečią situaciją. Tikėtina, kad tokiose vietose bus mažai popieriaus ir kartono atliekų, todėl užtektų komplektų iš dviejų kontenerių: plastiko ir stiklo surinkimui. Ši schema galėtų būti taikoma paplūdimiuose. Prie pažintinių objektų ar kultūros ir istorijos objektų galėtų pakakti ir vieno kontenerio, skirto visoms antrinėms žaliavoms arba plastikui.

Siekiant padidinti atskirai surinktų AŽ kiekį, jos turi būti surenkamos ne tik kolektyviniais konteneriais, tačiau ir iš individualių namų. Tuo tikslu savivaldybės teikia paraiškas Lietuvos aplinkos apsaugos investicijų fondui (LAAIF) finansuoti kontenerių antrinių žaliavų surinkimui įsigijimą. Ši priemonė realizuojama savivaldybių lygmenyje, numatant reikiamų kontenerių kiekį ir finansavimo šaltinius.

Gyventojų aktyvumui rūšiuojant AŽ skatinti, jie turi būti reguliariai informuojami apie AŽ surinkimo dinamiką. Tai ypač svarbu, kadangi dalis visuomenės dar vis klaidingai mano, kad AŽ žalinamos sąvartyne, kad AŽ surinkimo kiekiai neauga ir pan. Taip pat gyventojams turi būti pateikiama informacija apie naujai įdiegtas arba planuojamas įdiegti AŽ rūšiavimo priemones. Tuo tikslu turi būti naudojami savivaldybių internetiniai puslapiai, vietinė spauda, ir kitos pigios, bet efektyvios priemonės.

Atskirai surinktų antrinių žaliavų, įskaitant pakuotes, kiekis nebus pakankamas, kad užtikrinti VATP nustatytosem užduoties įgyvendinimą: *užtikrinti, kad iki 2020 metų mažiausiai 50 proc. (vertinant pagal atliekų kiekį) komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų būtų paruošiamos naudoti pakartotinai ir perdirbti*. Šios užduoties įgyvendinimą užtikrins antrinių žaliavų atskyrimas MBA įrenginiuose, kuriuose numatoma atskirti apie 70 000 t antrinių žaliavų per metus.

10.5.2. Specifinių atliekų surinkimo sistemos plėtra

Savivaldybės turi siekti, kad pagrindine priemone tokių specifinių atliekų srautų kaip didžiosios atliekos, naudotos padangos, EEJA, buityje susidarančių statybos ir griovimo atliekų surinkimui taptų Vilniaus apskrities savivaldybėse įrengtos 17 didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės (DGASA). Šiuo metu didžiausi šių atliekų kiekiai (išskyrus statybos išgriovimo) surenkami apvažiavimo būdu arba yra paliekamos prie kontenerių.

DGASA aikštelių eksploatacijos sąnaudų padengimui reikalingos lėšos įtrauktos į sąvartyno tarifą.

Atsižvelgiant į tai, kad ne visi gyventojai turi galimybę išgabenti tokias atliekas į DGSA, ne rečiau kaip du kartus per metus šios atliekos turėtų būti surenkamos apvažiavimo būdu. Šis reikalavimas yra minimalus, savivaldybės atsižvelgiant į konkrečią situaciją šią paslaugą turėtų teikti dažniau. Konkretus didelių gabaritų atliekų surinkimo apvažiavimo būdu dažnis turi būti nustatytas savivaldybių atliekų tvarkymo planuose.

Turi būti toliau plėtojamas šiuo metu jau pradėtas atskiras tekstilės atliekų surinkimas, bent jau DGASA pastatant tam skirtą konteinerį.

Siekiant pakartotinio atliekų naudojimo, turi būti parengta duomenų bazė, kurioje gyventojams būtų teikiama informacija apie DGASA aikštelėje esančius daiktus, kuriuos būtų galima pakartotinai naudoti. Šios duomenų bazės kūrimui rekomenduojama operuoti visų Vilniaus apskrities savivaldybių lėšas, o pačią duomenų bazę parengti VAATC serveryje. Tiesa, su aplinkos ministerija turėtų būti išsiaiškinta, kaip tokias atliekas apskaityti, kad į aikštelę patekusių atliekų ir perduotų tvarkyti atliekų kiekių skirtumai nesukeltų teisinių ir apskaitos kolizijų.

DGASA efektyvumo didinimui taip pat turi būti aktyviau teikiama informacija apie šias aikšteles, pastoviai ją skelbiant savivaldybių internetiniuose puslapiuose bei vietinėje spaudoje. Taip pat siūloma įrengti informatyvesnius standus prie šias aikšteles, neapsiribojant formaliomis informacinėmis lentelėmis įrengtomis vadovaujantis kelių eismo taisyklėmis.

Dabartiniu laikotarpiu, kol gyventojai nepakankamai aktyviai naudojami DGASA paslaugomis, numatomas didžiųjų atliekų, savivaldybės paskirto operatoriaus surinktų apvažiavimo būdu, priėmimas šiose aikštelėse. Tačiau ši priemonė vertintina kaip laikina, neatsisakant tikslo, kad šios aikštelės ateityje būtų naudojamos tik gyventojams aptarnauti.

Didžiųjų atliekų tvarkymui numatoma įrengti atliekų tvarkymo aikštelę skirtą Vilniaus apskrities didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelėse surinktoms didžiosioms ir kitoms atliekoms tvarkyti arba įteisinti šią veiklą regioniniame sąvartyne.

10.5.3. Buityje susidarančių pavojingų atliekų surinkimo sistemos plėtra

Dabartiniu metu atskiras pavojingų atliekų surinkimas nėra išvystytas, išskyrus kai kuriuos srautus (baterijos, EEJA). Praktiškai visos buityje susidarančios pavojingos atliekos gali būti priimanamos Vilniaus apskrityje įrengtose DGASA, tačiau gyventojai mažai naudojami šia galimybe. Vargu, ar vienas arba keli surinkimo taškai gali patenkinti savivaldybės poreikius, todėl turi būti plačiau taikomos kitos galimos pavojingų atliekų surinkimo priemonės.

Reikia pažymėti, kad kai kuriuos pavojingų atliekų srautus surenka įvairios privačios įmonės, turinčios šios veiklos leidimus ir licencijas, tačiau informacijos apie tai trūksta. Siūloma, kad savivaldybės savo internetinių puslapių titulinuose vaizduose pateiktų nuorodas, pagal kurias būtų galima gauti išsamią ir kompleksinę informaciją apie pavojingų atliekų tvarkymą savivaldybių teritorijose.

Turi būti numatytas pavojingų atliekų surinkimas apvažiavimo būdu ne rečiau kaip du kartus per metus. Lėšos sąnaudų padengimui turėtų būti įtrauktos į tarifą už atliekų tvarkymą, o įvedus vietinę rinkliavą už atliekų tvarkymą įskaičiuojamos į rinkliavos pastoviąją dalį. Ši paslauga gali būti perkama atskirai arba kompleksiskai su visų komunalinių atliekų surinkimo ir tvarkymo paslauga.

Didesniuose miestuose gali būti numatyti mobilūs buities pavojingų atliekų surinkimo punktai arba įrengiami stacionarūs punktai prie degalinių, savivaldybių komunalinių įmonių ar pan. Šios priemonės turėtų būti detalizuojamos savivaldybių atliekų tvarkymo planuose.

Kaip minėta, kurie pavojingų atliekų srautai, kurių surinkimas techniškai ir organizaciniu požiūriu galimas, yra surenkami iš atliekų turėtojų tiesiogiai. Savivaldybė, bendradarbiaudama su gamintojų ir importuotojų organizacijomis, turėtų plėsti surenkamų atliekų nomenklatūrą ir kiekį. Ši veikla maksimaliai turėtų būti finansuojama gamintojų ir importuotojų lėšomis.

Kaip ir AŽ surinkimo atveju, gyventojų aktyvumui skatinti reguliariai turi būti pateikiama apie pavojingų atliekų surinkimą, o taip pat apie visas galimybes atsikratyti pavojingomis atliekomis,

nurodant jų surinkimo vietas. Tuo tikslu turi būti naudojamas savivaldybės internetinis puslapis, vietinė spauda, ir kitos, pigios, bet efektyvios priemonės.

10.6. Komunalinių atliekų tvarkymas ir saugus jų šalinimas

Vadovaujantis atliekų tvarkymo hierarchija, atliekų šalinimas sąvartyne yra mažiausiai priimtinas atliekų tvarkymo būdas. Sąvartyne šalinamos gali būti tik tos atliekos, kurios netinka perdirbti ar kitaip panaudoti, pvz. kaip kietasis atgautasis kuras (KAK) kogeneracinėse atliekų jėgainėse ar cemento gamyklose.

Siekiant tinkamai tvarkyti komunalines atliekas ir saugiai šalinti jų netinkamą perdirbti ar panaudoti likutį, keliami šie uždaviniai:

- Sumažinti sąvartyne šalinamų atliekų kiekį;
- Užtikrinti saugią aplinkai sąvartyno eksploataciją.

10.6.1. Sąvartyne šalinamų atliekų kiekio mažinimas

Pagrindinė priemonė įgyvendinama siekiant sumažinti sąvartyne šalinamų atliekų kiekį yra mechaninio biologinio apdorojimo (MBA) įrenginių statyba. MBA įrenginiuose taikomi atliekų apdorojimo technologiniai procesai užtikrins, kad bus atskirtas maksimalus antrinių žaliavų kiekis, o netinkamos perdirbti antrinės žaliavos bus paruoštos kaip kietasis atgautasis kuras (KAK). Biologiškai skaidžios atliekos apdorojus jas biodžiovinimo būdu taip pat galės būti naudojamos kaip KAK.

Biodžiovinimo būdu apdorotos BSA bei likusios po rūšiavimo, netinkamas perdirbti atliekos, turinčios aukštą energetinę vertę, vadovaujantis atliekų prevencijos ir tvarkymo prioritetų eiliškumu bei bendraisiais aplinkos apsaugos principais apibrėžtais Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 3 straipsnyje turi būti nukreipiamos į atliekų naudojimo energijai gauti įrenginius, atitinkančius Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo 4¹ straipsnio reikalavimus dėl visuomenės sveikatos ir aplinkos apsaugos bei turinčius teisės aktų nustatyta tvarka išduotą TIPK leidimą šiai veiklai vykdyti.

Sąvartyne bus šalinamos tik netinkamos perdirbti ar naudoti atliekos – inertinės atliekos, PVC.

MBA įrenginių aprašymas pateiktas 2.3.8 poskyryje.

10.6.2. Saugi aplinkai sąvartyno eksploatacija

Regioninis sąvartynas turi būti eksploatuojamas vadovaujantis galiojančiais teisės aktais ir TIPK leidime numatytais sąlygomis. Ypatingas dėmesys turi būti skiriamas tinkama atliekų šalinimui vadovaujantis atliekų šalinimo reglamentu, aplinkos monitoringu vadovaujantis aplinkos monitoringo programa. Taip pat turi būti užtikrintas sąvartyno filtrato tvarkymas, maksimaliai išnaudojant įdiegtus filtrato valymo įrenginius.

VAATC turi užtikrinti planingą sąvartyno plėtrą. Tuo tikslu turi būti įrengta nauja regioninio sąvartyno sekcija. Įrengiant naują sąvartyno sekciją, tuo pačiu turi būti išspręsti šie uždaviniai:

- Įvertinti šalinamų atliekų kiekius, atsižvelgiant į šalinamų atliekų kiekio ir sudėties pokyčius pradėjus veikti MBA įrenginiams ir pradėjus naudoti atliekas atliekų kogeneracinėje jėgainėje;
- Užtikrinta galimybė grąžinti sąvartyno filtrato koncentratą į sąvartyno kaupą;
- Išspręstos paviršinio vandens, susidarančio sąvartyno kaupo aplinkoje ir ant uždarytos sąvartyno kaupo dalies (jei tai bus daroma) atskiro tvarkymo problemos.

Siekiant sudaryti gyventojams tinkamai tvarkyti asbesto turinčias atliekas, susidarančias keičiant stogus ar atliekant remonto darbus, turi būti įrengta ir įteisinta eksploatuojamoje regioninio sąvartyno sekcijoje asbesto turinčių atliekų šalinimo aikštelė.

11. PLANO ĮGYVENDINIMO POVEIKIO ĮMOKŲ UŽ ATLIEKŲ TVARKYMĄ DYDŽIUI VERTINIMAS

Vertinama, kad reikšmingiausias Vilniaus apskrities regioniniame atliekų tvarkymo 2014-2020 m. plane numatytų sprendinių poveikis įmokoms už komunalinių atliekų tvarkymą įgyvendinimo susijęs su naujos MBA įrenginių infrastruktūros diegimu. Kitos numatytos Plano priemonės (tokios kaip visuomenės švietimas, atskirų maisto ir kitų specifinių atliekų srautų atskiro surinkimo ir tvarkymo plėtra ir pan.) esminio poveikio įmokos dydžiui neturės. Planuojamo atskiro maisto/virtuvės atliekų surinkimui ir tvarkymui sąnaudų dydis ir poveikis konkrečiai nevertintas, kadangi tai galės būti nustatyta tik įvykdžius pilotinį projektą.

Regionie planuojamos komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros sukūrimo poveikis ekonominiu, finansiniu ir socialiniu aspektais buvo įvertintas galimybių studijoje „Vilniaus apskrities komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūros plėtra. Studijoje detalai buvo įvertintas finansavimo, investicijų poreikis, ekonominių ir kitų priemonių naudingumas ir tinkamumas, sprendžiant komunalinių atliekų tvarkymo problemas ir kuriant pajėgumus joms tvarkyti. Vertinant atliekų tvarkymo sąnaudas, studijoje įvertintas MBA įrenginių poveikis bei išlaidos kitiems (esamiems ir numatomiems įrengti) infrastruktūros objektams (naujos regioninio sąvartyno sekcijos įrengimo, regioninio sąvartyno, DGASA ir ŽAKA eksploatacijai, uždarytų sąvartynų priežiūrai ir monitoringui), kaip ir tiesioginės VAATC veiklos sąnaudų veiklos administravimui ir visuomenės švietimui.

Kaip nustatyta *Valstybiniame atliekų tvarkymo plane*, išlaidos už komunalinių atliekų tvarkymą negali viršyti 1 % vidutinių (disponuojamų) namų ūkio pajamų.

Galimybių studijoje buvo įvertinta, kad, įgyvendinus projektą projekto įgyvendinimo pradžioje gyventojai mokės už KA tvarkymą vidutiniškai 0,63% nuo disponuojamų namų ūkio pajamų, o per 20 metų šis rodiklis išaugs iki 0,75%.

Atsižvelgiant į tai, kad nuo Galimybių studijos parengimo padidėjo sąvartyno tarifas (iki 129,95 Lt/t), buvo nustatytas didesnis nei numatyta galimybių studijoje MBA įrenginių „vartų mokestis“ (168,19 Lt/t), o taip pat numatomas įvesti sąvartyno mokestis (nuo 75 Lt/t 2016 metais iki 155 Lt/t 2020 metais), buvo perskaiciuotas mokesčio už KA tvarkymą rodiklis lyginant su vidutinėmis disponuojamomis namų ūkio pajamomis.

Nustatyta, kad 2016 m. mokestis už KA tvarkymą sudarys vidutiniškai 0,79% nuo disponuojamų namų ūkio pajamų, o per 20 metų šis rodiklis išaugs iki 0,82%, t.y. išlaidos už komunalinių atliekų tvarkymą neviršys 1 % vidutinių (disponuojamų) namų ūkio pajamų.

12. PLANO ĮGYVENDINIMO VERTINIMO KRITERIJAI

Atliekų tvarkymo plano įgyvendinimo vertinimas ir kontrolė turi būti vykdoma kasmet, iki einamųjų metų sausio 20 d. parengiant plano įgyvendinimo plano įgyvendinimo ataskaitą. Ataskaitą rengia VAATC direktoriaus įsakymu paskirtas atsakingas įmonės darbuotojas. Ataskaita elektroniniu paštu pateikiama Vilniaus apskrities savivaldybių administracijoms, o taip pat paskelbiama VAATC internetinėje svetainėje. Ataskaitoje vertinamas priemonių ir užduočių įvykdymas. Jeigu priemonės ar užduotys neįgyvendintos, nurodomos priežastys bei numatomos priemonės problemos sprendimui.

Plano įgyvendinimo vertinimas ir kontrolė turi būti vykdoma pagal tris kriterijų grupes:

- Regioniniame atliekų tvarkymo plane numatytų priemonių įgyvendinimas;
- Valstybiniame atliekų tvarkymo plane nustatytų užduočių įgyvendinimas;
- Atliekų hierarchijos įgyvendinimo monitoringas.

Vertinant regioniniame atliekų tvarkymo plane numatytų priemonių įgyvendinimą vertinama kaip vykdomos atitinkamų kalendorinių metų Vilniaus apskrities regioninio atliekų tvarkymo plano įgyvendinimo priemonės, numatytos 18 lentelėje.

Vertinant Valstybiniame atliekų tvarkymo plane nustatytų užduočių įgyvendinimą vertinamas savivaldybėms priskirtų užduočių įgyvendinimas, kurios įgyvendinamos iš dalies panaudojant regioninę komunalinių atliekų tvarkymo infrastruktūrą.

Vertinama, ar vykdomos Valstybiniame atliekų tvarkymo plane nustatytos komunalinių biologiškai skaidžių atliekų šalinimo sąvartyne mažinimo užduotys:

- 2014-2015 m. - pašalinama ne daugiau kaip 102 758 tonos komunalinių BSA;
- 2016-2017 m. - pašalinama ne daugiau kaip 92 478 tonos komunalinių BSA;
- 2018-2019 m. - pašalinama ne daugiau kaip 82 202 tonos komunalinių BSA;
- nuo 2020 m. - pašalinama ne daugiau kaip 71 927 tonos komunalinių BSA.

Taip pat vertinama ar vykdomos Valstybiniame atliekų tvarkymo plane nustatytos komunalinių atliekų perdirbimo ir kitokio panaudojimo užduotys:

- užtikrinti, kad iki 2016 metų ne mažiau kaip 45 proc. komunalinių atliekų bus perdirbtos ar kitaip panaudotos;
- užtikrinti, iki 2020 metų ne mažiau kaip 65 proc. komunalinių atliekų bus perdirbtos ar kitaip panaudotos;
- užtikrinti, kad komunalinių atliekų sraute esančių popieriaus ir kartono, metalų, plastikų ir stiklo atliekų kiekis, kuris būtų paruošiamas naudoti pakartotinai ir perdirbti, būtų ne mažiau 30 proc., o 2020 m. – ne mažiau 50 proc.

Sąvartynuose pašalintų komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekis, palyginti su 2000 metų kiekiu, 2016 m. turi būti ne daugiau 45 proc., 2020 m. – ne daugiau 35 proc..

Atliekų hierarchijos įgyvendinimo monitoringas sudarys galimybę įvertinti bendras pokyčių tendencijas savivaldybės atliekų tvarkymo sistemoje, įvertinant, ar pokyčiai yra teigiami atliekų hierarchijos įgyvendinimo požiūriu. Monitoringo kriterijai pateikiami 24 lentelėje.

24 lentelė. Atliekų hierarchijos įgyvendinimo vertinimo rodikliai

Atliekų tvarkymo būdas	Vertinimo rodikliai	Laukiamas rezultatas	Vertinimo rodiklio vertinimo laikotarpis ¹
Atliekų prevencija	Bendras komunalinių atliekų susidarymas, tonomis per metus	Mažėjimas arba nežymus didėjimas	Nuo 2014 m.
	Komunalinių atliekų susidarymas vienam gyventojui, kilogramais per metus	Mažėjimas arba nežymus didėjimas	Nuo 2014 m.
	Komunalinių atliekų susidarymas vienam namų ūkiui, kilogramais per metus	Mažėjimas arba nežymus didėjimas	Nuo 2014 m.
Atliekų paruošimas pakartotiniam naudojimui	Pakartotiniam naudojimui paruoštų atliekų kiekiai, tonomis per metus	Didėjimas	Nuo 2015 m.
	Pakartotiniam naudojimui paruoštų atliekų kiekiai, proc. nuo bendro susidariusių komunalinių atliekų kiekio	Didėjimas	Nuo 2015 m.
Atliekų paruošimas perdirbimui	Iš gyventojų ir juridinių asmenų (įmonių, įstaigų, organizacijų) atskirai surinktų AŽ kiekiai, tonomis per metus pagal atliekų kategorijas (popieriaus ir kartono, stiklo, plastikų, metalo atliekos)	Didėjimas	Nuo 2014 m.
	AŽ kiekis, išrūšiuotas mechaninio apdorojimo įrenginyje ir/ar mišrių komunalinių atliekų rūšiavimo linijoje, tonomis per metus	Didėjimas, vėliau mažėjimas	Nuo 2015 m.

Atliekų tvarkymo būdas	Vertinimo rodikliai	Laukiamas rezultatas	Vertinimo rodiklio vertinimo laikotarpis ¹
	Atskirai surinktų buityje susidarančių elektros ir elektroninės įrangos atliekų kiekiai, tonomis per metus	Didėjimas	Nuo 2014 m.
	Atskirai surinktų biologinių atliekų kiekiai, tonomis per metus	Didėjimas	Nuo 2014 m.
	Bendras perdirbimui surinktas ir paruoštas komunalinių atliekų kiekis, tonomis per metus, įskaitant ir biologinių atliekų kompostavimą	Didėjimas	Nuo 2014 m.
	Bendras perdirbimui surinktas ir paruoštas komunalinių atliekų kiekis, proc. nuo bendro susidariusių komunalinių atliekų kiekio	Didėjimas	Nuo 2014 m.
Atliekų naudojimas	Panaudotų energijai gauti komunalinių atliekų kiekis, proc. nuo bendro susidariusių komunalinių atliekų kiekio	Mažėjimas arba stabilumas	Nuo 2018m. ²
Atliekų šalinimas	Pašalintų sąvartyne komunalinių atliekų kiekis, proc. nuo bendro susidariusių komunalinių atliekų kiekio	Mažėjimas	Nuo 2014 m.
	Pašalintų sąvartyne komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekis, tonomis per metus	Mažėjimas	Nuo 2014 m.
	Pašalintų sąvartyne komunalinių biologiškai skaidžių atliekų kiekis, proc. nuo bendro susidariusių komunalinių atliekų kiekio	Mažėjimas	Nuo 2014 m.

Pastabos: 1 – Tuo atveju, kai nėra duomenų už praėjusius metus, vertinamas laikotarpis kuriam yra pateikti patikimi duomenys.

2 – Atliekų naudojimas energijai gauti bus pradėtas nuo 2015 m., tačiau iki 2018 m. atliekų kogeneracinių įrenginių pajėgumas bus nepakankamas, kad būtų galima pilnai panaudoti energijai gauti visas tam tinkamas atliekas.

Priedas

APLINKOS APSAUGOS AGENTŪROS DUOMENYS APIE KOMUNALINIŲ ATLIEKŲ SUSIDARYMĄ VILNIAUS APSKRITIES SAVIVALDYBĖSE 2013 m.

Atliekos kodas		Elektrėnų sav.	Šalčininkų r. sav.	Širvintų r. sav.	Švenčionių r. sav.	Trakų r. sav.	Ukmergės r. sav.	Vilniaus m. sav.	Vilniaus r. sav.	Vilniaus apskritis
150101	popieriaus ir kartono pakuotės	1284,029	2,64	0,06	75,881	86,67	168,152	33 708,279	337,742	35 663,453
150102	plastikinės (kartu su PET (polietilentereftalatas)) pakuotės	19,08	14,98	158,278	326,357	131,625	118,334	5644,92	149,587	6563,161
150103	medinės pakuotės	638,691	3,875		2,9	38,268	7,74	2478,652	0,165	3170,291
150104	metalinės pakuotės	3,537	4,628	0,722	11,711	11,206	4,319	4668,297	21,759	4726,179
150105	kombinuotosios pakuotės				2,601			79,151	1,031	82,783
150106	mišrios pakuotės			42,242		63,809	167,91	730,101	1,385	1005,447
150107	stiklo pakuotės	0,16	8,7	198,78	105,13	244,24	56,59	6499,056	454,834	7567,49
150110*	pakuotės, kuriose yra pavojingų cheminių medžiagų likučių arba kurios yra jomis užterštos	0,337	0,376	1,382	1,307	1,86	2,517	40,556	9,759	58,094
150111*	metalinės pakuotės, įskaitant suslėgto oro talpyklas, kuriose yra pavojingų kietų poringų rišamųjų medžiagų (pvz., asbesto), įskaitant tuščius slėginius konteinerius	0,005					0,017	0,228		0,25
150202*	absorbentai, filtrų medžiagos (įskaitant kitaip neapibrėžtus tepalų filtrus), pašluostės, apsauginiai drabužiai, užteršti pavojingomis cheminėmis medžiagomis	4,429	0,373	0,404	0,771	7,491	3,303	112,504	25,074	154,349
150203	absorbentai, filtrų medžiagos, pašluostės ir apsauginiai drabužiai, nenurodyti 15 02 02		3,68					92,915		96,595
200101	popierius ir kartonas	7129,398	2,025	210,458		238,263	17,504	19 292,912	5121,924	32 012,484
200102	stiklas	84,51	2,695			1,805	9,83	213,348	4,51	316,698
200108	biologiškai suyrančios virtuvių ir valgyklų atliekos			0,408				1213,103	0,09	1213,601
200110	drabužiai		1,19					644,41		645,6
200111	tekstilės gaminiai					18,09		390,878		408,968
200113*	tirpikliai							0,05		0,05
200114*	rūgštys							12,47		12,47
200115*	šarmai							0,197		0,197
200121*	dienos šviesos lempos ir kitos atliekos, kuriose yra gyvsidabrio	0,21	0,059	0,443	0,349	0,316	0,46	35,868	1,054	38,759

Atliekos kodas		Elektrėnų sav.	Šalčininkų r. sav.	Širvintų r. sav.	Švenčionių r. sav.	Trakų r. sav.	Ukmergės r. sav.	Vilniaus m. sav.	Vilniaus r. sav.	Vilniaus apskritis
200123*	nebenaudojama įranga, kurioje yra chlorfluorangliavandenilių	0,943	3,264	5,422	2,933	3,152	1,837	540,46	33,265	591,276
200125	maistinis aliejus ir riebalai	13,971		0,104	0,65	5,925	1,312	692,214	6,184	720,36
200127*	dažai, rašalas, klijai ir dervos, kuriuose yra pavojingų cheminių medžiagų	6,184			0,173	0,012	0,741	19,785	0,16	27,055
200131*	citotoksiniai ir citostatiniai vaistai							0,005		0,005
200132	vaistai, nenurodyti 20 01 31							4,818	0,004	4,822
200133*	baterijos ir akumulatoriai, nurodyti 16 06 01, 16 06 02 arba 16 06 03, nerūšiuotos baterijos ar akumulatoriai, kuriuose yra tos baterijos	0,045	0,034	0,014	0,035	0,055	0,042	203,936	148,028	352,189
200134	baterijos ir akumulatoriai, nenurodyti 20 01 33	0,251	0,056	1,303	0,184	0,238	0,439	11,02	8,386	21,877
200135	nebenaudojama elektros ir elektroninė įranga, nenurodyta 20 01 21 ir 20 01 23, kurioje yra pavojingų sudedamųjų dalių	3,178	2,359	10,341	5,276	3,931	3,997	570,112	21,308	620,502
200136	nebenaudojama elektros ir elektroninė įranga, nenurodyta 20 01 21, 20 01 23 ir 20 01 35	30,687	4,36	14,876	5,205	6,194	5,929	3634,134	455,299	4156,684
200137*	mediena, kurioje yra pavojingų cheminių medžiagų					956,033				956,033
200138	mediena, nenurodyta 20 01 37	1,765	0,62			1,5	0,65	46,794	4,05	55,379
200139	plastikai	27,272	2,768		1,211	0,022	4,21	138,373	23,404	197,26
200140	metalai	122,356	1161,721	42,271	67,117	415,386	138,98	4645,677	298,653	6892,161
200199	kitaip neapibrėžtos frakcijos	19,16						4,04		23,2
200201	biologiškai suyrančios atliekos			5,66	972,33	80	276,99	7351,796	1251,66	9938,436
200203	kitos biologiškai nesuyrančios atliekos					9,92	2,3	31,14		43,36
200301	mišrios komunalinės atliekos	5665,47	3938,901	4267,17	4618,26	9198,31	14 706,3	192 510,53	28 456,067	263 361,01
200303	gatvių valymo liekanos	6,32	7,2	2,6	12,66	75,76	668,15	46,24	65,54	884,47
200304	septinių rezervuarų dumblas	5		5100		24		53655,4	23212,9	81997,3
200306	nuotakyno valymo atliekos							1,5		1,5
200307	didžiosios atliekos	0,03	10,54	56,92		108,18	72,99	3414,195	145,95	3808,805
200399	kitaip neapibrėžtos komunalinės atliekos							0,703	0,88	1,583
VISO										468 392

Šaltinis: Aplinkos apsaugos agentūra, 2014 m.